

**“Pētījums par projekta ietekmi izglītības iestādēs līdz ar pilnveidotā mācību satura un
pieejas īstenošanu”**

I daļa. Skola2030 kvalitatīvais pētījums

(identifikācijas numurs: VISC 2022/25)

GALA ZIŅOJUMS

Pasūtītājs: Valsts izglītības satura centrs

Izpildītājs: SIA “Oxford Research Baltics”

RĪGĀ, 2023

SATURS

SATURS.....	1
KOPSAVILKUMS.....	3
SUMMARY	6
IEVADS	9
METODOLOĢIJA.....	13
1. SKOLOTĀJU IZPRATNE PAR PILNVEIDOTO MĀCĪBU SATURU UN PIEEJU, PĀRMAIŅU NEPIECIEŠAMĪBU.....	22
1.1 Skolotājiem pieejamie resursi par pilnveidotās pieejas saturu un principiem.....	22
1.2 Izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem	23
1.3 Skolotāju izpratne par to, ko kompetenču pieeja piedāvā pilnveidot/kas ir nepieciešamās pārmaiņas 32	
1.4 Secinājumi.....	35
2. SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ IZAUGSME UN PRAKSE, ĪSTENOJOT PILNVEIDOTO MĀCĪBU SATURU UN PIEEJU	38
2.1 Īstenotā profesionālā pilnveide skolotājiem	38
2.2 Izmaiņas mācīšanas praksē.....	39
2.3 Darbs pie pilnveidotās pieejas īstenošanas.....	41
2.4 Covid–19 ietekme uz pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu	53
2.5 Secinājumi.....	54
3. SKOLOTĀJU SADARBĪBA UN KOMUNIKĀCIJA AR KOLĒĢIEM, SKOLAS VADĪBU UN SKOLĒNU VECĀKIEM.....	59
3.1 Sadarbība ar kolēģiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju	59
3.2 Sadarbība ar skolas vadību, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju	62
3.3. Sadarbība ar skolēnu vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju	65
3.4 Secinājumi.....	69
4. SKOLAS VADĪBAS PIEREDZE/IETEKME PILNVEIDOTĀ SATURA IEVIEŠANĀ UN MĀCĪŠANĀS ORGANIZĀCIJĀ.....	70
4.1 Īstenotais atbalsts skolas vadībai un profesionālā pilnveide	70
4.2 Skolas vadības izpratne par skolu kā mācīšanās organizāciju un pilnveidoto mācību saturu un pieeju 70	
4.3 Skolas vadības paveiktais, lai izveidotu skolu kā mācīšanās organizāciju.....	73
4.4 Covid-19 ietekme uz pilnveidotās pieejas un satura ieviešanu	94
4.5 Secinājumi.....	97
5. IETEIKUMI	103
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI.....	109
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	110
IZMANTOTIE TERMINI UN JĒDZIENI.....	111
TABULU RĀDĪTĀJS.....	112

PIELIKUMI	113
PIELIKUMS NR.1 Interviju vadlīnijas skolas vadību grupām	113
PIELIKUMS NR.2 FG diskusiju vadlīnijas pamatizglītības un vidējās izglītības posmam	115
PIELIKUMS NR.3 FG diskusiju vadlīnijas pirmsskolas izglītības posmam	117
PIELIKUMS NR.4 Aptaujas anketa	118
PIELIKUMS NR.5 Izvērstis skolotāju snieguma apraksts.....	129

KOPSAVILKUMS

Pētījumā tika izvērtēts Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” (turpmāk – Skola2030) ietvaros izstrādātā pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas uzsākšanas procesu visās izglītības pakāpēs no pirmsskolas līdz vidējās izglītības pakāpei. Uzdevuma ietvaros tika identificēti un popularizēti labās prakses piemēri pedagogu un izglītības iestāžu darbībā, kā arī faktori un atbalsta pasākumi, kas veicinājuši vai apgrūtinājuši pilnveidotā mācību satura īstenošanu. Primārās izpētes ietvaros tika īstenotas 30 daļēji strukturētas padziļinātās intervijas ar izglītības iestāžu vadītājiem vai vadības komandas pārstāvjiem par viņu pieeju, organizējot kompetenču pieejā balstīta izglītības satura ieviešanu izglītības iestādē, kā arī 24 daļēji strukturētas fokusgrupu diskusijas ar skolotājiem.

Skolotāji padziļinātu izpratni demonstrēja par pilnveidotās pieejas elementiem – pārzina savu mācību jomu un mācību priekšmetu un to prasmīgi māca; plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno. Savukārt, elementiem - iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmē; veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi – tiek pievērsts salīdzinoši maz uzmanības. Tikai atsevišķos gadījumos elementu – pilnveido savu profesionālo praksi un sadarbojas ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam - uztvēra kā pilnveidotā satura ieviešanas elementu. Apkopojot primārās izpētes rezultātus, secināms, ka skolotāji kā jomas, kurās notikušas visbūtiskākās izmaiņas, uztver mācīšanos iedziļinoties un pašvadītu mācīšanos.

Visbūtiskākās izmaiņas skolotāju mācīšanas praksē bija saistāmas ar pilnveidotās pieejas aspekta mācīšanās iedziļinoties ieviešanu. Lai iedziļinātu mācīšanos iedziļinoties, izmantojot pilnveidoto mācību saturu, skolotājiem ir nepieciešams izveidot jaunu metodisko un mācību materiālu bāzi. Skolotāji visos vecuma posmos un izglītības iestāžu veidos pavada būtisku laiku vērtēšanas kārtības izmantošanai mācību procesā, jo tas saistās ar sasniedzamo rezultātu izvirzīšanu, atgriezenisko saiti, vērtēšanu un domāšanu par mācīšanos un refleksiju. Savukārt, darbam ar attīstošas un iekļaujošas vides veidošanu, kā arī skolēnu iedvesmošanu un apzinātu mācīšanās virzīšanu ir vairāki būtiski šķēršļi, kuri lielā mērā ir saistīti ar iekļaujošās izglītības īstenošanu vispārējās izglītības plūsmā.

Sadarbība un komandas darbs starp skolotājiem, kā arī skolotājiem un vadību ir lielā mērā atkarīgs no vadības pieejas to organizēšanai. Komanddarbs, savstarpēja mācīšanās un attīstība tiek veicināta un atbalstīta, balstoties uz esošās situācijas analīzi. Vadības komandas izcēla, ka mācību gada beigās sadarbībā ar skolotājiem un, pamatojoties uz dažādu esošās situācijas

analīzes rīku sniegto informāciju (stundu vērojumiem, pašvērtējuma ziņojumiem, u.c.), izvērtē, vai mācību gadā izmantotās sadarbības formas ir bijušas veiksmīgas. Tiek analizēts, kas ir jāmaina un jāpielāgo skolotāju vajadzībām, kā arī kādas ir attīstāmās jomas, uz kurām fokusēt metodisko darbu jaunajā mācību gadā. Sadarbība un komunikācija ar vecākiem ir jēgpilna gadījumos, kad vecāki tiek mērķtiecīgi iesaistīti skolēnu mācību procesā vai mācību procesa/atbalsta plānošanā. Savukārt, gadījumos, kad bērnam ir uzvedības traucējumi un/vai atbalsta vajadzības, skolotāji identificē vairākus šķēršļus - vecāku informētība par vecuma posmu īpatnībām; bērna atbalsta vajadzību izvērtēšanas un atbalsta pasākumu nepieciešamību un lietderību.

Vadības komandas terminu skola kā mācīšanās organizācija visbiežāk saista kā vietu, kurā skolēni, skolotāji, vadība un pārējais personāls individuāli un kopīgi mācās, lai sasniegtu savus un kopējos mērķus. Stundu saraksta pielāgošana ir skolotāju vadīts process, kurš vēl ir ievērojami attīstāms. Ārpus skolas mācību procesa atbalstīšanai vislielāko uzmanību pievērš pirmsskolas izglītības iestādes un speciālās izglītības iestādes. Vispārējās izglītības iestādēs tas tiek vairāk saistīts ar mācību ekskursijām, un tikai vidusskolas posmā skolēni biežāk īsteno savus projektus, izmantojot, piemēram, sadarbības partneru telpas un resursus vai arī mērķtiecīgi īstenojot pētniecības procesu ārpus skolas.

Diagnosticējošie darbi tiek ieviesti un izmantoti, bet vadības komandām un skolotājiem trūkst iestrādņu un zināšanu šo diagnosticējošo darbu interpretācijai un rezultātu analīzei dinamikā. Primārās izpētes ietvaros izcēlās izglītības iestādes, kuru pārstāvēto pašvaldību izglītības attīstības pārvaldes/departamenti ir uzņēmušies organizatorisko lomu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanā pašvaldības līmenī. Šīs izglītības iestādes saņēma daudz mērķtiecīgāku un daudzpusīgāku atbalstu, kas ne visos gadījumos bija saistīts ar izglītības iestādes finansēšanu.

Pētījuma noslēgumā izstrādātās rekomendācijas bija saistītas ar:

1. nepieciešamo atbalstu mācību procesa un stundas plānošanai, kā arī jēgpilnu uzdevumu sagatavošanu;
2. vērtēšanas kārtības ieviešanu;
3. nepieciešamo atbalstu attīstošas un iekļaujošas vides veidošanai, kā arī skolēnu iedvesmošanu un apzinātas mācīšanās virzīšanu;
4. nepieciešamo atbalstu sadarbības veicināšanai ar vecākiem;
5. pārmaiņu vadību un organizēšanu;
6. pedagogu tālākizglītību;

7. pedagogu slodzi/atalgojumu.

SUMMARY

The study evaluated the process of the implementation of the improved curriculum and approach developed within the framework of the project "Competence approach in the curriculum" (henceforth - Skola2030) implemented by the National Educational Content Centre at all levels of education from preschool to secondary education. As part of the task, examples of good practice in the activities of teachers and educational institutions were identified and popularized, as well as factors and support measures that facilitated or hindered the implementation of the improved curriculum. As part of the primary research, 30 semi-structured in-depth interviews were carried out with heads of educational institutions or representatives of the management team about their approach to organizing the implementation of educational content based on the competence approach in an educational institution, as well as 24 semi-structured focus group discussions with teachers.

The teachers demonstrated an in-depth understanding of the elements of the improved approach – they know their field and subject and teach it skilfully; plan lessons strategically and implement them effectively. On the other hand, the elements - that inspire, guide, and support their students in their growth; create a physically and emotionally safe, developing, and inclusive learning environment, are given relatively little attention. Only in some cases, the element of improving one's professional practice and cooperating with colleagues and parents to support students' learning was perceived as an element of implementing the improved content. It can be concluded that teachers perceive immersive learning and self-directed learning as areas where the most significant changes have taken place.

The most significant changes in teachers' teaching practice were associated with the implementation of the enhanced approach aspect of immersive learning. To enliven immersive learning using improved learning content, teachers need to create a new base of methodological and teaching materials. Teachers of all ages and types of educational institutions spend a significant amount of time using assessment procedures in the learning process, as it relates to setting achievable results, feedback, and thinking about learning and reflection. On the other hand, there are several significant obstacles to working on creating a developing and inclusive environment, as well as inspiring students and consciously promoting learning, which is largely related to the implementation of inclusive education in the general education stream.

Cooperation and teamwork among teachers, as well as between teachers and management, largely depend on the management's approach to their organization. Teamwork, mutual

learning, and development are encouraged and supported based on the analysis of the current situation. Management teams emphasized that at the end of the school year, in cooperation with teachers and based on the information provided by various existing situation analysis tools (lesson observations, self-assessment reports, etc.), they evaluate whether the forms of cooperation used during the school year have been successful. It is analysed what needs to be changed and adapted to the needs of teachers, as well as what are the developing areas on which to focus methodological work in the new school year. Cooperation and communication with parents are meaningful in cases where parents are purposefully involved in the learning process of students or planning the learning process/support. On the other hand, in cases where the child has behavioural disorders and/or support needs, teachers identify several obstacles - parents' awareness of the peculiarities of age stages; assessment of the child's support needs, and the necessity and usefulness of support measures.

The management team term school as a learning organization is most often associated with a place where students, teachers, management, and other staff learn individually and together to achieve their own and common goals. Adaptation of the lesson list is a teacher-led process that is still in considerable development. Preschool education institutions and special education institutions pay the most attention to supporting the learning process outside of school. In general educational institutions, it is more associated with study tours, and only at the secondary school level, students more often implement their projects using, for example, the premises and resources of cooperation partners or by purposefully implementing the research process outside the school.

Diagnostic works are introduced and used, but management teams and teachers lack the tools and knowledge to interpret these diagnostic works and analyze the results in dynamics. Within the framework of the primary research, the educational institutions stood out, the educational development boards/departments of the municipalities represented have taken an organizational role in implementing the improved curriculum and approach at the municipal level. These educational institutions received much more targeted and multifaceted support, which was not in all cases related to the financing of the educational institution.

The recommendations developed at the end of the study were related to:

- the necessary support for planning the learning process and lessons, as well as the preparation of meaningful tasks,
- implementation of the evaluation procedure,

- the necessary support for creating a developing and inclusive environment, as well as inspiring students and promoting conscious learning,
- necessary support for promoting cooperation with parents,
- change management and organization,
- continuing education of pedagogues,
- workload/salary of teachers.

IEVADS

Valsts izglītības satura centra (turpmāk – VISC¹) īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” (turpmāk – Skola2030) mērķis ir izstrādāt, aprobēt, un ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai vecumā no pirmsskolas līdz vidusskolai kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei mūsdienās nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes. Skola2030 ietvaros notikusi mācību satura dokumentu pārskatīšana un pilnveide, atjaunotā mācību satura izstrāde un aprobācija, mācību priekšmetu programmu un mācību materiālu izstrāde, t. sk. bērniem ar speciālām vajadzībām vai veselības traucējumiem, kā arī plašs ieviešanas pasākumu komplekss, tostarp digitālu mācību platformu izveide. Skola2030 tika uzsākta 2016. gada 17. oktobrī, un noslēgsies 2023. gada 31. decembrī.

Pilnveidotās pieejas un satura veidotāji ir balstījušies uz Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā “Latvija2030” noteikto, ka izglītībai jābūt kvalitatīvai, visa mūža garumā pieejamai un uz radošumu orientētai, lai reaģētu uz globālās konkurences un demogrāfijas izaicinājumiem. Par pamatu tika ņemts arī Nacionālajā attīstības plānā (NAP 2014-2020) definētais virziens par nepieciešamību cilvēkam attīstīt daudzveidīgas kompetences. Pēctecīgi tika turpināta jau 2006. gada pamatzglītības satura, 2008. gada vispārējās vidējās izglītības satura izmaiņu un 2012. gada pirmsskolas izglītības vadlīniju izveidē aizsāktā virzība uz mūsdienu prasībām atbilstošu izglītību. Jau 2006. gadā, domājot par caurviju prasmju nozīmi bērnu un jauniešu izglītībā, izglītošanās jomās tika izvirzīti līdzīgi izglītošanās aspekti kā NAP 2014-2020 – pašizpaušmes un radošais, analītiski kritiskais, sadarbības, mācīšanās un praktiskās darbības u.tml. Daudzās skolās un pirmsskolās šo mērķu īstenošana kļuvušas par ikdienas prakses sastāvdaļu. Šī mācību satura un pieejas mācībām pilnveides cikla mērķis ir nostiprināt mūsdienīgas lietpratības izglītību katrā skolā un pirmsskolā.

Pilnveidota mācību satura un pieejas nepieciešamību pamato vajadzība mācīt mūsdienu bērniem dzīvot pasaulē, kas nepārtraukti mainās, un nākotnē būt gataviem radīt līdz tam nepieredzētu ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras vidi globalizācijas, informācijas tehnoloģiju attīstības un vērtību daudzveidības ietekmē. Pirms pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas Latvijas skolēniem kopumā labi padevās uzdevumi, kas prasīja atcerēties vai rīkoties pazīstamās situācijās, taču trūka iemaņu un pieredzes iedziļināties un apstrādāt

¹ Nodaļa “Izmantotie saīsinājumi” ir atrodama nodevuma beigās.

daudzveidīgus datus, darboties komandā, piedāvāt risinājumus nestandarta situācijām, veidot sakarības starp teorētiski apgūto un reāli dzīvē pieredzēto, analizēt paveikto un izvirzīt mērķus nākamajiem darbiem. Skolēniem trūka prasmju īstenot savas ieceres jaunos apstākļos. Mācību satura un pieejas pilnveide Latvijā ir nepieciešama tādēļ, lai²:

- uzlabotu bērnu un jauniešu pamatprasmju apguvi nozīmīgās cilvēka darbības jomās, mācību saturā mazinot sadrumstalotību un fragmentārismu un veicinot sistemātiskumu un integritāti;
- visām izglītībā iesaistītajām pusēm veidotu vienotu izpratni, ka skolas un pirmsskolas mērķis ir bērna un jaunieša spēja un vēlme rīkoties vēl nepieredzētās, kompleksās dzīves situācijās, turklāt to darot gan sevī, gan sabiedrības un pasaules labā (atšķirībā no izolētu, pasīvu zināšanu apguves);
- atbalstītu iepriekš minētās izpratnes īstenošanu darbos un nostiprinātu tādu pieeju mācīšanai, kas katram skolēnam sniedz iespēju attīstīt lietpratību un līdz ar to veikt kompleksus uzdevumus, kas risināmi, izmantojot daudzveidīgus resursus un darbojoties reālajai dzīvei maksimāli pietuvinātās situācijās.

Skola2030 darbības gaitā Ministru kabinetā (turpmāk – MK) tika pieņemti trīs jauni izglītības standarti – Valsts pamatizglītības standarts, Valsts vispārējās vidējās izglītības standarts, Valsts profesionālās vidējās izglītības standarts, un Pirmsskolas izglītības vadlīnijas.³ Obligātais mācību saturs ir veidots, fokusējoties uz būtiskāko mācību satura apguvei skolēnam, lai veidotos lietpratība (kompetence) kā komplekss skolēna mācīšanās rezultāts ilgākā laika periodā (pirmsskolā, 1.-3., 4.-6., 7.-9., 10.-12. klasē). Obligātais mācību saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura lielajām idejām (būtiskākajiem pamatjēdzieniem), kas skolēnam jāsaprot, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Lielās idejas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru. Tām atbilstoši aprakstītas prasības obligātā satura apguvei jeb plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības posmu⁴.

² Skola2030 (n.d.) Pārmaiņu iemesli. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/macibu-satura-pilnveide/nepieciesamibas-pamatojums> (08.05.2023)

³ Skola2030 (n.d.) Par projektu. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/par-projektu> (08.05.2023)

⁴ Skola2030 (n.d.) Pilnveides principi. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/macibu-satura-pilnveide/pilnveides-principi> (08.05.2023)

Pilnveidoto mācību saturu un pieeju raksturo 4 galvenie aspekti – sistēmiskums, pēctecība un veselums; mērķu atvasināšana; rezultāta mērāmība; starpdisciplināritāte.

Mācību saturs tiek strukturēts cilvēka dzīves darbībai nozīmīgās jomās, turpmāk mācību jomās, atsedzot lielās idejas caur skolēnam sasniedzamo rezultātu (mācīšanās mērķu) prizmu, parādot tos pēctecīgā attīstībā cauri visām izglītības pakāpēm. Tā tiek aprakstīta mācību satura pēctecība un mazināta esošā mācību satura sadrumstalotība un dublēšanās.

Mācību saturs skolēnam veidots pēctecīgi un saskaņoti no pirmsskolas līdz vidusskolai, atbilstoši konkrētajam izglītības posmam izvirzītajiem mērķiem un vienotām lielajām idejām. Tas nozīmē, ka, piemēram, mācību saturs 7.-9. klašu posmā vēsturē balstās sociālās un pilsoniskās mācību jomas satura iepriekšējās izglītības pakāpēs.

Jo jaunāks skolēns (piemēram, 1.-3. klase), jo mazāk mācību vienību nosaukumu ir skolēna stundu sarakstā. Piemēram, 1.-3. un 4.-6. klašu posmā ir vienoti veidots un savstarpēji saskaņots mācību saturs dabaszinātņu, sociālajā un pilsoniskajā, tehnoloģiju mācību jomā, katrā veidojot vienu mācību priekšmetu – attiecīgi sociālās zinības, dabaszinības, dizains un tehnoloģijas. Savukārt 7.-9. klašu posmā skolēniem jau vienā jomā tiek piedāvāti vairāki mācību priekšmeti. Piemēram, sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā pirmsskolā bērni apgūst sociālo zinību elementus, 1.-3. klasē mācību priekšmetu “Sociālās zinības”, 4.-6.klasē mācību priekšmetu “Sociālās zinības un vēsture”, bet 7.-9. klašu posmā – “Sociālās zinības” un “Latvijas un pasaules vēsturi” kā divus mācību priekšmetus.

Veidojot mācību saturu, no plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem (skolēnu mācīšanās mērķiem) mācību jomās valsts izglītības standartā (pirmsskolas vadlīnijām, pamatizglītības standarta un vispārējās vidējās izglītības standarta) atvasina sasniedzamos rezultātus mācību priekšmetos, veidojot mācību priekšmetu programmas, no kurām, savukārt, skolotājs atvasina sasniedzamos rezultātus katrai mācību stundai. Tā tiek panākts, ka ikkatrā mācību stundā tiek apgūta noteikta sasniedzamā rezultāta daļa attiecībā pret standartā plānoto.

Skolēnam sasniedzamie rezultāti ir vienkārši vai kompleksi. Komplekss sasniedzamais rezultāts ir raksturo skolēna spēju koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās). Katrs skolēnam sasniedzamais rezultāts ir izmērāms mācību procesa laikā (formatīvi) vai/un tā noslēgumā (summatīvi).

Mācību saturam ir starpdisciplinārs, integrēts raksturs. Lai skolēnam veidotos kopīga, vienota izpratne par apkārtējo pasauli, mācību satura organizācija vispārējā izglītībā, jo īpaši pirmsskolā

un sākumskolā no 1. līdz 3. klasei, tiek plānota iespējami savstarpēji saistīti vai integrēti gan vienas, gan vairāku mācību jomu ietvaros, veidojot arī kopīgus tematus starp mācību jomām, to parādot kā piemērus mācību priekšmetu programmu paraugos. Izveidotā mācību satura apguvei līdztekus vienkāršiem uzdevumiem skolēni veic kompleksus uzdevumus, to izpildei apgūstot mācību saturu ne tikai vienā mācību jomā, bet arī vairāku mācību priekšmetu vai mācību jomu ietvaros.

Šī pētījuma mērķis ir izvērtēt pilnveidotā mācību satura un tā ieviešanas uzsākšanas procesu visās izglītības pakāpēs no pirmsskolas līdz vidējās izglītības pakāpei:

- identificētu un popularizētu labās prakses piemērus pedagogu un izglītības iestāžu darbībā;
- identificētu faktoros un atbalsta pasākumus, kas veicinājuši vai apgrūtinājuši pilnveidotā mācību satura īstenošanu izglītības iestādes, dibinātāju, valsts līmenī;
- sagatavotu ieteikumus izglītības rīcībpolitikas veidotājiem visos līmeņos tālākai pilnveidotā mācību satura sekmīgai ieviešanai un secinājumus līdzvērtīgu pārmaiņu iniciatīvu virzīšanai nākotnē.

METODOLOĢIJA

Kvalitatīvais pētījums tika īstenots ar reprezentatīvu izglītības iestāžu kopu, kas sastāv no 30 izglītības iestādēm. Pētījuma ietvaros tika īstenotas daļēji strukturētas padziļinātās intervijas ar 30 atlasīto izglītības iestāžu vadītājiem vai vadības komandas pārstāvjiem par viņu pieeju, organizējot kompetenču pieejā balstīta izglītības satura ieviešanu izglītības iestādē. Intervijas tika veiktas klātienē vai Zoom (vai līdzvērtīgā videokonferences platformā) un to laikā tika noskaidrots (skat. **Error! Reference source not found.**):

1. Kāda ir vadītāja pieeja, organizējot kompetenču pieejā balstīta izglītības satura ieviešanu izglītības iestādē, ietverot informāciju par komunikāciju ar skolotājiem, vecākiem un citām nozīmīgām iesaistītajām pusēm?
2. Kādas ir izmaiņas pedagogu un vadības darba pieejā, pozitīvā pieredze un prakses, grūtības un veidi, kā tās ir mēģināts risināt, Covid-19 pandēmijas ietekme uz kompetenču pieejā balstītā satura ieviešanas pieredzi izglītības iestādē, identificējot papildu sarežģījumus un/vai iespējas, jaunas izpratnes veidošanos šīs krīzes ietekmē?
3. Kāds atbalsts izglītības iestādei vēl būtu nepieciešams? Kuram tas būtu jāsniedz?

Kvalitatīvā pētījuma ietvaros tika īstenotas arī 24 daļēji strukturētas fokusa grupas (turpmāk - FG) diskusijas ar skolotājiem (skat. skat. **Error! Reference source not found.**) par kompetenču pieejā balstītā izglītības satura ieviešanu un tā radītajām pārmaiņām. FG diskusijas laikā tika noskaidrotas:

1. būtiskākās īstenotās prakses pedagogu un skolas kā izglītības iestādes darbībā kopš pilnveidotā mācību satura ieviešanas uzsākšanas;
2. vai un kādas ir galvenās atšķirības ieviešanas procesā starp dažādām izglītības iestādēm;
3. faktori un atbalsta pasākumi, kas sekmējuši vai apgrūtinājuši pilnveidotā mācību satura īstenošanu pedagoga, izglītības iestādes līmenī, tostarp pandēmijas laikā radušos apstākļus, prakses, iespējas un ierobežojumus;
4. pedagogu un skolu vadības, skolēnu viedokļi par nepieciešamajām darbībām tālākai mācību satura sekmīgai īstenošanai.

FG diskusijām ar pirmsskolas izglītības posma pārstāvjiem tika izstrādātas uz šo mērķa grupu vērsta FG diskusiju vadlīnijas (skat. **Error! Reference source not found.**).

Pirms izglītības iestāžu vadības grupu pārstāvju un pedagogu uzrunāšanas tika izveidots publiski pieejamās informācijas apkopojums par skolām, lai, balstoties sagatavotajā

informācijas apkopojumā, būtu iespējams atlasīt izglītības iestādes pēc šādām pazīmēm, ievērojot proporcionalitātes principu:

1. izglītības iestādes veida (profesionālās pamata un vaidējās izglītības iestādes, speciālās izglītības iestādes, vispārējās izglītības iestādes, pirmsskolas izglītības iestādes);
2. izglītības iestādes pēc skolēnu skaita: 0-100 maza, 101-300 vidēja, 301 un uz augšu – liela;
3. izglītības iestādes atrašanās vietas urbanizācijas pakāpe (novada centrs, valstspilsēta, reģions).

1. tabulā ir apkopota informācija par pētījuma ietvaros atlasītajām izglītības iestādēm un veikto interviju un FG diskusiju laika plānu.

1.tabula: Primārās izpētes grafiks pēc izglītības iestādes veida, lieluma un urbanizācijas pakāpes.

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
1.	ZPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	30.05.2023., 11:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece izglītības jomā	30.05.2023., 13:15	15	Logopēds – 1, pirmā posma skolotājas – 4, otrā posma skolotājas – 5, trešā posma skolotājas – 5.
2.	VPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Liela	Reģions	22.05.2023., 10:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	18.05.2023., 13:00	5	Sporta skolotājs – 1, pirmā posma skolotāja – 1, otrā posma skolotāja – 1, trešā posma skolotājas – 2.
3.	VPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Maza	Reģions	15.05.2023., 10:00	2	Vadītāja, metodiķe	17.05.2023., 14:00	3	Pirmā posma skolotāja – 1, otrā posma skolotāja – 1, mūzikas skolotāja – 1.
4.	RPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Vidēja	Novada centrs	19.05.2023., 10:30	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	19.05.2023., 13:30	3	Pirmā posma skolotāja – 1, trešā posma skolotājas – 2.
5.	VPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Vidēja	Valstspilsēta	22.05.2023., 15:30	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	22.05.2023., 13:30	5	Pirmā posma skolotāja – 1, otrā posma skolotājas – 2, trešā posma skolotājas – 2.
6.	LPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	14.06.2023., 9:00	1	Vadītāja	15.06.2023., 13:30	5	Mūzikas skolotāja – 1, pirmā posma skolotāja – 1, otrā posma skolotāja – 1.

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
										trešā posma skolotājas – 2.
7.	RPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Liela	Reģions	07.06.2023., 12:00	3	Vadītāja, vadītājas vietniece, metodiķe	07.06.2023., 13:30	21	*FG diskusijas laikā nenotika iepazīšanās tehnisku apsvērumu dēļ.
8.	ZPR	Pirmsskolas izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	07.06.2023., 12:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	07.06.2023., 13:30	10	Speciāli pedagogi – 3, logopēds – 1, pirmā posma skolotājas – 2, otrā posma skolotājas – 1, trešā posma skolotājas – 3.
9.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Novada centrs	05.06.2023., 11:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	05.06.2023., 10:00	9	Matemātikas skolotāja, jomas koordinators; vēstures un sociālo zinību skolotāja; ģeogrāfijas, vēstures, sociālo zinību (ekonomikas) skolotāja; sākumskolas skolotāja; dabaszinību metodiskās jomas koordinators, dabaszinību, ķīmijas skolotāja.
10.	KPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	15.06.2023., 9:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	15.05.2023., 10:30	3	Datorika, dabaszinības,

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
										inženierzinības, fizika, ķīmija, matemātika, mūzika un bioloģija, latviešu valoda, sākumskolas matemātika, sociālās zinības.
11.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Maza	Reģions	11.05.2023., 14:00	1	Vadītāja	08.06.2023., 12:00	4	Sākumskolas skolotājas - 4
12.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Reģions	05.06.2023., 12:30	3	Vadītājs, vadītāja vietniece audzināšanas darbā, vadītāja vietniece mācību darbā	08.06.2023., 10:00	4	Bioloģija, ķīmija, sākumskolas skolotāja, latviešu valoda un literatūra, literatūra, angļu valoda, sociālo zinātņu.
13.	ZPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Reģions	02.06.2023., 10.00	1	Vadītāja	02.06.2023., 11:30	4	Sākumskolas skolotāja, latviešu valodas skolotāja, sociālās zinātnes, datorika, dizains, karjeras konsultants
14.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Maza	Novada centrs	08.06.2023., 12:00	1	Vadītāja	07.06.2023., 9:30	5	Latviešu valoda, matemātika, ģeogrāfija, teātra māksla, logopēds, dizains un tehnoloģijas, dabaszinības, bioloģija, ķīmija.

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
15.	LPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	12.06.2023., 11:00	1	Vadītāja	12.06.2023., 12:00	4	Latviešu valoda, matemātika, ģeogrāfija, dizains un tehnoloģijas, dabaszinības, bioloģija, ķīmija.
16.	LPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	12.06.2023., 14:00	2	Vadītāja vietniece izglītības jomā, vadītāja vietniece izglītības un audzināšanas jomā	9.06.2023., 11:00	30	*FG diskusijas laikā nenotika iepazīšanās tehnisku apsvērumu dēļ.
17.	KPR	Speciālās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	13.06.2023., 11:00	1	Vadītāja	13.06.2023., 12:00	7	Dabaszinības, latviešu valoda, dizains un tehnoloģijas, matemātika, angļu valoda, ģeogrāfija, logopēds, bibliotekārs.
18.	ZPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	20.06.2023., 11:00	1	Vadītājs	20.06.2023., 12:00	4	Dizains un tehnoloģijas, matemātika, angļu valoda, ģeogrāfija,
19.	RPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Valstspilsēta	22.06.2023., 13:00	1	Vadītāja			
20.	RPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	20.06.2023., 13:00	1	Vadītāja			
21.	RPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	22.06.2023., 11:00	1	Vadītāja	22.06.2023., 10:00	1	Sporta skolotāja, sporta jomas koordinatore

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
22.	LPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	20.06.2023., 10:00	1	Vadītāja	20.06.2023., 11:00	5	Latviešu valoda un literatūra, datorika, bioloģija, sākumskolas skolotāja, sociālās zinības, matemātika, angļu valoda, ķīmija
23.	KPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	20.06.2023., 9:00	1	Vadītāja	20.06.2023., 10:30	3	Vēstures skolotāja, sociālo zinību skolotāja, angļu valoda, sākumskolas skolotāja, latviešu valodas skolotāja
24.	KPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Novada centrs	21.06.2023., 15:00	1	Vadītāja			
25.	KPR	Speciālās izglītības iestāde	Vidēja	Valstspilsēta	26.06.2023., 12:00	1	Vadītāja			
26.	RPR	Vispārējās izglītības iestāde	Liela	Valstspilsēta	26.06.2023., 11:00	3	Direktora vietnieki	26.06.2023., 12:00	8	Latviešu valoda un literatūra, krievu valoda, bioloģija, sākumskolas skolotāja, sociālās zinības, matemātika, angļu valoda.
27.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	27.06.2023., 9:00	2	Vadītāja, vadītājas vietniece	27.06.2023., 10:00	4	Matemātikas skolotāja, latviešu valodas skolotāja, dizains un

Nr.p.k.	Reģions	Veids	Izmērs	Urbanizācijas pakāpe	Intervijas datums un laiks	Intervijas dalībnieku skaits	Dalībnieku loma	FG diskusijas datums un laiks	Dalībnieku skaits	Dalībnieku loma
										tehnoloģijas, bioloģija
28.	VPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	28.06.2023., 10:00	3	Vadītāja, vadītājas vietniece izglītības jomā, vadītāja vietniece ārpus klases darbā, direktora vietniece pirmsskolā	28.06.2023., 11:00	4	Matemātikas skolotāja, pamatskolas un angļu valodas skolotāja, mūzikas skolotāja pirmsskolā.
29.	ZPR	Vispārējās izglītības iestāde	Maza	Reģions	30.06.2023., 11:00	1	Vadītāja			
30.	KPR	Vispārējās izglītības iestāde	Vidēja	Reģions	03.07.2023., 10:00	1	Vadītāja			

Avots: Autoru apkopojums

Lai noskaidrotu pedagogu informētību un lietošanas aptveri Skola2030 izstrādātajiem materiāliem un rīkotajām aktivitātēm, kā arī materiālu/atbalsta pasākumu izmantošanas paradumus un biežāk izmantotos informācijas kanālus un atbalsta sistēmas savas profesionālās pilnveides vajadzībām, tika īstenota 30 atlasīto izglītības iestāžu pedagogu aptauja (skat. **Error! Reference source not found.**). Respondentu atlases un informācijas apkopošanas laikā tika nodrošināta respondentu anonimitāte un personas datu drošību atbilstoši Personu datu drošības likumam.

1. SKOLOTĀJU IZPRATNE PAR PILNVEIDOTO MĀCĪBU SATURU UN PIEEJU, PĀRMAIŅU NEPIECIEŠAMĪBU

Šajā nodaļā tiek sniegta informācija par Skola2030 ietvaros plānotajiem pasākumiem, kuru rezultātā skolotājiem būtu pieejami resursi par pilnveidotās pieejas saturu un principiem. Vēl arī tiek analizēta primārajā izpētē apkopotā informācija par skolotāju izpratni par pilnveidotās pieejas elementiem, analizējot skolotāju sniegto informāciju sasaistē ar skolotāju snieguma aprakstā iekļautajiem skolotāja darba aspektiem. Kā arī apkopota informācija arī par skolotāju izpratni par to, ko kompetenču pieeja piedāvā pilnveidot/ kas ir nepieciešamās pārmaiņas.

1.1 Skolotājiem pieejamie resursi par pilnveidotās pieejas saturu un principiem

Skola2030 ietvaros tika plānots veikt vairākas darbības, kuru rezultātā tiktu izveidoti skolotājiem pieejami resursi par pilnveidotās pieejas saturu un principiem. Sākotnēji tika plānots izstrādāt mācību saturu, kā rezultātā tika pieņemtas jaunas Valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas, Valsts pamatizglītības standarts un Valsts vispārējās vidējās izglītības standarts. Vēlāk tika plānots veikt mācību satura ieviešanai nepieciešamo mācību un metodisko līdzekļu izstrādi un aprobāciju, t.sk.:

- Metodiskie līdzekļi un metodiskie ieteikumi pedagogiem, t.sk. 21 digitāli.
- Mācību līdzekļi pirmsskolas izglītības pakāpē, t.sk. 2 digitāli.
- Mācību līdzekļi 1. - 6.klasei, t.sk. 14 digitāli.
- Mācību līdzekļi pamatizglītībā 7. - 9.klasei, t.sk. 20 digitāli.
- Mācību līdzekļi vidējās izglītības pakāpē 10. - 12.klasei, t.sk. visi 21 digitāli.
- Mācību līdzekļi, kas adaptēti vieglajā valodā 7.-9.klasei, t.sk. 15 digitāli.
- Mācību un metodiskie līdzekļi satura un valodas integrētai apguvei, t.sk. 6 digitāli.
- Digitālais Eiropas valodu portfelis svešvalodu apguvei piecās valodu versijās.
- Mācību līdzekļi Braila rakstā.
- Sagatavoti publicēšanai mācību un metodiskie līdzekļi, metodiskie ieteikumi, digitālie mācību un metodisko līdzekļu komplekti un ievietoti digitālo mācību resursu krātuvē, t.sk. 109 digitāli.
- Metodiskie un mācību līdzekļi pedagogiem un skolēniem, t.sk. 8 digitāli.
- 9 mācību līdzekļi izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem.
- Izveidoti labās prakses e-piemēri matemātikas, dabaszinību, bioloģijas, ķīmijas, fizikas, ģeogrāfijas mācību priekšmetos.
- Digitālu mācību un metodisko līdzekļu komplekti. Izveidoti, aprobēti, sagatavoti publicēšanai, ievietoti digitālo mācību resursu krātuvē.
- Izveidoti mācību video komplekti, izvietoti mācību resursu krātuvē, video platformā "Tava klase" un daļa no tiem atrādīti virszemes televīzijā.

- Izveidoti mācību un metodisko līdzekļu komplekti, izmantošanai e-mācību vidē.
- Izstrādāts mācību saturs mācību un metodiskajiem līdzekļiem izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem, t.sk. 11 digitāli.
- Izstrādāts mācību saturs integrētiem mācību un metodiskajiem līdzekļiem izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem un dažādiem attīstības traucējumiem, t.sk. 5 digitāli.
- Sagatavoti publicēšanai mācību un metodiskie līdzekļi digitālo mācību resursu krātuvē, t.sk. 16 digitāli.

Skola2030 ietvaros tika plānots izstrādāt arī diagnostikas instrumentus, no tiem 20 diagnosticējošus darbus, 1 testa komplektu un 1 eksāmenu satura projektu. Tika plānots īstenot arī daudzveidīgas profesionālās pilnveides pasākumus, kuri tiek sīkāk izklāstīti 2.1. nodaļā “Īstenotā profesionālā pilnveide skolotājiem”.

1.2 Izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Kā jūs saprotat – kompetenču pieeja mācību saturā? Ko tas sevī ietver, ko tas nozīmē? (Kā tas izskatās klasē?)”. Jautājums tika uzdots, uzsākot FG diskusiju. Atbildot skolotāji pārsvarā aprakstīja pašvadītu mācīšanos, kā arī zināšanu un prasmju pārnesi uz nezināmām situācijām (arī reālās dzīves situācijām). Skolotāju sniegtās atbildes liecina, ka skolotāji kompetenču pieeju mācību saturā galvenokārt izprot ar šiem pieejas elementiem. Citāti, kuri demonstrē skolotāju izpratni par pilnveidotās pieejas elementiem un principiem, ir pieejami 1.2.1., 1.2.2. un 1.2.3. nodaļās.

Savukārt, daļa skolotāju šī jautājuma ietvaros izvēlējās runāt par grūtībām, ar kurām saskaras kompetenču pieejas ieviešanas procesā. Tādējādi norādot uz kompetenču pieejas trūkumiem, kuri, pēc viņu domām, kalpo kā būtiski šķēršļi pilnveidotās pieejas ieviešanai. Skolotāji pārsvarā apraksta lielo mācību satura apjomu, bet tiek minētas arī grūtības, kuras ir saistītas ar vērtēšanas procesu un teorētisko zināšanu nodošanu skolēniem. Citāti, kuri demonstrē grūtības ar kurām skolotāji saskarās kompetenču pieejas ieviešanā, ir pieejami 1.2.1., 1.2.2. un 1.2.3. nodaļās.

Primārās izpētes ietvaros apkopotā informācija liecina, ka skolotāju sniegtās atbildes uz šo jautājumu nesniedz pilnvērtīgu priekšstatu par skolotāju izpratni par pilnveidotās pieejas elementiem un principiem. Līdz ar to pētnieki analizēja skolotāju sniegtās atbildes, izmantojot Skola2030 ietvaros izstrādātajā skolotāja snieguma aprakstā iekļautos skolotāja darba aspektus veiksmīgai pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai.

Skolotāja snieguma apraksts ir strukturēts darbību saraksts skolotājam⁵. Tas ir veidots kā praktisks rīks jeb vadlīnijas skolotājam ikdienas darbā pilnveidotā mācību satura dokumentos iekļautās mācību pieejas īstenošanai. Tajā apkopotas darbības, ko veic skolotājs, kura mērķis ir sasniegt katru bērnu un jauniešu, attīstīt viņa potenciālu un veidot patstāvīgas mācīšanās ieradumus. Pēc būtības tas atbild uz jautājumu – kas raksturīgs vai kam jāmainās mācību pieejā, īstenojot pilnveidoto mācību saturu⁶. Līdz ar to šis rīks tika izmantots, lai grupētu skolotāju sniegtos viedokļus un pētītu uz kuriem skolotāja darba aspektiem tie atsaucās biežāk. Skolotāja snieguma apraksts ietver piecus skolotāja darbā būtiskus aspektus un vēsta, ka labs skolotājs ir tāds, kurš:⁷

- iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmei,
- veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi,
- pārziņina savu mācību jomu un mācību priekšmetu un to prasmīgi māca,
- plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno,
- pilnveido savu profesionālo praksi un sadarbojas ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam.

Skolotāju snieguma apraksts ir veidots, ņemot vērā nodibinājuma “Iespējamā misija” pieeju jauno skolotāju atbalstam, LU Starpnozaru izglītības inovāciju centra izveidoto pašnovērtēšanas rīku komplektu skolotāja darbību pilnveidei, kā arī 2020. gada pavasarī pieņemto Skolotāja profesijas standartu. Apkopotā veidā šie principi ietverti gan Pirmsskolas izglītības vadlīnijās, piemēram, “11.6. tiek nodrošinātas bērna individuālās vajadzības, ievērojot vides pieejamības principus, tādējādi palielinot ikviena bērna līdzdalības iespējas, kā arī veicinot savstarpējo dialogu un nodrošinot sadarbībā balstītu profesionālu atbalstu,” gan pamatizglītības standartā, piemēram, “9.3. pedagogs plāno un vada skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu,” gan valsts vispārējās izglītības un

⁵ Skola2030 (2021) Vadīt mācīšanos. Skolotāja snieguma apraksts. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vadit-macisanos-skolotaja-snieguma-apraksts> (skatīts 20.07.2023.)

⁶ Skola2030 (2021) Vadīt mācīšanos. Skolotāja snieguma apraksts. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vadit-macisanos-skolotaja-snieguma-apraksts> (skatīts 20.07.2023.)

⁷ Skola2030 (2021) Vadīt mācīšanos. Skolotāja snieguma apraksts. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vadit-macisanos-skolotaja-snieguma-apraksts> (skatīts 20.07.2023.)

profesionālās izglītības standartos, piemēram, “14.5. pedagogi regulāri kopīgi plāno mācību saturu un pieeju, lai veidotu dziļu izpratni un starppriekšmetu saikni, sekmētu zināšanu pārnēsi, nodrošinātu pēctecīgu prasmju attīstību un īstenotu vienotas un taisnīgas prasības visiem skolēniem.”⁸ Skolotāju snieguma apraksta izvērsums ir pieejams Pielikumā Nr. 5.

Pilnveidotās pieejas elements, kas ir saistīts ar skolēnu iedvesmošanu, virzīšanu un atbalstu skolēnu izaugsmei, ir tieši saistīts ar skolotāju ikdienas audzināšanas darbu un klasvadības prasmēm. Praktiski skolotāji izprot šīs pilnveidotās pieejas elementa nepieciešamību, bet izpratne par tā īstenošanu ir lielā mērā pakārtota skolotāja prasmēm un pieejamajiem rīkiem dažādības un iekļaušanās vadīšanā, kā arī izglītības iestādes, vecāku, pašvaldības un tās institūciju iesaistei skolēnu mācību procesā. Jāmin, ka šis aspekts daudziem pedagogiem nav prioritārs un pastarpināti tiek ieviests, īstenojot mācību procesu pilnveidotās pieejas ietvaros.

Skolotāju izpratne par fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu vidi kā pilnveidotās pieejas elementu bija daudzveidīga. No šī aspekta skolotāji visbiežāk izcēla sasniedzamajiem rezultātiem atbilstošas fiziskās vides izvēli vai veidošanu un mācību laika pilnvērtīgu izmantošanu (daudzveidīgi paņēmieni, t.sk. individuāls, pāru un grupu darbs; darbs tiek organizēts, lai atbalstu skolēns var saņemt gan no skolotāja, gan viens no otra). Tikai dažu izglītības iestāžu skolotāji demonstrēja izpratni par šo aspektu lietderību pilnveidotās pieejas ieviešanai. Pēc primārajā izpētē iegūtās informācijas varēja secināt, ka klasvadība, pozitīva mācīšanās kultūra klasē un attiecību veidošana ar skolēniem bija jomas, kurās notiek attīstības process vai skolotāji/izglītības iestādes ir izvirzījuši citus prioritāros attīstības virzienus.

Skolotāji mācību jomu un mācību priekšmetu pārzināšanu un prasmīgu mācīšanu uzskata par vienu no galvenajiem pilnveidotās pieejas aspektiem. Šis aspekts iekļauj mācību satura plānošanu un jēgpilnu uzdevumu piedāvāšanu skolēniem pilnveidotā satura ietvaros, kas ir saistīts ar to, kādā mērā skolotājs orientējas sava priekšmeta saturā, kā arī Skola2030 ietvaros izstrādāto mācību programmu, metodisko un mācību materiālu pieejamību un kvalitāti. Skola2030 ietvaros izstrādāto mācību programmu, metodisko un mācību materiālu pieejamība un kvalitāte ir būtiska, jo kalpo kā vadlīnijas pilnveidotā satura un pieejas ieviešanā.

⁸ Skola2030 (2021) Vadīt mācīšanos. Skolotāja snieguma apraksts. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vadit-macisanos-skolotaja-snieguma-apraksts> (skatīts 20.07.2023.)

No visiem pilnveidotās pieejas aspektiem skolotāji, kuri piedalījās gadījumu izpētē, minēja mācību stratēģiskas plānošanas un efektīvas īstenošanas aspektu - plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno un izvirza sasniedzamo rezultātu; rosina domāt par mācīšanos un atgriezeniskās saites nodrošināšanu. Sasniedzamo rezultātu definēšana un izvirzīšana atbilstoši bērna individuālajām vajadzībām, ir skaidri vērtēšanas kritēriji, un veiksmīga atgriezeniskā saite, dodot bērnam iespēju būt pilnvērtīgai daļai no šo jomu īstenošanas mācību procesā, bija jūtami prioritārie attīstības virzieni gan skolotājiem, gan izglītības iestādēm. Primārajā izpētē iegūtā informācija par šī aspekta elementu ieviešanu tiks padziļināti analizēta 2.2. nodaļā “Izmaiņas mācīšanas praksē.”

Visvājākā joma šajā ziņā bija sadarbība ar kolēģiem, lai izvirzītu un izmantotu vienotus vērtēšanas kritērijus un sekotu skolēnu izpratnes un prasmju attīstībai ilgtermiņā. Šī joma ir cieši sasaistīta ar izglītības iestādes pieeju skolēnu attīstības dinamikas izpētei un diagnosticējošo darbu izmantošanu izglītības procesā. Līdz ar to skolas vadību sniegtā informācija par šo jautājumu tiks analizēta un aprakstīta 4.3.1. nodaļā “Kā skolas vadība veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācību procesā.”

Skolotāji savu profesionālo praksi un sadarbības formas ar kolēģiem un vecākiem reti izprot kā pilnveidotās pieejas elementu, bet drīzāk kā rīkus, lai veiksmīgi īstenotu pilnveidoto pieeju. Skolotāji gadījuma izpētes ietvaros demonstrēja plašu pieejamo informācijas avotu un tālākizglītības iespēju tvērumu, bet to izmantošanas paradumi lielā mērā ir atkarīgi no izglītības iestādes un pašvaldības prioritātēm un pieejas pilnveidotās pieejas ieviešanā. Skola2030 atbalsta materiāli un tālākizglītības iespējas tiek izmantotas, bet tiek kritizētas kā nepietiekošas vai nekvalitatīvas, lai pilnībā atbalstītu savas profesionālās prakses pilnveidošanā un mācību satura ieviešanā.

Līdzīgi arī sadarbība ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam ir pakārtota izglītības iestādes prioritātēm un sadarbības mehānismiem. Skolotāju pašiniciatīva šo sadarbības modeļu veidošanā un īstenošanā ir visveiksmīgākā mazās izglītības iestādēs, kur komunikācija ar kolēģiem un bērnu vecākiem ir dabiska ikdienas sastāvdaļa. Vidējās un lielās izglītības iestādēs šīs sadarbības formas ir veiksmīgākas, ja tās organizē, ierosina vai vada vadības komanda. Skolotāju pieredzes apmaiņu primāri vada vadības komandas, un informācija par šo aspektu tiks padziļināti analizēta 4.3.4. nodaļā “Kā skolas vadība veicina izzināšanas kultūru izglītības iestādē.”

1.2.1. Pirmsskolas izglītības iestādes

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Kā jūs saprotat – kompetenču pieeja mācību saturā? Ko tas sevī ietver, ko tas nozīmē? (Kā tas izskatās klasē?)”. Pirmsskolas skolotāji aprakstīja izmaiņas mācību procesa plānošanā, pašvadītu mācīšanos, kā arī zināšanu un prasmju pārnesi uz nezināmām situācijām (arī reālās dzīves situācijām).

Citāti – izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem:

“Iespēja pedagogam brīvi plānot, kā tiks sasniegts rezultāts.”

“Bērns dara, skolotājs līdzdarbojas un vēro, bērns ir pētnieks, attīsta izziņas prasmes. Bērni paši izvēlas, ko dara un kā sevi vērtēt.”

“Sadarbība ar bērniem – iekārtojam kopā vidi, plānojam svētkus un kopīgi atspoguļojam tēmu apguvi.”

Savukārt, daļa pirmsskolas skolotāju šī jautājuma ietvaros izvēlējās runāt par grūtībām, ar kurām saskaras kompetenču pieejas ieviešanas procesā. Tādējādi norādot uz kompetenču pieejas trūkumiem, kuri, pēc viņu domām, kalpo kā būtiski šķēršļi pilnveidotās pieejas ieviešanai.

Citāti – grūtības, ar kurām skolotāji saskaras kompetenču pieejas ieviešanā:

“1,5 līdz 3 gadu vecuma posmā grūti izmantot, jo skolotājs ir darītājs un rādītājs, un bērns darbojas līdzī. Tas varbūt ir lielākiem bērniem, mazajiem nestrādā.”

“Bērns ir galvenais darītājs, skolotājs paliek fonā, otrajā plānā. Tas, cik lielā mērā tas izdodas, ir atkarīgs no skolotāja iniciatīvas, ja grib, tad atrod veidus, kā to darīt.”

Pirmsskolas skolotāju sniegtās atbildes uz šo jautājumu nesniedz pilnvērtīgu ieskatu skolotāju izpratnē par pilnveidotās pieejas elementiem un principiem. Pētnieki analizēja skolotāju sniegtās atbildes, izmantojot Skola2030 ietvaros izstrādātajā skolotāja snieguma aprakstā iekļautos skolotāja darba aspektus veiksmīgai pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai. Primārās izpētes ietvaros pirmsskolas skolotāji ievērojami biežāk aprakstīja veikto darbu pie šiem skolotāja snieguma apraksts aspektiem:

- iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmē;
- veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi.

Skolēnu iedvesmošana, virzīšana un atbalsta sniegšana skolēnu izaugsmē ikdienas darbā ir lielā mērā pakārtota skolotāja prasmēm un pieejamajiem rīkiem dažādības un iekļaušanās vadīšanā, kā arī izglītības iestādes, vecāku, pašvaldības un tās institūciju iesaistei skolēnu mācību procesā.

Pirmsskolas izglītības iestādēs ikdienas darbs ir cieši saistīts ne tikai ar mācību procesu, bet arī audzināšanas darbu. Tas uzliek lielāku uzsvāru uz nepieciešamību pēc individuālā darba, kas ir cieši saistīts ar bērnu virzīšanu un atbalsta sniegšanu atbilstoši bērna vajadzībām. Primārās izpētes ietvaros izcēlās pirmsskolas izglītības iestāžu centieni iesaistīt bērnu vecākus ne tikai audzināšana jautājumu risināšanā, bet arī mācību procesā un izglītības iestādes ikdienas dzīvē. Tādējādi izmantojot šo sadarbības modeli kā rīku individuālas pieejas nodrošināšanai un bērnu motivēšanai iesaistīties mācību procesā. Sadarbības modeļi starp pirmsskolas izglītības iestāžu skolotājiem un vecākiem tiks analizēti 3.2.2. nodaļā “Sadarbība ar skolēnu vecākiem pirmsskolas izglītības iestādēs.”

Primārās izpētes rezultāti liecina, ka pirmsskolas skolotāji izprot un ikdienā strādā pie fiziski un emocionāli drošas, attīstošas un ielāujošas mācību vides veidošanas. Šo var sasaitīt ar to, ka pirmsskolas izglītības posmā notika pāreja uz darbu centros, līdz ar to Skola2030 projekta ietvaros ir veikts pastiprināts darbs pie informācijas izplatīšanas par šī pilnveidotās pieejas elementa nepieciešamību un komponentēm. Šis pirmsskolas skolotāju darba aspekts tiks analizēts 2.3.1. nodaļā.

Līdzīgi kā citos vecuma posmos, arī pirmsskolas izglītības posmā notiek darbs pie padziļinātas izpratnes veidošanas par mācību jomu un mācību priekšmetu pārzināšanu un prasmīgu mācīšanu, kā arī mācību stratēģiskas plānošanas un efektīvas īstenošanas nozīmi. Šo aspektu izpratne ir dziļāka tiem pirmsskolas skolotājiem, kuri kādā mērā ir bijuši saistīti ar Pilotprojektu, jo tas ir devis viņiem vairāk laika padziļināti iepazīties ar šiem pilnveidotās pieejas elementiem. Kā arī tiem skolotājiem, kuru izglītības iestādes pastiprināti nodarbojas ar šo pilnveidotās pieejas elementu ieviešanu un nodrošina skolotājiem nepieciešamo metodisko atbalstu. Skolotāji savu profesionālo praksi un sadarbības formas ar kolēģiem un vecākiem reti izprot kā pilnveidotās pieejas elementu, bet drīzāk kā rīkus, lai veiksmīgi īstenotu pilnveidoto pieeju.

1.2.2 Vispārējās izglītības iestādes

Primārās izpētes rezultāti liecina, ka vispārējās izglītības iestāžu skolotāji galvenokārt izprot kompetenču pieeju mācību saturā kā pašvadītu mācīšanos, un zināšanu un prasmju pārnēsi uz nezināmām situācijām (arī reālās dzīves situācijām).

Citāti – izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem:

“Mācīties ar pamatojumu, nevis ar pretestību, bez pielietojuma un jēgas. Mācīties pašvadīti - tā ir prasme, kas mums visiem pieaugušajiem trūkst, jo mums to neviens neiemācīja.”

“Kompetenču pieeja liek skolēnam vairāk domāt un arī pielietot šīs zināšanas.”

“Jēgpilni uzdevumi, skolēns var prasīt, kāpēc tas ir jādara un es kā skolotājs varu atbildēt.”

“Indivīds mijiedarbībā ar sabiedrību, tas tad tiek realizēts caur caurviju prasmēm”

“Skolēns savas zināšanas prot lietot ne tikai klasē, bet arī ikdienā, un pielietot dažādās situācijās.”

“Kompetenču pieeja un jaunā pieeja mācību procesam ļauj bērnam būt brīvam, ļauj bērnam saprast, ko viņam vajag pašam priekš sevis. Tā ir piesaiste reālajai dzīvei. Katrā vecumposmā tas ir savādāk, bērni šo kompetenču pieeju uztver atšķirīgi.”

“Jebkurš cilvēks, kuru ieguvis zināšanas mācību procesā, spēj pielietot tās dzīvē, spēj rīkoties nestandarta situācijās.”

“No pirmsākumiem sāk veidot patstāvību, nevis pateikt priekšā, dod izvēles iespējas.”

“Daudziem priekšmetiem nenovelku stingras robežas, lai cilvēks saprastu, ka viss ir vienotā kopumā. Pieliekot prasmes starppriekšmetu saitē, un tad jau veidojas kompetence.”

Savukārt, daļa skolotāju šī jautājuma ietvaros izvēlējās runāt par grūtībām, ar kurām saskaras kompetenču pieejas ieviešanas procesā. Tādējādi norādot uz kompetenču pieejas trūkumiem, kuri, pēc viņu domām, kalpo kā būtiski šķēršļi pilnveidotās pieejas ieviešanai. Skolotāji pārsvarā apraksta lielo mācību satura apjomu, bet tiek minētas arī grūtības, kuras ir saistītas ar vērtēšanas procesu un teorētisko zināšanu nodošanu skolēniem.

Citāti – grūtības, ar kurām skolotāji saskaras kompetenču pieejas ieviešanā

“Sākumskolā nepareizs virziens, nepieciešams ielikt zināšanas, bet sākumskolā tas netiek darīts, viss ir nepārdomāts un pārblīvēts. Mums ir jāmacās pirmsskolas viela, lai izprastu sākumskolas programmas terminus. Līdz ar to bērniem zūd motivācija mācīties, jo viss ir nesaprotams.”

“Apjoms ir ārkārtīgi liels, bērni nespēj turēt līdzīgi tempam. Lauku skolās ne visi var tā. Vai vainīgs ir kovids? Vai arī programmas ir nedaudz par traku. Bērns ar to netiek galā. Tas, kas ir šobrīd, arī neder.”

“Pedagogi nedalās savā starpā pieredzē. Ir tie, kas mēģina un kļūdās, tad meklē atkal, savādāk, bet nedalās ar citiem. Iestāde mēģina iedzīvināt pieredzes apmaiņu, bet tā vēl nestrādā.”

“Saistība ar mācību priekšmetiem. Vēl tāls ceļš ejams līdz sasaistei ar reālo dzīvi.”

Vispārējās izglītības skolotāju sniegtās atbildes uz šo jautājumu nesniedz pilnvērtīgu priekšstatu par skolotāju izpratni, par pilnveidotās pieejas elementiem un principiem. Līdz ar to pētnieki analizēja skolotāju sniegtās atbildes, izmantojot Skola2030 ietvaros izstrādātajā skolotāja snieguma aprakstā iekļautos skolotāja darba aspektus veiksmīgai pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai.

Vispārējās izglītības skolotāji salīdzinoši mazāk aprakstīja savu darbu pie skolotāju snieguma apraksta aspektiem - iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmē; veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi. Visbiežāk savas pieredzes par šo aspektu ieviešanu ikdienas darbā aprakstīja skolotāji, kuri pārstāv mazas izglītības iestādes un pilotskolas. Mazās izglītības iestādēs skolotājiem ir iespēja vairāk laika veltīt individuālai pieeja, kā arī cieņpilnu attiecību un sadarbības veidošanai ar skolēniem. Savukārt, pilotskolu skolotāji individuālo pieeju un sadarbību ar skolēniem sekmīgāk apvieno ar mācību stratēģisku plānošanu un efektīvu īstenošanu.

Primāri vispārējās izglītības iestādes fokusējās uz savu mācību jomu/mācību priekšmetu pārzināšanu un prasmīgu mācīšanu, kā arī mācību stratēģisku plānošanu un efektīvu īstenošanu. Skolotāji, kuri ir bijuši saistīti ar Pilotprojektu, par darbu ar šiem aspektiem izsakās brīvāk, jo tas ir devis viņiem vairāk laika padziļināti iepazīties ar šiem pilnveidotās pieejas elementiem. Kā arī tiem skolotājiem, kuru izglītības iestādes pastiprināti nodarbojas ar šo pilnveidotās pieejas elementu ieviešanu un nodrošina skolotājiem nepieciešamo metodisko atbalstu. Skolotāji savu profesionālo praksi un sadarbības formas ar kolēģiem un vecākiem reti izprot kā pilnveidotās pieejas elementu, bet drīzāk kā rīkus, lai veiksmīgi īstenotu pilnveidoto pieeju.

1.2.3 Speciālās izglītības iestādes

Primārās izpētes ievaros speciālo izglītības iestāžu skolotāji runāja par grūtībām, ar kurām saskaras pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas procesā. Tādējādi norādot uz kompetenču pieejas trūkumiem un neatbilstību bērnu ar GRT mācīšanās vajadzībām.

Citāti – kompetenču pieejas ieviešanā darbā ar bērniem ar GRT

“Papildus problēmas.”

“Kompetenču pieeja ir virspusēja un nav strukturēta.”

“Bērniem pārāk daudz tiek prasīts, ko viņi nevar izpildīt. Īpaši skolēniem ar garīga rakstura traucējumiem, kuri jūtas slikti apjukumā. Savukārt, skolotājs nezina, ko prasīt.”

“Mums izpaliek mācīšana – notiek tikai mācīšanās. Skolēni grib skolotāju, ļoti daudz datorā jāmeklē, mājas darbu kaudze datorā.”

“Bērniem formatīvā vērtēšana neko neizsaka.”

Kopumā speciālo izglītības iestāžu skolotāju viedokļi bija saistīti ar to, ka mācību programmas ir izstrādātas bērniem vispārējā izglītības plūsmā, un speciālās izglītības iestādēm un to skolotājiem bez būtiska atbalsta no Skola2030 ir jāpielāgo programmu saturs savu bērnu vajadzībām. Speciālās izglītības skolotāju sniegtās atbildes uz šo jautājumu nesniedz pilnvērtīgu priekšstatu par skolotāju izpratni, par pilnveidotās pieejas elementiem un principiem. Līdz ar to pētnieki analizēja skolotāju sniegtās atbildes, izmantojot Skola2030 ietvaros izstrādātajā skolotāja snieguma aprakstā iekļautos skolotāja darba aspektus veiksmīgai pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai.

Primārās izpētes ietvaros speciālo izglītības iestāžu skolotāji demonstrēja padziļinātu izpratni par pilnveidotās pieejas elementiem - iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmē; veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi. Jāpiebilst, ka šo skolotāju zināšanas un izpratne par mācību procesa elementu nozīmi nav tieši saistīta ar pilnveidotās pieejas ieviešanu. Speciālajās izglītības iestādēs, pirms pilnveidotās pieejas ieviešanas jau bija izveidotas iestrādes skolēnu izaugsmes nodrošināšanai, kā arī fiziski un emocionāli drošas, attīstošas un iekļaujošas vides nodrošināšanai.

Līdzīgi kā citās izglītības iestādēs, arī speciālās izglītības iestādēs notiek darbs pie padziļinātas izpratnes veidošanas par pilnveidotās pieejas elementu - mācību jomu/mācību priekšmetu pārzināšanu un prasmīgu mācīšanu. Šķēršļi un iespējas, ar kurām saskaras speciālās izglītības iestādes šī elementa izprašanā un ieviešanā, tiks aprakstītas 2.3.4. nodaļā “Darbs pie pilnveidotās pieejas ieviešanas speciālās izglītības iestādēs.” Šo izglītības iestāžu pārstāvji demonstrēja padziļinātu izpratni par pilnveidotās pieejas elementu - plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno. Izglītības iestādēm pirms pilnveidotās pieejas īstenošanas bija iestrādes darbam ar individuālajiem plāniem, kuru būtiska daļa ir skolēnu izpēte un sasniedzamo rezultātu izvirzīšana, balstoties uz izpētes rezultātiem. Skolotāji savu profesionālo praksi un

sadarbības formas ar kolēģiem un vecākiem reti izprot kā pilnveidotās pieejas elementu, bet drīzāk kā rīkus, lai veiksmīgi īstenotu pilnveidoto pieeju.

1.3 Skolotāju izpratne par to, ko kompetenču pieeja piedāvā pilnveidot/kas ir nepieciešamās pārmaiņas

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums:

1. Kas, jūsuprāt, bija tas, ko pilnveidotā pieeja un mācību saturs piedāvāja mainīt vai uzlabot? (kāpēc kompetenču pieeja bija nepieciešama/kā pietrūka skolēnu mācību procesam, pieredzei?)
2. Kas no pilnveidotā satura un pieejas (kompetenču pieejas) jūs uzrunā personīgi? (Ko vēlētos būt piedzīvojis/-usi, kad mācījāties skolā? Ko iegūtu skolēns, kad pilnveidoto pieeju un saturu izdotos īstenot?)

Primārās izpētes ietvaros skolotāji kā galvenās jomas, kurās kompetenču pieeja pilnveidoja vai ieviesa nepieciešamas pārmaiņas, uzskata mācīšanos iedziļinoties un pašvadītu mācīšanos. Pirmsskolas un vispārējo izglītības iestāžu skolotāji, runājot par šiem aspektiem, visbiežāk minēja pāreju no frontāla mācību procesa uz bērnu iesaistīšanu un sadarbību, kā arī mācības ar mērķi lietot iegūtās zināšanas. Pirmsskolas izglītības skolotāji vairāk minēja arī pilnveidotās pieejas ieviestās izmaiņas mācību vidē jeb grupiņu iekārtošanā. Vispārējo un speciālo izglītības iestāžu skolotāji primārās izpētes ietvaros uzsver, ka pilnveidotā pieeja būtiski pilnveidoja/ieviesa nepieciešamību veidot starppriekšmetu saites. Tādejādi veicinot mācības ar mērķi lietot iegūtās zināšanas daudzveidīgos kontekstos.

Pašvadīta mācīšanās tika minēta kā viena no būtiskākajām inovācijām pilnveidotās pieejas ieviešanas ietvaros. Lai gan skolotāji apzinās pašvadītas mācīšanās ieguvumus, tie saskaras ar būtiskām grūtībām tās iedzīvināšanā klasē ar dažādiem skolēniem (skolēni ar dažādu motivāciju vadīt savu mācību procesu, skolēni ar uzvedības traucējumiem, skolēni ar dažādām atbalsta vajadzībām). Vairākos gadījumos skolotāji izrādīja neizpratni par to pašvadības līmeni, kas tiek sagaidīts no skolēniem līdz 7. klasei. Šie skolotāji uzskata, ka programmu veidotāji nav padomājuši par bērnu vecuma īpatnībām. Līdzīgi uzskata speciālo izglītības iestāžu skolotāji. Primārās izpētes ietvaros speciālās izglītības skolotāji vairākkārt norādīja uz mācību programmu, kā arī tajās aprakstītā pašvadības līmeņa neatbilstību skolēnu ar GRT domāšanas, atmiņas un refleksijas īpatnībām. Kopumā skolotāji visas šīs izmaiņas uzskata par lietderīgām, bet primārās izpētes rezultāti liecina, ka darbs gan ar mācīšanos iedziļinoties, gan ar pašvadītas mācīšanās veicināšanu ir vēl būtiski attīstāms.

Citāti – Kas, jūsuprāt, bija tas, ko pilnveidotā pieeja un mācību saturs piedāvāja mainīt vai uzlabot?

Vispārējās izglītības iestādes

“Paradigmu maiņa – pašvadīta mācīšanās. Cik tas tiek īstenots, tas ir laika jautājums.”

“Katrs priekšmets tika apgūts atsevišķi, bieži starp priekšmetiem nebija sasaistes un nebija tik skaidra praktiskā pielietojamība.”

“Jaunā pieeja dod iespēju bērniem darboties vairāk patstāvīgi. Strādāt un izziņāt informāciju, kura interesē bērnu pašu.”

“Bērni paši vairāk līdzdarbojas, skolotājs vairs nenoliek visu priekšā.”

Pirmskolas izglītības iestādes

“Liela uzmanība pievērsta PII vides iekārtošanai grupās, izveidoti centriņi, pieejamāki materiāli. Ja bērns vēlas darboties ar plastilīnu, viņš var to brīvi paņemt. Tagad ļauj brīvāk paust savas domas un emocijas, drīkst kļūdīties un nesaņemt par to nosodījumu.”

“Viss bija ļoti vienveidīgi, visiem bērniem bija viens konkrēts uzdevums, tagad materiālus bērni izvēlas paši, radoši liek pieiet visam. Tagad ir dažādība.”

“... mēs liekam bērniem domāt, kāpēc tu to darīsi. Šīs lietas nebija...”

“Grupā bija 33 bērni un visas nodarbības vadīja frontāli. Tagad ir interešu centri. Bērni viens ar otru konsultējas. Vairāk individuālais atbalsts un domāšanas attīstība.

“Pašvadīta mācīšanās, bērns kā pētnieks.”

“Skolotājs ievirza, vēro, atbalsta.”

“Darba organizācija – darbs mācību centros un, kā bērnam likt saprast, ka viņš strādā konkrētā centrā un uzdevumā.”

“Atgriezties pie darbiem un tos pabeigt, pat, ja to sākotnēji nav izdevies izdarīt. Darbi ir pieejami bērnam, tos neizsniedz audzinātājs.”

Savukārt, runājot par pilnveidotā satura un pieejas aspektiem, kuri skolotājus uzrunā personīgi, skolotāji min – pilnveidotā satura un pieejas sniegto brīvību sava darba plānošanā; mācīšanos iedziļinoties jeb skolēnu spēju izmantot zināšanas un prasmes; pašvadīta mācīšanās; skolēnu refleksija par padarīto un darāmo, lai uzlabotu savu sniegumu. Pašvadītu mācīšanos visbiežāk izcēla pirmsskolas skolotāji.

Citāti – Kas no pilnveidotā satura un pieejas (kompetenču pieejas) jūs uzrunā personīgi?

Vispārējas izglītības iestādes

“Brīvība – es jūtos brīva šajā saturā, ir standarts, pēc kura ir jāvadās, bet neesmu piesaistīta konkrētiem materiāliem un varu pēc bērnu spējām apgūt programmu saturu 3 gadu garumā.”

“Liela daļa skolotāju izjūt trūkumu pēc materiāliem, man patīk, ka bērniem nav jādod standartizēti uzdevumi, nav jāvadās pēc mācību grāmatas. Patīk, ka varu izmantot materiālus, kuri man ir saistoši.”

“Mācīšana caur praktisko darbību, bet vajadzīga materiālā bāze, kuras nav.”

“Mēs runājam nevis secīgi, bet caur lielajām idejām. Tādā veidā veidojot izpratni, nevis iemācoties notikumus, kurus ir grūti sasaistīt.”

“Bioloģijas satura pārkārtošana, jo 7. klases skolēniem ir svarīgāk zināt par sevi, nevis augiem, un satura pārkārtošana palīdzēja to atrisināt. Skatās kompleksi uz jautājumu, ja mana āda ir šāda, kāda ir dzīvniekiem?”

“Patīk iespēja skolēnam darboties kā zinātniekam, nodarboties ar jaunatklāšanu. Iepriekš skolotājs sniedza zināšanas, ar karoti ielika mutē, pašam nebija jāiespringst. Jaunā pieeja ļauj attīstīties personībai caur aktīvu iesaisti mācību procesā. Iepriekš nebija vajadzība skolēnam pašam sevi izvērtēt – kas izdodas, kas nē. Netika meklēti iemesli, kāpēc sanāk vai nesanāk, netika meklētas iespējas – ko darīt savādāk, lai sanāk vēl labāk. Šobrīd ir lielāka sasaiste ar reālo dzīvi.”

“Stundas bija lekciju tipa, daži mācību priekšmeti bija pilnīgi atrauti no reālās dzīves, piemēram, angļu valoda, teorētiskas zināšanas bija, bet to nevarēja/nemācēja pielietot dzīvē.”

“Mācību procesa izvērtējums no skolēna puses.”

“Labā lieta par argumentācijas prasmju izveidošanu.”

Pirmskolas izglītības iestādes

“Palielinās interese apgūt kaut ko jaunu, kopā sastādām plānu, ko apgūsim, ko viņi jau zina, izvēlas vidi, kur viņi apgūs tēmas.”

“Bērni dalās savā pieredzēs... nevis tikai atkārto to, ko skolotājs saka.”

“Bērniem viss ir pieejams, un, praktiski darbojoties, paši var darīt.”

“Paši var izvēlēties, ko viņi dara.”

“Lielāka atbildība par to, ko ir izvēlējušies darīt.”

“Nebaidās uzdot jautājumus un kļūdīties”

“Bērni tiek mācīti brīvi izteikt savas domas.”

“Pedagogiem rīcības brīvība, neesi ierobežots metodiskajā pieejā.”

1.4 Secinājumi

Skolotāju sniegtās atbildes uz jautājumu: “Kā jūs saprotat – kompetenču pieeja mācību saturā? Ko tas sevī ietver, ko tas nozīmē? (Kā tas izskatās klasē?)”, liecina par to, ka skolotāji kompetenču pieeju mācību saturā galvenokārt izprot ar pašvadītu mācīšanos, kā arī zināšanu un prasmju pārnesi uz nezināmām situācijām (arī reālās dzīves situācijām). Savukārt, analizējot primārajā izpētē sniegtās skolotāju atbildes, izmantojot skolotāju snieguma aprakstu, var secināt, ka skolotāji lielāku uzmanību pievērš šo pilnveidotās pieejas aspektu izpratnei un īstenošanai – pārzina savu mācību jomu un mācību priekšmetu un to prasmīgi māca; plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno. Šie pilnveidotā mācību satura aspekti ir tiešā veidā saistīti ar pilnveidotā mācību satura īstenošanu mācību procesā, kas tiek analizēta 2.3. nodaļā “Darbs pie pilnveidotās pieejas īstenošanas”. Primārās izpētes ietvaros apkopotā informācija liecina, ka skolotāji un vadības komandas šo elementu ieviešanai velta vislielāko uzmanību.

Savukārt, šiem pilnveidotās pieejas elementiem tiek pievērsta daudz mazāka uzmanība – iedvesmo, virza un atbalsta savus skolēnus izaugsmē; veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi. Pirmsskolas izglītības iestāžu un speciālo izglītības iestāžu skolotāji ievērojami vairāk aprakstīja darbu pie fiziskās vides nozīmes mācību procesa organizēšanā un sasniedzamo rezultātu sasniegšanā. Vispārējo izglītības iestāžu skolotāji par šiem aspektiem runāja saistībā ar diferencētu uzdevumu sagatavošanu un individuālās pieejas nodrošināšanu, kā arī mācību telpu labiekārtošanu vai mācību procesa organizēšanu ārpus skolas. Skolotāji tikai atsevišķos gadījumos šo elementu – pilnveido savu profesionālo praksi un sadarbojas ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam – uztvēra kā pilnveidotā satura ieviešanas elementu.

Apkopojot primārās izpētes rezultātus secināms, ka skolotāji kā jomas, kurās notikušas visbūtiskākās izmaiņas, uztver mācīšanos iedziļinoties un pašvadītu mācīšanos. Primāri abi šie aspekti tiek iedzīvināti, stratēģiski plānojot un efektīvi īstenojot mācības, kas iekļauj arī atgriezeniskās saites veidošanu un skolēnu rosināšanu domāt par mācīšanos. Mācīšanās

iedzīļinoties un pašvadīta mācīšanas tiek izcelti arī kā pilnveidotās pieejas aspekti, kuri skolotājus uzrunā personīgi. Primārās izpētes ietvaros skolotāji daudzveidīgi apraksta, kā mācīšanās iedzīļinoties veido skolēniem labāku izpratni par mācību procesa ietvaros iegūto zināšanu un prasmju pielietojumu dažādās situācijās, kā arī citos mācību priekšmetos, veidojot mācību procesa sasaisti ar reālo dzīvi. Lai gan vispārējās izglītības skolotāji min pašvadītu mācīšanos gan kā būtisku pārmaiņu jomu, gan aspektu, kurš viņus uzrunā, ievērojami vairāk pašvadītu mācīšanos akcentē pirmsskolas skolotāji. Pirmsskolas skolotāji to bieži sasaista ar mācību procesa organizācijas maiņu, jeb darbu centros. 2. tabulā ir apkopoti ieteikumi skolotāju izpratnes veicināšanai par pilnveidoto mācību saturu, pieeju, pārmaiņu nepieciešamību.

2. tabula: Ieteikumi skolotāju izpratnes veicināšanai par pilnveidoto mācību saturu, pieeju, pārmaiņu nepieciešamību.

Nr.p.k.	Nodaļa
1.	Izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem
1.1.	Turpināt aktualizēt un uzlabot pilnveidotās pieejas elementus un principus, profesionālās pilnveides pasākumu un/vai informatīvu pasākumu ietvaros. Tādējādi nostiprinot skolotāju izpratni par pilnveidotā mācību satura un pieejas vīziju un mērķiem.
1.2.	Profesionālās pilnveides kursi, kuru fokuss ir uz to, kā skolotāji ikdienas procesā var iedvesmot, virzīt un atbalstīt savus skolēnus izaugsmē klasē ar daudzveidīgiem bērniem. Praktiski profesionālās pilnveides kursi par individuālās pieejas veiksmīgu un efektīvu nodrošināšanu klasē ar daudzveidīgiem bērniem.
1.3.	Praktiski profesionālās pilnveides kursi par to, kā veidot fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi klasē ar daudzveidīgiem bērniem dažādos vecuma posmos.
1.4.	Veicināt vispārējo izglītības iestāžu skolotāju izpratni par sadarbības ar kolēģiem un vecākiem nozīmi skolēnu mācīšanās atbalstam.
1.5.	Nodrošināt/turpināt profesionālās pilnveides kursus par sadarbības ar vecākiem un kolēģiem izmantošanu skolēnu mācīšanās atbalstam.
2.	Izpratne par to, ko kompetenču pieeja piedāvā pilnveidot/kas ir nepieciešamās pārmaiņas

- 2.1. Turpināt aktualizēt to, ko pilnveidotais saturs un pieeja piedāvā pilnveidot/ir mainījuši. Tādējādi nostiprinot skolotāju izpratni par pilnveidotā mācību satura un pieejas mērķiem, kā arī skaidri definējot skolotājiem, uz kādām pārmaiņām sava darba procesā tiem ir jātiecas.

2. SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ IZAUGSME UN PRAKSE, ĪSTENOJOT PILNVEIDOTO MĀCĪBU SATURU UN PIEEJU

Šajā nodaļā tiek sniegta informācija par Skola2030 ietvaros organizētajiem profesionālās pilnveides kursiem pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai. Vēl arī tiek analizēta primārajā izpētē apkopotā informācija par izmaiņām skolotāju mācīšanas praksē, kā arī darbs pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, t.sk. izvērtējot Covid-19 ietekmi. Analīzes ietvaros tiek iztirzāti būtiskākie šķēršļi darbam ar pilnveidoto mācību saturu un pieeju, kā arī izcelti labās prakses piemēri. Nodaļas noslēgumā tiek identificēti pilnveidotās pieejas aspekti, kuriem skolotāji ikdienas darbā pievērš visbūtiskāko uzmanību, identificēti attīstāmie aspekti un sniegtas rekomendācijas, lai veicinātu darbu ar tiem.

2.1 Īstenotā profesionālā pilnveide skolotājiem

Tā kā pilnveidotais mācību saturs un pieeja bija jauna pieredze visām tajā iesaistītajām pusēm, Skola2030 ietvaros tika plānoti profesionālās pilnveides kursi par pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu. 3. tabulā ir apkopoti Skola2030 ietvaros notikušie un uz skolotājiem vērstie profesionālās pilnveides kursi atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.

3. tabula: Plānotie profesionālās pilnveides pasākumi skolotājiem atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.

Profesionālās pilnveides pasākumi	Dalībnieku skaits
Profesionālā pilnveide 80 aprobācijā iesaistīto izglītības iestāžu pedagogu komandām par kompetenču pieejā balstīta mācību satura ieviešanu un pedagogu uzdevumiem aprobācijas gaitā.	1619
Mācību semināri, lai mācību satura izstrādē un diagnostikas instrumentu izveidē iesaistītie pedagogi varētu izveidot mācību saturu un mācību līdzekļus kompetenču pieejā atbilstoši inovatīvai pasaules praksei.	294
Pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmas digitālā Eiropas valodu portfēļa apguvei 12 stundu apjomā, svešvalodu un latviešu valodas kā valsts valodas(LAT2) skolotāji apgūs EVP plānveidīgas un pēctecīgas izmantošanas iespējas.	957
Profesionālās pilnveides kuri pedagogiem, kuri plāno organizēt jaunā mācību satura apguvi kādā no svešvalodām.	45
Profesionālās pilnveides programma par kompetenču pieejā balstītā mācību satura īstenošanu iekļaujošās izglītības kontekstā.	490
Pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmas DIBELS Next komplekta(4.-6. klasei) izmantošana, organizēšana, norise un izvērtēšana par DIBELS Next komplekta(4.-6.klasei) lietošanu speciālajiem pedagogiem, logopēdiem un psihologiem.	100

Profesionālās pilnveides pasākumi	Dalībnieku skaits
Kursi skolotājiem, kuri strādā lingvistiski neviendabīgā vidē (no pirmsskolas līdz vispārējai vidējai) - skolotāju latviešu valodas prasmju nostiprināšanu C1 līmenī un šo prasmju paaugstināšanu līdz C2 līmenim; metodikas kursi pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai; intensīvie kursi latviešu valodas un kultūrvides apguvei pedagogiem, kas strādā dažādās izglītības pakāpēs visos Latvijas plānošanas reģionos; digitāla pašvērtēšanas un pašmācības rīka izstrāde, lai pedagogs varētu izvērtēt savas klausīšanās, lasīšanas un rakstīšanas prasmes latviešu valodā.	5165
Profesionālā pilnveides kursi pedagogiem, kuri strādās 1.klasēs, kā arī pedagogiem, kuri sāks īstenot Tehnoloģiju jomas mācību saturu, kurā ir veiktas lielas izmaiņas salīdzinājumā ar pašreiz esošo mācību saturu. Kursi saistībā ar mācību uzsākšanu no 6 gadu vecuma 1.klasē.	52
Pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programma sākumskolu un pirmsskolu pedagogiem, lai sekmīgi uzsāktu kompetenču pieejas ieviešanu 1.klasēs sešgadīgiem bērniem.	1300
Pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programma, lai nodrošinātu kompetenču pieeju tehnoloģiju mācību satura jomas mācību priekšmetos, kuru mācību saturā un skolēniem plānotajos sasniedzamajos rezultātos ir veiktas lielas izmaiņas, salīdzinājumā ar pašreiz normatīvajos dokumentos noteikto. Pedagogiem ir jāapgūst metodes un pieejas, kā palīdzēt skolēniem apgūt plānotos sasniedzamos rezultātus.	1210
Profesionālās kompetences pilnveides kursi (latviešu val un literatūra; svešvalodas; vēsture; sociālās zinātnes; kultūra un māksla; fizika; ķīmija, bioloģija; ģeogrāfija; matemātika; dizains un tehnoloģijas; programmēšana).	1100
Profesionālā pilnveide par tiešsaistes mācību vides ieviešanu, tehnoloģiju mērķtiecīgu izmantošanu mācību procesā izglītības tehnoloģiju mentoriem pašvaldībās, pirmsskolās un vispārējās izglītības iestādēs.	900
Profesionālās kompetences pilnveides kursi par platformu izmantošanas iespējām.	4098
Profesionālās kompetences pilnveides kursi par jaunā satura un pieejas vērtēšanu.	500

2.2 Izmaiņas mācīšanas praksē

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Ko jūs personīgi savā mācīšanas praksē esat mēģinājis, darījis, mainījis vai atklājis, lai skolēni apgūtu pilnveidoto mācību saturu un pieeju?” Visbūtiskākās izmaiņas skolotāju izpratnē par mācīšanas praksi ir saistāmas ar pilnveidotās pieejas aspekta – mācīšanās iedziļinoties - ieviešanu.

Citāti – mācīšanās iedziļinoties:

“Vērtēšanu veic skolēns, dod iespēju dziļāk izpētīt savu mācīšanos.”

“Mērķu formulēšanu panāk, uzdodot uzvedinošus jautājumus, izrunājot, ko bērns zina, ko vēlas uzzināt un kā to vislabāk sasniegt. Bērni paši sagatavo plānu un katrs mērķis ir viens no plāna punktiem, lai nokļūtu līdz temata apguvei.”

“Patika metode “skolēns māca skolēnu” – sadala grupās. Darbojoties grupās, viņi iemācās paši meklēt risinājumus, veicina domāt pašiem, rakties dziļāk.”

“Viņiem ir jāspēj sasaistīt mācības ar ikdienu...ir, kur likt to, ko es iemācu.”

“Man stundu struktūra liekas lielais ieguvums ar akcentu uz atgriezenisko saiti, stundas laikā visu laiku atgriežamies pie tā, kas bija jāapgūst. Apzināta mācīšanās.”

“Dabaszinību priekšmetos var veiksmīgi risināt dažādas situācijas, ikdienas un sadzīves problēmas... Piemēram, iedodot rezultātu un lūdzot noskaidrot, kā tas radies, skolēni viens otram palīdz atrisināt.”

“No tēmas uz tēmu veidojam plānus, ievieojam Google Classrooms, bērni redz tēmas, sasniedzamo rezultātu, un tad tēmas beigās paši vērtē, kā viņi ir sapratuši tēmu.”

“Vairāk izmantojam uzdevumus, kas saistīti ar reālo dzīvi.”

“Sākumskolas posmā, ja bērnam nav līdzī darba izpildei nepieciešamais, es gaidu, kad bērns sapratīs, ka viņš nevar izpildīt uzdevumu. Tagad daudz vairāk pievēršam uzmanību pašvērtējumiem.”

Mācīšanās iedziļinoties ir process, kura laikā skolēns attīsta spēju vispārināt, pārnest jaunās zināšanas un prasmes uz nezināmām situācijām (arī reālās dzīves situācijām), priekšplānā mācīšanās izvirzot procesus, ar kuru palīdzību mēs iegūstam zināšanas (kā mēs zinām?), ne tikai uzkrātu noteiktu satura apjomu (ko mēs zinām?)⁹. Lai ieviestu šo pilnveidotās pieejas aspektu, izglītības iestādēm bija nepieciešams mainīt uzsvarus:

- no gatavu zināšanu nodošanas un atprasīšanas uz jautāšanu, sarunu, situāciju analīzi, produktīviem uzdevumiem, dodot iespēju skolēniem radīt sev jaunas zināšanas;
- no frontāla procesa uz skolēnu iesaistīšanu un sadarbību;
- no faktoloģisku zināšanu iegaumēšanas kā mācību mērķa uz zināšanu lietošanu un radīšanu daudzveidīgās situācijās un kontekstos, lai skolēni iegūtu šādas vingrināšanās un pārnesuma veidošanas pieredzi;
- no primāri summatīvās vērtēšanas uz jēgpilnas atgriezeniskās saites sniegšanu skolēnam par mācīšanās procesu, skolēna refleksiju par savu darbu un savas mācīšanās apzināšanos;
- no statiskas un nemainīgas vides uz pārveidojamu, reālas dzīves problēmsituāciju risināšanai un pašvadītas mācīšanās nostiprināšanai piemērotu mācību vidi;

⁹ Skola2030 (n.d.) Mācīšanās iedziļinoties. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/istenosana/macibu-pieejja/macisanas-iedzilinioties> (31.07.2023.)

- no mācību procesa skolā uz mērķtiecīgu mācību procesu visdažādākajās vietās.

Šo uzsvaru maiņa būtiski ietekmēja mācīšanās procesa plānošanu, organizēšanu un īstenošanu, un to vienlīdz spilgti izjuta skolotāji visos izglītības posmos. Padziļināta analīze par skolotāju sniegtajām atbildēm šī jautājuma ietvaros tiks veikta 2.3. nodaļā, ņemot vērā, ka skolotāju sniegtās atbildes uz šo jautājumu bieži nebija izvērstas vai saistījās ne tikai ar mācīšanas prakses maiņu, bet arī viņu darbu pie pilnveidotās pieejas īstenošanas.

2.3 Darbs pie pilnveidotās pieejas īstenošanas

2.3.1 Pirmsskolas izglītības iestādes

Lai noskaidrotu vairāk par pirmsskolas skolotāju veikto darbu pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, skolotājiem tika uzdots jautājums par to, vai un kādiem darba aspektiem tie pievērš uzmanību, īstenojot pilnveidoto pieeju. Pirmsskolas skolotājiem tika nosaukti vairāki darba aspekti:

1. Plānot mācības bērnam, domājot par to, ko bērns (nevis skolotājs) darīs, lai sasniegtu plānoto rezultātu;
2. Plānot atvērtus uzdevumus, kuros bērnam ir iespēja pētīt, izzināt, izpaust savas domas, nevis tikai sekot skolotāja norādēm;
3. Saskatīt vērtību tajā, ka bērns mācās izmēģinot un kļūdoties, sniedzu konkrētu un bērnam noderīgu atgriezenisko saiti;
4. Plānot mācības, domājot par katra bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām, nevis tikai par visu grupu kopumā;
5. Iekārtot vidi tā, lai bērns var darboties, izvēlēties, domāt, tātad mācīties bez tiešas skolotāja klātbūtnes;
6. Bērnu uztvert kā kompetentu, zinošu un prasmīgu darītāju un domātāju, atbilstoši savam vecumam.

Plānot mācības bērnam, domājot par to, ko bērns (nevis skolotājs) darīs, lai sasniegtu plānoto rezultātu

Balstoties uz primārās izpētes rezultātiem, var secināt ka, pirmsskolas skolotāji lielu uzmanību pievērš bērnu iesaistei mācību procesa plānošanā. Izmantojot dažādas pieejas, skolotāji tēmas ietvaros iesaista bērnus sasniedzamo rezultātu definēšanā un mudina viņus plānot tēmas apguvi. Šādas pieejas rezultātā bērni reflektē par to, ko jau zina konkrētas tēmas ietvaros un kādu konkrētas tēmas aspektu apgūšana viņiem būtu saistoša. Balstoties uz šīs sadarbības rezultātiem, skolotāji sagatavo atbilstošus uzdevumus un pārorganizē vidi. Skolotāji uzsver, ka,

izmantojot šādu pieeju mācību procesa plānošanai, ir jāiegulda būtisks darbs mācību materiālu izvēlē un/vai izveidē salīdzinoši īsā laika posmā, bet, izmantojot šādu pieeju, bērni labprātāk iesaistās mācību procesā.

Citāti – plānošana:

“Pirmajā nedēļā tiek noskaidrots, ko bērni vēlas izziņāt no šīs tēmas, un izplānots, kā atbalstīt bērna mācīšanās procesu.”

“Mēneša sākumā, kad bērni tiek iepazīstināti ar tematu, mēs veidojam domu kartes veidā virzienu par to, ko bērni vēlas izziņāt. Tēma “sajust pasauli”, tad cenšamies saprast, ko tas katram bērnam nozīmē.”

“Cenšamies izrunāt esošās zināšanas, varbūt tas, ko esmu iedomājusies, neder, un tad pārplānojam. Mēs vienā tēmā neņemam ļoti daudz sasniedzamo rezultātu.”

“Tēmas – mūsu piedāvātas, arī pēc bērnu interesēm. Tās iekļauj, ko bērni zina, ko viņi vēlas uzzināt, pēc tam tās ir redzamas runājošajā sienā. Tēmas ilgums ir atkarīgs no tā, cik apjomīga tā ir, iziet cauri visiem centriem, tad mēs taisām rezumē un slēdzam tēmu. Rezumē – bērni bija sadalīti pa grupām un bija jāspēlē spēles un rotaļas, kuras atspoguļo, ko apguva.”

Plānot atvērtus uzdevumus, kuros bērnam ir iespēja pētīt, izziņāt, izpaust savas domas, nevis tikai sekot skolotāja norādēm

Bērni tiek mudināti plānot savu uzdevumu izpildi paši. Skolotāji dod bērniem iespēju brīvi izvēlēties, kādas tēmas ietvaros sagatavotos uzdevumus tie vēlas īstenot, un kad un cik daudz laika bērni tiem veltīs. Skolotāji iespēju atgriezties pie uzdevuma izpildes dienas, nedēļas vai pat tēmas apguves ietvaros uzskata kā ieguvumu, jo uzdevumi tiek izpildīti mērķtiecīgāk.

Salīdzinoši ar vispārējās un speciālās izglītības skolotājiem, pirmsskolas izglītības skolotāji ievērojami retāk norādīja, ka izjūt metodisko un mācību materiālu trūkumu, lai veiksmīgi plānotu uzdevumus pilnveidotā mācību satura apguvei. Šo var saistīt ar to, ka pirmsskolas izglītības posmā metodisko un mācību materiālu izstrāde bija izplatīta arī pirms pilnveidotā satura ieviešanas, un šajā vecuma posmā skolotāji ir raduši izmantot resursus, kas nav specifiski veidoti kā mācību līdzekļi, piemēram, spēles, robotus, dabas materiālus. Jāpiebilst, ka izmaiņas mācību saturā un gatavu metodisko un mācību materiālu ierobežotā pieejamība “spieda” skolotājus izstrādāt jaunus metodiskos un mācību materiālus, būtiski palielinot viņu darba apjomu.

Citāti – atvērti uzdevumi:

“Ņemot vērā, ka mācību process ir bērnu vadīts, pedagogam ir jāizstrādā metodiskie materiāli atbilstoši situācijai, kas prasa lielu un ātru darbu.”

“... nedēļas garumā tiks galā ar šo uzdevumu.”

“...veselu dienu skaidrojam un izsūcam, ko viņi vēlas darīt, sarakstām uz tāfeles, balstoties uz šiem punktiem, veidojam jomu centrus. Tad ar jomu centriem iepazīstinām, lai viņš nāktu no rīta un jau zinātu, kas viņam jādara.”

“Centri - 1 dienu vienā centrā, 2. dienu otrā centrā 3. dienu trešajā centrā un visas dienas garumā tu tur strādā. Vērojumi un pētīšana ir tie uzdevumi, kuri tiek saplānoti tēmas sākumā.”

Saskatīt vērtību tajā, ka bērns mācās izmēģinot un kļūdoties, sniedzot konkrētu un bērnam noderīgu atgriezenisko saiti

Atgriezeniskā saite tiek nodrošināta gan tēmas apguves ietvaros, gan to noslēdzot. Skolotāji tās organizēšanai pieiet daudzveidīgi. Tā tiek gan mērķtiecīgi organizēta, izmantojot diskusijas vai runājošās sienas, vai mudinot bērnus vērtēt gan savu, gan citu bērnu paveikto pēc konkrētiem kritērijiem. Bieži tā tiek nodrošināta neformāli ikdienas gaitu ietvaros vai strādājot ar bērniem individuāli.

Citāti – refleksija un atgriezeniskā saite:

“Tiek doti atvērti uzdevumi, lai bērni spētu izteikt savas domas un iekļauties nākamajā līmenī.”

“Bērni paši novērtē, vai viņiem patika nodarbība vai nē, ar īkšķīšiem.”

“Bērni taisa izstādes un vadās pēc jau pabeigtajiem darbiem, lai pabeigtu savus, un tad vērtē tos, novērtējot, kādēļ daži darbi ir populārāki, nekā citi.”

“Runājošās sienas – vieta, kur liek pa tēmu visu, ko dara, un tad bērns var pieiet un pastāstīt, ko viņš ir darījis.”

“Mēs cenšamies dot konkrētu ieteikumu, ko pamainīt vai pamēģināt savādāk. Runājošās sienas, kas atgādina, ko esam darījuši.”

“Paši bērni reflektē – kas izdevās, kas neizdevās, ko darītu savādāk, pēc katras lielās tēmas visu to izrunājam.”

“Nerakstošiem bērniem ir piktogrammas, kur tad viņš pēc tam pastāsta, ko ir izdarījis.”

“Nedēļas laikā atzīmējas katrā centrā – uzdevumi, kas ir jāizpilda katrā centrā, un mēs tanī brīdī, ja ir laiks, aprunājamies, kā veicās darbs pēc launaga, kur pārrunājam, kurš kurā centrā ir darbojies, kā veicās, kādas bija grūtības.”

“Runājošās sienas - katrā grupā, katra grupa pēc ieskatiem, bet tur vienmēr tiek atspoguļota tēma, domu kartes, uzraksta, ko jau zina, ko gribētu uzzināt, ko es uzzināju. Piesprausti bērnu darbi, attēli.”

“Katrs darbiņus pabeidz savā tempā, un ar katru bērnu, kurš ir izdarījis darbu, izrunājam, kas bija grūtāk vai vieglāk. Otrs variants bija pie sienas grafiks, kur var redzēt uzdevumus, un bērni ar smaidiņiem novērtē uzdevumu sarežģītību un cik lielā mērā apguvis.”

Plānot mācības, domājot par katra bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām, nevis tikai par visu grupu kopumā

Lai nodrošinātu individuālo pieeju, skolotāji primāri novēro bērnu uzvedību un mācību procesu ikdienā. Uzsākot obligāto izglītību piecu gadu vecumā, tiek izmantota 2021. gadā pieņemtā pagaidu kārtība bērnu speciālo vajadzību izvērtēšanai. Tikai vienā no pirmsskolas izglītības iestādēm, kura piedalījās primārajā izpētē, bija izstrādāti agrīnās diagnostikas rīki un vadlīnijas skolotāju darbam ar bērniem, kuriem ir konstatētas atbalsta vajadzības pirms obligātās izglītības vecuma. Šajā izglītības iestādē bija attīstīta ļoti cieša sadarbība starp speciālistiem, skolotājiem, un skolotāju palīgiem, kuras rezultātā tika veikta agrīna diagnostika un interence; izstrādāti individuālā atbalsta plāni un pieejas; izstrādāti metodiskie, atbalsta un mācību materiāli atbilstoši bērnu vajadzībām; veikts individuālais darbs ar bērniem. Jāpiebilst, ka šī bija liela pirmsskolas izglītības iestāde, kura bija līdzdarbojusies Pilotprojektā, un tai bija attīstīta izziņas kultūra un cieša sadarbība ar pašvaldību. Pirmsskolu skolotāji īsteno individuālo pieeju arī veidojot diferencētus uzdevumus. Ja pirmsskolas izglītības iestādes cilvēkresursi nodrošina šādu iespēju, skolotāji piesaista papildus personālu individuālajam darbam ar bērnu.

Citāti – individuālā pieeja:

“Skolotāji, ja ir piesaistīti grupai, redz bērnu gan mācību procesā, gan ikdienā. Skolotāji jūt un redz, kur bērniem neiet un kur nepieciešams atbalsts. Ir atbalsta komanda, pie kuras vērsties – sociālais pedagogs, psihologs. Ja progress iebremzējas – piesaista atbalsta personālu. Skolotājiem trūkst zināšanu ko darīt, ja notiek novirzes no plāna. PII pedagogu sagatavoja pēc standarta izglītības, mācot, kā ir jābūt, bet dzīvē ir daudz noviržu. Pedagogam bieži trūkst zināšanu un pieredzes, kā rīkoties situācijās, kurās kaut kas neiet pēc plāna.”

“Mēs vērojam un cenšamies izcelt bērnu stiprās puses (mūzika, fiziskais, radošums).”

“Es identificēju stiprās puses, piesaistu vajākajiem papildus pedagogu/asistentu. Ir diferencētie uzdevumi.”

“Lieliska sadarbība ar psiholoģi, kura dod padomu. Mums ir arī logopēde. Abi speciālisti palīdz izveidot individuālos plānus.”

“Vērojam un izvērtējam bērnus, ko kurš spēj un kā ir jāpielāgo darbs.”

“Pusdienas un rīti – individuālais darbs, vai pat dienas, kad vienkārši strādā ar bērnu uz individuālām vajadzībām”

“...jāveido diferencēti uzdevumi.”

“3 bērni mācās pēc sava plāna, kopējā darbā nepiedalās. Mēs plānojam, zinot viņu intereses un vajadzības, lai tikmēr varu strādāt ar citiem. Vai šiem bērniem tiek piesaistīti ped. palīgi. Mums iestādē ir vienotie individuālie plāni, tie, kuri ir apstiprināti, ja bērnam ir komisijas atzinums vai nepieciešamais atbalsts. Ja ir nepieciešams piesaistīt speciālistus, tas tiek darīts, bet ikdienas plānu veido un īsteno audzinātājas ar skolotāja palīgu.”

Iekārtot vidi tā, lai bērns var darboties, izvēlēties, domāt, tātad mācīties bez tiešas skolotāja klātbūtnes

Pirmsskolas izglītības iestādēs, kuras piedalījās primārajā izpētē, mācību grupiņu telpas tiek iekārtotas jomu centros un ir orientētas uz pašvadītu mācību procesu. Izglītības iestādēs nav stingru vadlīniju vides iekārtošanai. Skolotāji var pielāgot vidi un plānot jomu centrus atbilstoši pieejamo telpu specifikai, bērnu vecuma īpatnībām, apgūstamām tēmām un plānoto uzdevumu izpildei. Skolotāju pieejas darbam jomu centriņos visbūtiskāk atšķiras ar to, kā bērni var centros plānot savu darbu. Vienā gadījumā skolotāji tēmas sākumā iepazīstina ar visos centriņos izpildāmajiem uzdevumiem un bērni pēc pašu iniciatīvas izvēlas, kādā kārtībā šos uzdevumus izpildīs un var brīvi pabeigt nepabeigtos darbus visas tēmas apguves laikā. Citā gadījumā skolotāju pieeja darbam centros ir strukturētāka, bērni tiek mudināti uzsākt darbu vienā centrā, bet atgriezties pie nepabeigto darbu izpildes var visas tēmas apguves laikā.

Atbilstoši pieejamajam finansējumam, pirmsskolas izglītības iestādes labiekārto izglītības iestādei pieguļošo teritoriju veidā, kas veicina pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu. Lielākoties skolotāji un skolas vadības komandas vēljoprojām pilnveido prasmes vadīt mērķtiecīgu mācību procesu āra vidē, jo tā īstenošanai ir nepieciešama cita pieeja mācību procesu organizācijai. Primārās izpētes ietvaros izcēlās skolotāju izveidotās iestrādes āra vides

izmantošanai dažādu pētījumu un projekta tipa uzdevumu izpildei, kā arī audzināšanas darbam. Piemēram, bērni veic pētniecisko darbu par kukaiņu gaitām, audzē stādus, apgūst iemaņas rūpēties par savu vidi. Atsevišķos gadījumos skolotāji norādīja, ka arī āra vide ir iekārtota jomu centros. Šāda pieeja āra vides labiekārtošanai atvieglo mācību procesa plānošanu āra vidē, jo šī struktūra ir pazīstama gan skolotājiem, gan bērniem.

Citāti – vide:

“...mēs arī tam lielu uzmanību pievēršam, mums ir zonējumi, pie kuriem cenšamies pieturēties...Mums ir daudz didaktiski attīstošās pašu radītās lietas.”

“Pieejami materiāli un rīki ir bērniem sasniedzamā augstumā.”

“.. ir svarīgi, ka vide ir mainīga. Bērni nes rudenī čiekurus, kastaņus un iesaistās vides radīšanā.”

“Mums ir grupas sadalītas pa centriem, uzdevumi tiek salikti pa tēmām, kur bērni iet un darbojās.”

Bērnu uztvert kā kompetentu, zinošu un prasmīgu darītāju un domātāju, atbilstoši savam vecumam

Darbu pie šī aspekta pilnveidotās pieejas ieviešanā skolotāji primārās izpētes ietvaros neizcēla, bet tas zināmā mērā caurvijas bērnu iesaistei mācību/uzdevumu plānošanā un citos iepriekš minētajos aspektos.

2.3.2 Vispārējās izglītības iestādes

Lai noskaidrotu vairāk par vispārējo izglītības iestāžu skolotāju veikto darbu pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, skolotājiem tika uzdots jautājums par to, vai un kādiem darba aspektiem tie pievērš uzmanību, īstenojot pilnveidoto pieeju. Skolotājiem tika nosaukti vairāki darba aspekti:

1. Plānot mācību procesu, stundas, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus;
2. Sagatavot, atlasīt jēgpilnus uzdevumus ar konkrētiem progresu vērtēšanas kritērijiem;
3. Nodrošināt efektīvu atgriezenisko saiti, veidojot skolēna izpratni par kļūdām un turpmāko rīcību;
4. Veicināt domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu;
5. Veidot attīstošu un iekļaujošu vidi (klasvadība, skolēnu iesaiste, daudzveidīgas metodes, attiecības);

6. Iedvesmot un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos (attieksme pret skolēniem, mācību paņēmienu pielāgošana u.c.).

Runājot par darbu pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, skolotāji pārsvarā dalās pieredzē par:

- mācību procesa un stundas plānošanu, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus;
- efektīvas atgriezeniskās saites nodrošināšanu, veidojot skolēna izpratni par kļūdām un turpmāko rīcību;
- veicināt domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu.

Šie trīs pilnveidotās pieejas aspekti ir savstarpēji cieši saistīti.

Plānot mācību procesu, stundas, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus

Mācību procesa un stundas plānošana, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus, ir viens no pilnveidotās pieejas ieviešanas aspektiem, par kuru skolotāji primārās izpētes ietvaros runāja visvairāk. Sasniedzamo rezultātu definēšana ir kļuvusi par būtisku daļu no jebkuras tēmas apguves. Skolotāji, uzsākot tēmu, izvirza skaidri definētus sasniedzamos rezultātus. Savukārt, skolotāji uzskata, ka skolēnu iesaistes līmenis šo sasniedzamo rezultātu sasniegšanā ir pārsvarā atkarīgs no viņu vecuma posma īpatnībām. Gados jaunākiem skolēniem skolotāji biežāk piedāvā jau definētus sasniedzamos rezultātus, un liek skolēniem domāt par to, kā viņi tos varētu sasniegt, ņemot vērā savas priekšzināšanas un intereses. Jaunāku skolēnu iesaiste biežāk atspoguļojas uzdevumos, kuri tiek izvēlēti tēmas apguvei. Skolotāji vecāko klašu skolēnus cenšas iesaistīt lielākā mērā, bet viņu iesaistes līmenis ir ļoti atkarīgs no skolēnu individuālajām spējām un motivācijas vadīt savu mācību procesu.

Citāti – sasniedzamo rezultātu definēšana:

“Pirms tēmas apguves es izplānoju visu, kādā stundu secība kādi sasniedzamie rezultāti... Bērni redz kas no viņiem tiek sagaidīts... Pat ja viņi ir slimi tad seko līdz. Atliek tikai pielikt mācību materiālus.”

“Skolēnus par sasniedzamajiem mērķiem un rezultātiem informē dažādi. Pirmajā klasē uz tāfeles tiek uzrakstīts sasniedzamais mērķis, atslēgas vārdi. Bērni nosprauž mērķi paši. Ja skolotājs iedod formulētu – bērnam tas var šķīst par sarežģītu formulētu, vislabāk, kad bērni paši formulē. Nesaprotot būtību, mērķis netiek sasniegts un arī iemeslu nevar pateikt/grūti pateikt.”

“Mērķu formulēšanu panāk, uzdodot uzvedinošus jautājumus, izrunājot, ko bērns zina, ko vēlas uzzināt un kā to vislabāk sasniegt. Bērni paši sagatavo plānu, un katrs mērķis ir viens no plāna punktiem, lai nokļūtu līdz temata apbūvei.”

“Jaunākiem bērniem ir jāiemāca mācīties. Mazajiem bērniem sākotnēji stāstām un virzām uz patstāvīgu darbu. Otrajā klasē jau dodam darba lapas. 3. klasē jau lēnām var prognozēt paši bērni, ja skolotājs ievirza. 3. klasē jau paši var sākt definēt sasniedzamo rezultātu. Ļoti veiksmīgi sāk strādāt 4. klasē, kur kopīgi izstrādājam vērtēšanas kritēriju. Bet es neteikšu, ka tas atnāca tikai ar kompetenču pieeju, jo es uzskatu, ka tas ir normāli, es daru tā, lai man patiktu un bērniem patiktu. Varbūt vairāk uzsveram sasniedzamo rezultātu.”

“Mazos no pirmās klases sāk pieradināt pie stundas tēmas un sasniedzamo rezultātu izvirzīšanas kopā. Mēs stundas beigās identificējam, kur esam, kas jādara un šķēršļus. Tas mobilizē bērnu. Bērnam ir vieglāk saprast, kas notiek. Bērnam šādi ir uzlikta atbildība, viņam ir skaidrs, kas jādara, pirms šī bija skolotāja vadība, un bērns bija līdzdalībnieks.”

Sagatavot, atlasīt jēgpilnus uzdevumus ar konkrētiem progresu vērtēšanas kritērijiem

Balstoties uz primāras izpētes rezultātiem, jēgpilnu uzdevumu ar konkrētiem progresu vērtēšanas kritērijiem sagatavošana ir pilnveidotā satura un pieejas ieviešanas aspekts, kura īstenošanai skolotāji kopš pilnveidotā satura un pieejas ieviešanas velta būtiskus laika resursus. Tas ir arī viens no problemātiskākajiem ieviešanas aspektiem, kuru ietekmē vairāki faktori – skolotāju izpratne par pilnveidoto mācību saturu un pieeju; līmenis, kādā skolotāji pārvalda savu mācību priekšmetu un jomu; Skola2030 izstrādāto metodisko un mācību materiālu pieejamība, kvalitāte un kvantitāte; metodisko un mācību materiālu pieejamība atbilstoši pilnveidotajam mācību saturam un pieejai; skolotāju izpratne par Skola2030 ietvaros izstrādāto atbalsta platformu mērķi, pieejamajiem resursiem un lietderību.

Pirms pilnveidota mācību satura ieviešanas skolotāji lielā mērā plānoja un vadīja mācību procesu, balstoties uz jau izstrādātiem mācību materiāliem un iedibinātām mācību metodēm. Viņiem bija skaidrs, ko, kā un kad viņiem ir jāiemāca saviem skolēniem. Savukārt, ieviešot jauno mācību saturu un pieeju tika lielāks uzsvars likts uz to, **kā** mācīt skolēnus. **Mācību saturs** tika mainīts, bet skaidrots ievērojami vispārīgāk, nekā skolotāji bija pieraduši. Primārās izpētes rezultāti liecina, ka vairāki skolotāji izmanto, galvenokārt, mācību priekšmetu programmas, nepārzina un/vai neizmanto Skola2030 ietvaros izstrādātos mācību materiālu paraugus. Skolotāji un vadības komandas veltīja un vēljojojām velta ievērojamus laika resursus pilnveidotās pieejas satura attīstībai.

Lielākā daļa skolotāju, kuri piedalījās primārajā izpētē, norāda, ka kvalitatīvu un pilnveidotajam mācību saturam atbilstošu metodisko un mācību materiālu pieejamība būtu būtiska atbalsta vajadzība pilnveidotā satura ieviešanā. Skolotāji norāda, ka darbs pie metodisko un mācību materiālu bāzes izveidošanas ir nepārtraukts, jo ir jāpielāgo katras klases un skolēnu vajadzībām. Tie skolotāji, kuri primārās izpētes ietvaros minēja mācību materiālu diferencēšanu, norāda, cik laikietilpīgs ir šis process, ne tikai gatavojoties mācību procesam, bet arī to īstenojot. Skolotājam nereti ir jāizveido uzdevumi vairāk nekā vienā diferenciācijas pakāpē un mācību procesa ietvaros katram skolēnam ir jāvelta laiks, lai uzdevumus paskaidrotu un sniegtu atgriezenisko saiti. Līdz ar to ikdienas diferencētu mācību materiālu izveide un ieviešana ir ļoti sarežģīta.

Atsevišķos gadījumos skolotāji neizjūt metodisko un mācību materiālu trūkumu kā būtisku šķērslī pilnveidota mācību satura ieviešanā. Šie skolotāji vai nu jau paši ir izstrādājuši savu metodisko un mācību materiālu bāzi un vairs nav ieinteresēti "rakties" pa Skola2030 ietvaros izstrādāto metodisko un mācību materiālu piedāvājumu, vai ļoti labi pārzina pilnveidoto mācību saturu ne tikai vecuma posmā un priekšmetā, kuru pasniedz paši, bet arī citos. Jāizceļ, ka papildus izaicinājumus rada tas, ka skolotājiem ir jāizveido padziļināta izpratne un ne tikai par sava priekšmetu/jomu/kursu, bet arī citiem, meklējot saiknes starp tiem. Ņemot vērā, ka primārās izpētes ietvaros starppriekšmetu saikņu un sadarbības veidošana izcēlās kā būtiski attīstāma joma, pētnieki ir apkopojuši labās prakses piemērus ar daudzveidīgām pieejām šādas sadarbības veicināšanai.

Labās prakses piemēri – starppriekšmetu saiknes organizēšana

Starppriekšmetu saikne pēc skolotāju iniciatīvas:

- Skolotāji savstarpēji vienojas un veido starppriekšmetu saikni apvienotu/integrētu stundu (piemēram, vēsturē un angļu valodā) vai uzdevumu/projektu ietvaros.
- Skolotājs pārzina vairāk nekā viena priekšmeta saturu un pats (gadījumā, ja pasniedz vairāk par vienu mācību priekšmetu) organizē starppriekšmetu saikni projekta ietvaros. Piemēram, projekts - Mātes dienas pasākums 5./6. klases skolēniem. Sasaistot sociālās zinības, dizainu un tehnoloģijas, vizuālo mākslu un matemātiku, skolēni izstrādā sociālajās zinībās biznesa plānu produktam, kuru vēlas pārdot Mātes dienas tirdziņā; matemātikā - ieguldījumu un peļņu; dizainā un tehnoloģijās - produktu un citas pasākuma komponentes (piemēram, video vēstis māmiņām); vizuālajā mākslā - svētku noformējumu, ielūgumus u.c. komponentes.

Starppriekšmetu saikne pēc vadības iniciatīvas:

- Starppriekšmetu sasaistes plānošana izglītības iestādes mērogā. Skolotājiem ir pieejams Google dokuments, kur ir redzams, kuras jomas un tēmas tiek mācītas kurā mācību priekšmetā. Dokuments parāda, kad abiem skolotājiem ir jāsatiekas un jāuzsāk saruna, kā viņi var veidot starppriekšmetu saikni konkrētas tēmas ietvaros. Šāda pieeja risina jautājumu, kas saistīts ar nepieciešamību pārzināt citu priekšmetu mācību programmas paraugus. Kā arī padara komunikāciju par starppriekšmetu saikni daudz mērķtiecīgāku un jēgpilnāku.
- Skolotājiem pieejamajā starppriekšmetu plānotājā ir iespēja ne tikai plānot starppriekšmetu saikni, bet arī identificēt veiksmīgās starppriekšmetu saiknes un ar tām dalīties citiem skolotājiem pieejamā formātā.

Nodrošināt efektīvu atgriezenisko saiti, veidojot skolēna izpratni par kļūdām un turpmāko rīcību, kā arī veicināt domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu;

Balstoties uz primāras izpētes rezultātiem var secināt, ka skolotāji kopumā uzskata, ka nodrošina atgriezenisko saiti un veicina domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu, izmantojot gan tēmas ietvaros izvirzītos sasniedzamos rezultātus, gan rūpīgi izstrādātus vērtēšanas kritērijus. Kā labās prakses piemēri izcēlās tie skolotāju pieredzes stāsti, kuros domāšana par mācīšanos, reflektēšana, kā arī atgriezeniskās saites nodrošināšana ir iestrādāta vairākos tēmas apguves posmos.

Labās prakses piemērs – domāšana par mācīšanos un reflektēšana kā neatņemamas tēmas apguves sastāvdaļas

Uzsākot tēmu, tiek definēti sasniedzamie rezultāti, kuri atbilstoši stundas plānam tiek izskatīti katras mācību stundas sākumā. Skolēniem katras mācību stundas beigās, tēmas vidus posmā un noslēgumā ir jāspēj veikt secinājumus par to, ko viņš ir apguvis un kas nav skaidrs; lai veicinātu šo refleksiju, skolotāji izmanto dažādas metodes. Piemēram, izmantojot metodi “kafejnīca”, uz galdiem ir izvietoti tēmas sākumā izvirzītie sasniedzamie rezultāti, un skolēni, pārvietojoties pa klasi, reflektē par to, ko ir noskaidrojuši.

Veidot attīstošu un iekļaujošu vidi (klasvadība, skolēnu iesaiste, daudzveidīgas metodes, attiecības), kā arī iedvesmot un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos (attieksme pret skolēniem, mācību paņēmienu pielāgošana u.c.)

Primārās izpētes rezultāti liecina, ka, salīdzinot ar citiem pilnveidotā satura un pieejas ieviešanas aspektiem, attīstošas un iekļaujošas vides veidošanai, kā arī skolēnu iedvesmošanai

un apzinātai mācīšanās virzīšanai skolotāji pievērš salīdzinoši mazāk uzmanības. Galvenokārt, šie ieviešanas aspekti tiek īstenoti, veidojot uz sadarbību un līdzatbildību vērstas attiecības ar skolēniem un izmantojot individuālo pieeju. Tikai atsevišķos gadījumos skolotāji izcēla attiecību veidošanu ar skolēniem kā aspektu, kuru tie aktīvi attīsta pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas ietvaros: “Lai organizētu mācīšanos brīvākā formātā, jāiegulda liels darbs attiecību veidošanā, kur attiecības ir līdzvērtīgas, kur skolotājs nav vadošais. Katrs ir atbildīgs par savu rīcību, darbību, rezultātu sasniegšanu.”

Savukārt, analizējot skolotāju pieredzes stāstus saistībā ar individuālās pieejas izmantošanu, izgaismojās vairāki šķēršļi šī aspekta veiksmīgai ieviešanai. Individuālo pieeju skolotāji galvenokārt īsteno, izmantojot diagnosticējošos darbus, diferencējot tēmas apguvei izstrādātos uzdevumus un izmantojot atgādnes. Balstoties uz primārajā izpētē apkopoto informāciju, skolotāji un vadības komandas darbojas pie šo jomu attīstīšanas atbilstoši personāla profesionālajām iespējām un speciālistu, kā arī atbalsta personāla pieejamības.

Skolotāji kā galvenos šķēršļus šo rīku pilnvērtīgai izmantošanai min:

- diagnosticējošo darbu rezultātu interpretāciju un analīzi dinamikā;
- laika resursus diferencētu uzdevumu un atgādņu sagatavošanā;
- zināšanas, lai sagatavotu skolēna atbalsta vajadzībām atbilstošus uzdevumus un atbalsta pasākumus;
- atbalsta personāla (skolotāju palīgu, asistentu) pieejamība atbilstoši specifiskās klases vajadzībām;
- speciālistu (logopēdu, speciālo pedagogu, sociālo pedagogu, psihologu utt.) pieejamības individuālā atbalsta plānošanā.

Primārās izpētes ietvaros skolotāji norāda, ka atbalsta materiāli un atgādnes skolēniem ir jāiemācās izmantot, līdz ar to skolotāju palīgi ir būtisks resurss. Tie strādā rādot bērnam, kā izmantot atgādnes un tad rezultātā, kopīgi darbojoties, bērns virzās uz priekšu. Lielākoties skolotāju palīgu pieejamība salīdzinoši ar bērnu vajadzībām ir ierobežota, un nav iespējams ikdienas mācību procesā nodrošināt visiem skolēniem un skolotājiem pilnvērtīgu nepieciešamo atbalstu.

Speciālistu pieejamība arī ir ierobežota, un atkarīga no pašvaldības finansiālajiem un cilvēkresursiem. Gadījumos, ja izglītības iestādei ir iespējams nodrošināt štata vietu speciālistam, rodas problēmas ar speciālistu noslodzi jeb cik skolēniem būtu jābūt uz vienu

speciālistu. Primārās izpētes ietvaros skolotāji norādīja, ka pašvaldībās noteikto slodžu ietvaros, piemēram, 100 bērni uz vienu logopēdu, speciālists nevar nodrošināt pilnvērtīgu atbalstu katram skolēnam. Neveiksmīga sadarbība ar vecākiem arī tiek minēta kā būtisks šķērslis attīstošas un iekļaujošas vides veidošanai, kā arī skolēnu iedvesmošanai un apzinātai mācīšanās virzīšanai, bet šis aspekts tiek iztirzāts 3.3. nodaļā “Sadarbība ar skolēnu vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju”.

Citāti – veicināt attīstošu un iekļaujošu vidi un iedvesmot, un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos:

“Uzdevumi tiek individualizēti, balstoties uz skolēna vajadzībām, kognitīvo izpēti, psihologa atzinumu (skolas nodrošināto), sarunām ar vecākiem un kolēģiem. Diagnosticējošie darbi nav pārāk labs rādītājs, jo 3. klasē ir ļoti primitīvi, bet 6. klasē no bērniem tiek sagaidīts ļoti daudz.”

“Pedagogu palīgs strādā, rādot bērnam, kā izmantot atgādnēs un rezultātā, kopīgi darbojoties, bērns virzās uz priekšu.”

“Virzību pārsvarā skolēni atstāj skolotāja ziņā, reti kuram ir nepieciešama lielā bilde. Reti pajautā, kad mēs to un kad to. Ir arī bijis stundās tā, ka man pajautā, un es saprotu, kad man ir jāmaina savi plāni, jo jautājums ir aktuāls. Otro reizi tāda interese var nerasties. Šī interese ir aktuāla šajā brīdī.”

2.3.3 Speciālās izglītības iestādes

Lai noskaidrotu speciālo izglītības iestāžu skolotāju veikto darbu pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, skolotājiem tika uzdots jautājums par to, vai un kādiem darba aspektiem tie pievērš uzmanību, īstenojot pilnveidoto pieeju. Skolotājiem tika izvirzīti vairāki uzdevumi:

1. Plānot mācību procesu, stundas, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus;
2. Sagatavot, atlasīt jēgpilnus uzdevumus ar konkrētiem progresā vērtēšanas kritērijiem;
3. Nodrošināt efektīvu atgriezenisko saiti, veidojot skolēna izpratni par kļūdām un turpmāko rīcību;
4. Veicināt domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu;
5. Veidot attīstošu un iekļaujošu vidi (klasvadība, skolēnu iesaiste, daudzveidīgas metodes, attiecības);
6. Iedvesmot un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos (attieksme pret skolēniem, mācību paņēmieni pielāgošana u.c.).

Speciālajās izglītības iestādēs, kuras piedalījās primārajā izpētē, skolotāji, daloties savā pieredzē, norādīja, ka vairākus pilnveidotās pieejas aspektus faktiski īstenoja jau pirms Skola2030 projekta. Piemēram, bērncentrēta pieeja, starppriekšmetu sasaiste, projektu iekļaušana mācību procesā, spēja pielietot iegūtās zināšanas un prasmes reālās dzīves problēmsituācijās ir jau iedibinātas pieejas šo speciālo izglītības iestāžu mācību procesā. Skolotāji norādīja, ka ievērojami grūtāk ir jēgpilni iedibināt pilnveidotās pieejas aspektus, kuri ir saistīti ar domāšanu un reflektēšanu par mācīšanos, kā arī pašvadību. Specifiski norādot uz skolēnu ar GRT specifiskajām atbalsta vajadzībām, kā arī atmiņas un uzmanības noturēšanas īpatnībām.

Runājot par pilnveidoto mācību saturu, skolotāji norāda, ka mācību programmas tiek pielāgotas skolas un skolēnu vajadzībām. Bet, neskatoties uz to, speciālās izglītības iestāžu skolotāji saskaras ar tādiem pašiem šķēršļiem jēgpilnu uzdevumu ar konkrētiem progresu vērtēšanas kritērijiem sagatavošanā kā skolotāji vispārējā plūsmā. Tiesa gan šo situāciju vēl vairāk sarežģī tas, ka Skola2030 ietvaros sagatavoto materiālu pieejamība ir vēl ierobežotāka speciālajai un iekļaujošajai izglītībai. Līdz ar to darbs ar pilnveidoto saturu ir būtiski atkarīgs no izglītības iestādes un pedagogu izpratnes par tā komponentēm un lietderību, kā arī zināšanām par tā ieviešanu darbam ar specifiskām mērķa grupām.

2.4 Covid-19 ietekme uz pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Kā Covid-19 ietekmēja pilnveidotā mācību satura ieviešanu: iespējas, grūtības?” Kopumā izglītības iestādes Covid-19 laikā mērķtiecīgi strādāja, lai nodrošinātu nepārtrauktu mācību procesu, ņemot vērā daudzveidīgos ierobežojumus izglītības iestāžu darbībai. Būtiski mainījās skolotāju un vecāku komunikācija. Pirmsskolas izglītības iestādēs komunikācija ar vecākiem primāri notiek elektroniski. Tā bija būtiska pāreja, jo pirms Covid-19 bija izplatīta nestrukturēta komunikācija starp vecākiem un skolotājiem, atvedot vai izņemot bērnu no pirmsskolas izglītības iestādes. Primārās izpētes ietvaros skolotāji secināja, ka nestrukturētas komunikācijas pārtraukšana bija ieguvums, jo komunikācija kļuva mērķtiecīgāka un jēgpilnāka. Skolotāji norādīja, ka ievērojami uzlabojās arī bērnu pašaprūpes prasmes, jo vecāki vairs nespēja palīdzēt apgērbties vai noģērbties pirms ieiešanas grupā.

Dažās pirmsskolas izglītības iestādēs vadība turpina ierobežot vecāku iespējas ienākt iestādē, tādējādi attīstot bērnu pašaprūpes prasmes, mērķtiecīgu/jēgpilnu komunikāciju un iesaisti mācību procesā. Piemēram, vecākiem, kuriem ir grūtības pieņemt šo skolas nostāju, tiek

piedāvāti vairāki veidi, kā viņi var iesaistīties ikdienas mācību procesā strukturētā un jēgpilnā veidā. Jāpiebilst, ka nepieciešamība pāriet uz elektroniskām komunikācijas formām motivēja pirmsskolas izglītības iestādes ieviest elektroniskās skolvadības sistēmas, ja tas jau nebija izdarīts pirms Covid-19. Vispārējās un speciālās izglītības iestādēs komunikācija ar vecākiem arī notika elektroniski, bet vispārējās izglītības skolotāji šo pāreju neizjuta tik pozitīvi, jo vecāki vispārējās izglītības iestādes darbā pirms Covid-19 iesaistījās daudz mērķtiecīgāk.

Vecāki bija tieši iesaistīti mācību procesā. Pirmsskolas un sākumskolas posmos vecāki bija iesaistīti aktīvāk, jo viņiem bija jāuzrauga, jāvada un jāatbalsta mācību process, kā arī jāsniedz atgriezeniskā saite skolotājiem. Lai nodrošinātu veiksmīgu sadarbību starp skolotājiem, bērniem un vecākiem, skolotāji veltīja būtisku laiku, pamatojot un skaidrojot uzdevumu saturu un nozīmi rezultatīvo rādītāju sasniegšanai. Savukārt, pamatskolas un vidusskolas posmos vecāki uzņēmās atbalstošu lomu. Primārās izpētes ietvaros skolotāji norādīja, ka vecāki nereti atbalsta vietā izpildīja uzdevumus bērnu/skolēnu vietā, kas atspoguļojās bērnu/skolēnu zināšanās un sasniegumos pēc Covid-19.

Kopumā skolotāji ļoti strauji apguva dažādas digitālas programmas, rīkus un metodiskās pieejas darbam attālināti. Profesionālās pilnveides pasākumi kļuva pieejami attālinātā formātā. Lai gan dažkārt skolotāji norāda, ka vēlas piedalīties profesionālās pilnveides pasākumos, klātienē viņi apzinās attālinātu profesionālās pilnveides pasākumu ieguvumus. Skolotāji norāda, ka arī skolēnu prasmes orientēties digitālajā vidē un informācijā ievērojami uzlabojās. Primārās izpētes ietvaros skolotāji norāda, ka Covid-19 izgaismoja to skolēnu sasniegumus, kuri ir spējīgi uz pašvadītu mācību procesu. Savukārt, tie skolēni, kuri nebija gatavi pašvadītam mācību procesam, atgriežoties skolā izjuta ievērojamus zaudējumus savos mācību rezultātos.

Primārās izpētes ietvaros skolotāji izceļ, ka, atsākot mācību procesu klātienē, galvenokārt, bija jārisina Covid-19 radītās sekas. Skolotāji norādīja, ka skolēniem trūka spēja koncentrēties, iekļauties laika limitā, bija pasliktinājušās lasīt un rakstīt prasmes, kā arī bija vērojami atmiņas traucējumi. Speciālo izglītības iestāžu skolotāji norādīja, ka skolēniem, atgriežoties skolā, bija nepieciešams izstrādāt individuālā atbalsta plānus, jo katrs skolēns bija ietekmēts atšķirīgi.

2.5 Secinājumi

Skolotāju sniegtās atbildes uz jautājumu: “Ko jūs personīgi savā mācīšanas praksē esat mēģinājis, darījis, mainījis vai atklājis, lai skolēni apgūtu pilnveidoto mācību saturu un pieeju?”, liecina par to, ka būtiskas izmaiņas skolotāju mācīšanas praksē ir saistāmas ar pilnveidotās pieejas aspekta - mācīšanās iedziļinoties ieviešanu jeb mācību procesa plānošanu

sasaistē ar sasniedzamajiem rezultātiem, zināšanu pārnesi, pašvadītu mācīšanos u.c. Līdzīgi arī, strādājot pie pilnveidotās pieejas īstenošanas, skolotāji visvairāk fokusējās uz pilnveidotās pieejas aspektiem, kuri ir saistīti ar mācību procesa plānošanu, vērtēšanu, domāšanu par mācīšanos un atgriezeniskās saites nodrošināšanu. Skolotāji visos izglītības līmeņos pastiprinātu uzmanību pievērš tam, kā iesaistīt skolēnus mācību procesa un stundu plānošanā; kā veidot mācību procesu, kurš ir orientēts uz zināšanu lietošanu; kā arī jēgpilni izmantot mācību vidi (pārsvārā pirmsskolas izglītības posmā). Savukārt, balstoties uz primārās izpētes rezultātiem, lielākajai daļai skolotāju zināšanas par pilnveidoto mācību saturu un to, kā to iedzīvināt jēgpilnos uzdevumos, kā arī pieejamie mācību programmu un līdzekļu paraugi un/vai metodiskie un mācību materiāli nesniedz nepieciešamo atbalstu, lai ieviestu iepriekš minētos pilnveidotās pieejas aspektus.

Darbs ar skaidriem vērtēšanas kritērijiem ir cieši saistīts gan ar sasniedzamo rezultātu izvirzīšanu mācību procesa plānošanas ietvaros, gan ar to, kā skolēni saņem atgriezenisko saiti, gan to, kā viņi tiek mudināti domāt par mācīšanos un reflektēt par paveikto. Lielākoties skolotāji spēkā esošo vērtēšanas kārtību, un tās izmantošanu iepriekš aprakstīto uzdevumu sasniegšanai vērtē kā problemātisku. Primārās izpētes rezultāti liecina, ka skolu vadības komandas un skolotāji ieguldīja būtisku darbu, interpretējot un veidojot vienotu izpratni par vērtēšanas kārtību atbilstoši pilnveidotajam mācību saturam, kā arī sasniedzamo rezultātu izvirzīšanu un atgriezeniskās saites nodrošināšanu tās ietvaros. Pirmsskolas un sākumskolas posmos skolotāji neizrādīja pārliecību par summatīvās vērtēšanas jeb skolēnu snieguma novērtēšanas lietderību, īpaši uzsverot snieguma līmeņu aprakstu veidošanu kā laikietilpīgu, subjektīvu un skolēniem un viņu vecākiem grūti uztveramu vērtēšanas sastāvdaļu. Visu izglītības posmu skolotāji uzsvēra, ka līdz ar jauno vērtēšanas pieeju skolotājiem bija jāveic skaidrojošais darbs par vērtēšanas kārtību mācību procesā ne tikai komunicējot ar skolēniem, bet arī vecākiem.

Vērtēšanas kārtības ieviešanu būtiski apgrūtināja tas, ka valstiskā līmenī nebija vienota redzējuma par vērtēšanas kārtības ieviešanu. Līdz ar to izpratne par un veids, kā vērtēšanas kārtība tiek ieviesta mācību procesā, bieži vien atšķiras izglītības iestāžu un pat vienas izglītības iestādes skolotāju vidū. Līdz ar 2023./2024. mācību gadu ir sagaidāmas izmaiņas vērtēšanas kārtībā. Daļa izglītības iestāžu, kuras piedalījās primārajā izpētē, līdzdarbojās jaunās vērtēšanas kārtības aprobācijā un norādīja, ka konceptuāli sagaidāmās pārmaiņas risina šķēršļus, kurus radīja iepriekšējā vērtēšanas kārtība. Neskatoties uz to, liela daļa skolotāju un vadības komandu pārstāvju norādīja uz to, ka “kārtējo reizi” būtiskas pārmaiņas, kuras tieši ietekmē mācību

procesa plānošanu un īstenošanu, tiek ieviestas tieši pirms jaunā mācību gada sākuma, kopumā mazinot skolotāju uzticību pilnveidotā satura ieviešanas procesam. Savukārt, balstoties uz VISC sniegto informāciju, vadlīnijas skolu vadībai un skolotājiem par vērtēšanas izmaiņām tika publicētas jau 2022. gada oktobrī.¹⁰ Notika arī vebinārs, kurā tika izklāstīts šo vadlīniju saturs. Kopumā, tas norāda, ka būtu nepieciešams pilnveidot informācijas aprites sistēmu, lai skolas vadītāji laicīgi varētu iepazīties ar aktuālo informāciju.

Pilnveidotās pieejas īstenošana ir lielā mērā saistīta arī ar iekļaujošās izglītības īstenošanu un skolotāju zināšanām un spēju nodrošināt individuālo pieeju mācību procesa ietvaros. Piemēram, primārajā izpētē iztirzātie aspekti - veidot attīstošu un iekļaujošu vidi (klasvadība, skolēnu iesaiste, daudzveidīgas metodes, attiecības); iedvesmot un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos (attieksme pret skolēniem, mācību paņēmieni pielāgošana u.c.). Līdz ar to šo pilnveidotās pieejas aspektu iedzīvināšana nav saistāma tikai ar skolotāju izpratni par pilnveidoto pieeju un tās ieviešanu, bet valstiskiem un sabiedrības līmeņa procesiem.

Covid-19 skolotājiem pārsvarā saistījās ar strauju digitālo prasmju attīstību. Skolotāji norāda, ka arī profesionālās pilnveides pasākumi kļuva pieejamāki attālinātā formāta dēļ. Attālinātas mācības izcēla tos skolēnus, kuri ir gatavi pašvadītam mācību procesam, bet negatīvi ietekmēja to skolēnu sniegumu, kuri tam nebija gatavi. Primārās izpētes ietvaros skolotāji izceļ, ka, atsākot mācību procesu klātienē, galvenokārt, bija jārisina Covid-19 radītās sekas, kuras bija saistītas ar skolēnu spēju koncentrēties, iekļauties laika limitā, lasīt un rakstīt prasmi, kā arī atmiņas traucējumiem. 4. tabulā ir apkopoti ieteikumi profesionālās izaugsmes un prakses, īstenojot pilnveidoto mācību saturu un pieeju, pilnveidei.

4. tabula: Ieteikumi skolotāju profesionālās izaugsmes un prakses, īstenojot pilnveidoto mācību saturu un pieeju, pilnveidei.

Nr.p.k.	Nodaļa
1.	Izmaiņas mācīšanas praksē/Darbs pie pilnveidotās pieejas īstenošanas
1.1.	Izglītības iestādēs vai pašvaldību mērogā veicināt/turpināt metodisko un mācību materiālu labās prakses piemēru apmaiņu un padarīt tos pieejamus izglītības iestādes vai pašvaldības izglītības iestāžu skolotājiem.

¹⁰ MAPE (2022) Vadlīnijas skolēna/audzēkņa mācību snieguma vērtēšanai vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs (Precizēta versija: 31.10.2022.). Pieejams tiešsaistē: <https://mape.gov.lv/catalog/materials/5A32EC00-781E-4A36-88C4-471CFC2BFC27/view> (skatīts 04.09.2023.)

1.2.	Veidot/turpināt profesionālās pilnveides pasākumus, kuros skolotājiem tiek sniegta informācija, kā izmantot mācību programmu un līdzekļu paraugus ikdienas darbā, t.sk. jēgpilnu uzdevumu veidošanā.
1.3.	Izglītības iestādēs orientēties uz skolotāju sadarbību metodisko un mācību materiālu izstrādē, ja tas ir iespējams.
1.4.	Izglītības iestāde saviem skolotājiem nodrošina skaidras vadlīnijas par vērtēšanas kārtības ieviešanai.
1.5.	Nodrošināt lielāku pieejamību profesionālās pilnveides kursiem par diferencētu uzdevumu vērtēšanu.
1.6.	Nodrošināt lielāku pieejamību profesionālās pilnveides kursiem par pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanu klasē ar daudzveidīgiem bērniem (bērniem ar uzvedības traucējumiem, iekļautiem bērniem).
1.7.	Vadības komandas identificē skolotāju tālākizglītības vajadzības dažādības un iekļaušanās vadības jomā. Aktīvi piedāvā un motivē skolotājus piedalīties tālākizglītībasursos, kuri ir fokusēti uz šo zināšanu attīstīšanu un prasmju ieguvu praktiskā darbā ar daudzveidīgiem skolēniem.
1.8.	Pašvaldība apzina tās rīcībā esošās atbalsta iespējas (piemēram, pašvaldību iekļaujošās izglītības atbalsta centrus, attīstības centrus, un labās prakses piemērus) un informē izglītības iestādes par tām.
1.9.	Izstrādāto diagnostikas rīku patstāvīga pilnveide, ņemot vērā to lietotāju ieteikumus un izstrādes mērķi.
1.10.	Semināri par diagnostikas rīku izmantošanu, rezultātu interpretāciju un analīzi dinamikā.
1.11.	Izstrādāt metodiskos un mācību materiālus iekļautiem skolēniem vai vadlīnijas šādu materiālu izstrādei.
1.12.	Lielāks/papildus finansējums pedagogu palīgu algošanai, ņemot vērā skolai nepieciešamo atbalsta vajadzību apmēru.
1.13.	Finansējums speciālistu algošanai, individuālās pieejas nodrošināšanai (speciālie pedagogi, sociālie pedagogi, logopēdi, ABA terapeiti u.c.)

1.14.	Izglītības iestādes apzina, ko skolotāji dara, lai nodrošinātu individuālo pieeju daudzveidīgiem skolēniem, un kādas ir viņu atbalsta vajadzības.
1.15.	Izglītības iestādes apzina savas atbalsta rīku un personāla vajadzības, ņemot vērā pilnveidotā mācību satura un pieejas prasības individuālās pieejas nodrošināšanai.

3. SKOLOTĀJU SADARBĪBA UN KOMUNIKĀCIJA AR KOLĒĢIEM, SKOLAS VADĪBU UN SKOLĒNU VECĀKIEM

Šajā nodaļā tiks apkopoti FG diskusiju ietvaros paustie skolotāju viedokļi par sadarbību starp skolotājiem, skolotājiem un vadību, kā arī skolotājiem un vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju. Nodaļas noslēgumā tiks identificēti būtiskākie sadarbības un komunikācijas aspekti, kā arī identificēti šķēršļi un sniegtas rekomendācijas, lai veicinātu veiksmīgu sadarbību un komunikāciju.

3.1 Sadarbība ar kolēģiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar kolēģiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?” Skolotāji pārsvarā norādīja, ka sadarbība ar kolēģiem nav būtiski mainījusies pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas dēļ. Pilotskolu skolotāji, kā arī skolotāji no izglītības iestādēm ar jau izstrādātām sadarbības un komunikācijas iestrādnēm sadarbojās un komunicēja biežāk un mērķtiecīgāk. Šo izglītības iestāžu skolotāji problēmas un kļūdas biežāk uztvēra kā mācīšanās iespējas, un paši aktīvi uzdrīkstējās griezties pēc atbalsta pie saviem kolēģiem un risināt radušos šķēršļus. Savukārt, sadarbībā, komunikācijā un labās prakses apmaiņā lielu lomu spēlē vadības pieeja tās organizēšanai un vadīšanai, kas tiek iztirzāta 4.3.2. nodaļā “Kā skolas vadība veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos.”

Speciālās izglītības iestādēs sadarbību ar kolēģiem veicina bērnu vajadzības jeb nepieciešamība nodrošināt individuālo pieeju. Primārās izpētes ietvaros speciālo izglītības iestāžu skolotāji un vadības komandu pārstāvji norādīja, ka pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešana nav būtiski mainījusi šīs sadarbības formas.

3.1.1 Pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas skolotāji, runājot par to, vai un kā ir mainījusies komunikācija/sadarbība ar kolēģiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju, izcēla komunikāciju/sadarbību grupas ietvaros un ar citiem izglītības iestādes skolotājiem. Kolēģu sadarbība grupas ietvaros ir būtiska pirmsskolas izglītības iestāžu darbības specifikas dēļ. Pirmsskolas izglītības iestādēs pētījuma īstenošanas brīdī skolotājiem netika apmaksātas darba stundas pārējo pienākumu veikšanai. Savukārt, atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 716 “Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem” 1. pielikuma “Pirmsskolas izglītības programmas paraugs” 8. punktā noteiktajam obligātā mācību satura īstenošanu plāno un organizē divos posmos.

Laikposmā no 1. septembra līdz 31. maijam nodrošina mācību procesu valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijās noteiktā pirmsskolas izglītības obligātā satura īstenošanai un bērnam plānoto sasniedzamo rezultātu apguvei. Savukārt, laikposmā no 1. jūnija līdz 31. augustam nodrošina mācību procesu bērna vispusīgas attīstības un iepriekšējā laikposmā iegūto zināšanu, izpratnes, pamatprasmju un caurviju prasmju, kā arī vērtībās balstītu tikumu un ieradumu nostiprināšanai¹¹. Pārsvārā izglītības iestādes skolotāju atvaļinājumus plāno laikposmā no 1. jūnija līdz 31. augustam, bet atbilstoši izglītības likuma 57. punktam bērniem ir tiesības apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi vasaras mēnešos¹². Šie apstākļi būtiski ietekmē pirmsskolas izglītības iestāžu skolotāju slodzes un savstarpējo sadarbību.

Grupīgas ietvaros veiksmīga sadarbība starp skolotājiem un skolotāju palīgiem (auklītēm) tika norādīta kā galvenais rīks, lai darbiniekiem tiktu dota iespēja iesaistīties metodiskajos un tālākizglītības pasākumos darba laika ietvaros. Piemēram, diendusas laikā skolotāju palīgi (aukles) pieskata bērnus, bet skolotāji piedalās meistarklasēs, informatīvajos semināros vai sapulcēs. Lai gan šo sadarbības formu nevar sasaistīt ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu, tā ir būtiska, jo dod pirmsskolas skolotājiem un skolotāju palīgiem iespēju piedalīties pasākumos, kuru mērķis ir veicināt pilnveidotās pieejas ieviešanu.

Atsevišķu pirmsskolas izglītības iestāžu skolotāji norādīja, ka līdz ar pilnveidotā mācību satura/pieejas ieviešanu ir būtiski izmainījusies skolotāju palīgu (auklīšu) loma mācību procesā. Skolotāji norāda, ka skolotāju palīgu (auklīšu) iesaiste mācību procesa plānošanā un īstenošanā dod iespēju pārorganizēt lielu grupu darbu vai mērķtiecīgāk atbalstīt tos bērnus, kuriem ir nepieciešams papildus atbalsts. Jāpiebilst, ka šo sadarbības formu būtiski ietekmē arī vadības attieksme pret skolotāju palīgu (auklīšu) lomu mācību procesā, pilnveidotās pieejas īstenošanā un tam nepieciešamo tālākizglītību.

Skolotāju komunikācija/sadarbība ar citiem izglītības iestādes skolotājiem ir veiksmīgākā pirmsskolas izglītības iestādēs, kurās vadība ir izveidojusi iestrādnes šāda veida komunikācijai vai kurās ir attīstīta izziņas kultūra. Piemēram, vadība organizē labās prakses apmaiņu (sapulču vai digitālo krātuvju formā) vai plāno izglītības iestādes darbu, fokusējoties uz sadarbības

¹¹Ministru kabinets (2019) MK noteikumi Nr. 716 "Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem". Pieejami tiešsaistē: <https://likumi.lv/ta/id/303371-noteikumi-par-valsts-pirmsskolas-izglitibas-vadlinijam-un-pirmsskolas-izglitibas-programmu-paraugiem> (08.05.2023)

¹² Likumi (1999) Izglītības likums. Pieejams tiešsaistē: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums> (08.05.2023)

veicināšanu (vairākas grupas ņem vienu un to pašu tēmu vienlaicīgi). Izglītības iestādes, kurās ir attīstīta izziņu kultūra, pārsvarā ir izglītības iestādes, kuras ir piedalījušās Pilotprojektā un/vai kuru vadība jau ilglaicīgi ir īstenojusi horizontālās komunikācijas kultūru. Šādu izglītības iestāžu darbinieki problēmas un kļūdas uztver kā mācīšanās iespēju un aktīvi meklē atbalstu gan no citiem izglītības iestādes skolotājiem, gan vadības komandas. Šāda attieksme veicina dažādas sadarbības formas ārpus izglītības iestādes veidotajām sadarbības iestrādēm, kas primārās izpētes ietvaros tika konstatēta salīdzinoši reti.

Citāti – sadarbība ar kolēģiem:

“Speciālisti un mūzikas, sporta skolotāji strādā sasaistē ar grupas tēmu, kas iepriekš netika darīts.”

“Notiek apmaiņa starp grupiņām ar metodiskajiem materiāliem, kas iepriekš netika darīts.”

“Pirmā posma un otrā posma grupu nodarbības šogad tika plānotas kopā, jo pirmo gadu 3 g.v. bērni bija pirmā posma grupā.”

“Kopīgajās sapulcēs pedagogi jūtas brīvi izteikties par savām vajadzībām un uzskatiem par to, kā pieiet mācību procesam. Notiek atvērtas diskusijas par darba organizāciju.”

“...ar kolēģiem var iet droši aprunāties un gūt atziņas. Ir laba sadarbība ar sporta skolotāju, bet mācīties caur sportu matemātiku. Tas darbojās. Ir jābūt sadarbībai grupās.”

“Nekādas izmaiņas, ir tas pats.”

“Vairāk dalāties ar pieredzi un materiāliem, jo tu esi aktīvāks un erudītāks, jo tu vairāk kaut ko pamani. Mēs visu laiku apmaināmies ar informāciju. Esam filmējuši nodarbības, āra vidē nodarbības.”

“... komunicējam brīvi ar kolēģiem, staigājam pa grupām, brīvi komunicējam. Pārvaram grūtības lūgt palīdzību, ieteikumus un idejas. Kompetences mūs padarīja komunikablākus un draudzīgākus.”

“Man ļoti daudz palīdz jaunās kolēģes, kurām ir attīstītāka digitālā prasme. Covid-19 laikā man nebija viegli sagatavot un nosūtīt šos materiālus. Tas iemācīja vairāk iet lūgt palīdzību, protam palūgt palīdzību.”

3.1.2 Vispārējās izglītības iestādes

Galvenokārt, vispārējās izglītības iestādēs sadarbību, komunikāciju un labās prakses apmaiņu starp kolēģiem vada un/vai organizē vadības komandas. Balstoties uz primārās izpētes

rezultātiem, izglītības iestādes, kurās jau ir iestrādes sadarbības formām starp skolotājiem un ir attīstījusies izziņas un inovāciju kultūra, skolotāji ikdienā regulārāk un mērķtiecīgāk sadarbojas gan pilnveidotā mācību satura ieviešanā, gan sekojot skolēnu progresam. Kolēģu sadarbība ir ievērojami regulārāka mazās izglītības iestādēs. Tajās skolotāji ikdienā aktīvi sadarbojas ar kolēģiem, lai pastāvīgi sekotu skolēnu progresam un nodrošinātu labākas mācīšanās iespējas, uzlabojot viņu sniegumu. Skolotāji uzskata, ka sadarbība ir nepārtraukta, jo skolotājiem ikdienas ietvaros ir iespēja satikties un izrunāt šķēršļus, veiksmes stāstus vai pieeju konkrētam skolēnam.

Citāti – sadarbība ar kolēģiem mazās izglītības iestādē:

“... varu aiziet pie jebkura pedagoga un varu pārrunāt bērnu vajadzības un specifiskus gadījumus. Ja kas ir nepieciešams, varu iet pie direktores. Šis atbalsts ir ļoti svarīgs...”

“Vienu reizi nedēļā notiek rīta sapulces skolotājiem, mēs viens otru visu laiku satiekam un pie pusdienu galda varam pārrunāt situācijas.”

Atsevišķos gadījumos pozitīvi izcēlās arī sadarbība starp jomu skolotājiem. Šī sadarbības forma ir izteiktāka lielās izglītības iestādēs, kurās to veicina vides faktori (piemēram, skolotāji strādā vienā kabinetā) vai šo sadarbību organizē vadība (piemēram, metodiskās komisijas pa jomām). Primārās izpētes ietvaros skolotāji izcēla, ka kopīgi strādā gandrīz pie visiem pilnveidotā satura un pieejas ieviešanas aspektiem, piemēram, stundu plāna, rezultatīvajiem rādītājiem, vērtēšanas kritērijiem, kā arī metodisko un mācību materiālu izstrādes. Sadarbība starp jomu skolotājiem tika norādīta kā iespēja veiksmīgāk risināt ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu saistītus jautājumus, ja Skola2030 ietvaros konkrētajā jomā nav nodrošināts būtisks metodiskais atbalsts.

3.2 Sadarbība ar skolas vadību, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdoti divi jautājumi, kuri bija tieši saistīti ar izmaiņām skolotāju un skolas vadības sadarbībā:

1. Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar skolas vadību, ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?
2. Vai un kādas izmaiņas ir veikusi skolas vadība, lai palīdzētu ieviest pilnveidoto mācību saturu un pieeju, piemēram, komunikācijā, darba organizācijā, iekšējā kultūrā, pasākumos? Kāds atbalsts būtu nepieciešams, lai uzlabotu komunikāciju, darba organizāciju u.c.?

Galvenokārt skolotāji norādīja, ka vadība izplata informāciju par pieejamajiem profesionālās pilnveides kursiem, organizē informatīvās sapulces un metodisko darbu, kā arī pieredzes apmaiņu ārpus izglītības iestādes. Liela daļa skolotāju uzskata, ka pēc būtības komunikācija/sadarbība ar skolas vadību līdz ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu nav būtiski mainījusies, bet ir mainījies izplatītās informācijas saturs un sadarbības mērķi. Skolas vadība informāciju par pilnveidoto mācību saturu un pieeju nodod informatīvajās vai metodiskajās sapulcēs vai to elektroniski pārsūta e-klasē vai uz skolotāju e-pastiem.

Citāti – komunikācija:

“Gan vadītāja, gan metodiķe mūs ļoti atbalstīja. Piedāvāja kursus, seminārus...”

“Piedāvā profesionālās pilnveides kursus.”

“Izplata informāciju par pieejamajiem profesionālās pilnveides kursiem.”

“...neformālās otrdienas – supervīzijas starp kolēģiem. Šo gaisotni nodrošina skolas direktore.”

Savukārt, sadarbību skolas vadība veicina, organizējot metodisko darbu atbilstoši skolotāju vajadzībām un skolas attīstības plāniem.

Citāti – metodiskais darbs:

“...Ļoti daudz mazās sapulces, katra grupa nāk ar savu.”

“Regulāras sapulces, kur mēs pārrunājam un dalāmies.”

“Sadarbība sapulču ietvaros.”

“Regulārs metodiskais darbs, problēmu identificēšana un risināšana - metodiskās dienas, neformālās otrdienas, supervīzijas...”

“Sadarbojamies no rīta līdz vakaram – jomā, vecuma posmos, priekšmetos. Sākoties projektam, kolektīvs vēl vairāk saliedējās.”

“Ir metodiskās dienas katru otru nedēļu. Jomu darbs ir pilnveidots.”

“Metodiskās komisijas agrāk bija pa jomām, tad tagad ir pa izglītības posmiem.”

“...sanāksmes bija pa klašu grupām, kopā veidoja materiālus. Izveidoja atslēgas vārdu materiālu.”

“Metodiskās ceturtdienas, atbalsts ir liels, arī materiāli šis tiek atbalstīts vai notiek centieni mūs atbalstīt.”

“...skola ir pilnīgi atteikusies no tradicionālajām metodiskajām komisijām, šobrīd darbs notiek sadarbības grupās, kuras tiek izveidotas uz kādu noteiktu periodu. Sadarbības grupas katra risina kādu jautājumu, rodas atziņas, krājas pieredze, līdz ar to ar pieredzi dalās. Skolas vadība ļoti atbalsta un rosina domāt par mācību/tehnisko līdzekļu plānošanu iegādei, lai mācību process būtu mūsdienīgs.”

Dažkārt skolotāji min arī to, ka skolas vadība organizē sadarbības iespējas ar dažādiem sadarbības partneriem ārpus izglītības iestādes. Izplatīta ir sadarbība ar pilotskolām, kuras, gan uzsākot pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu, gan pašlaik, tiek bieži izmantotas kā resurss zināšanu un prasmju pilnveidei par pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu.

Citāti – sadarbība ārpus izglītības iestādes:

“Nepārtraukta informācija, sapulce ik pa nedēļām, brauca pilotbērnudārzi, sākām jau laicīgi ieviest.”

“Dalīšanās ir arī starpskolu līmenī. Ideju terminālis: apmaiņa starpdisciplinārā līmenī. Atklātās stundas citās skolās.”

Atsevišķos gadījumos skolotāji izcēla, ka līdz ar pilnveidotā satura ieviešanu komunikācija un sadarbība ar vadību ir kļuvusi daudz atklātāka un vērsta uz sadarbību, kas norāda uz to, ka izglītības iestādē skolas vadība veic darbu pie izziņas kultūras attīstīšanas.

Citāti – atklāta un uz sadarbību vērsta komunikācija ar skolas vadību:

“Vadība uzklausa, kas ir nepieciešams pedagogam, kas bija/ir ieguvums, iekārtojot mācību centrus un iegādājoties metodiskos materiālus.”

“...Ja ir jautājumi, tad risinām tos kopā.”

“...mūs uzklausa un dzird, ja ir nepieciešami materiāli darbam ar kādu vecuma posmu, mums reizi pusgadā tiek atjaunota materiālā bāze. Tev piedāvā tieši to, kas tev vajadzīgs, neskatoties uz cipariem. Arī lieli projekti tiek apstiprināti, jauna informācija un apmācības”

“Vadība uzklausa, kas ir nepieciešams pedagogam, kas bija/ir ieguvums, iekārtojot mācību centrus un iegādājoties metodiskos materiālus.”

“...būtiski mainījusies skolas iekšējā atmosfēra, radīti apstākļi, kuros skolotājiem ir iespēja neformālā vidē apspriest dažādus jautājumus – kas izdodas, kas nē. Pēc neveiksmes “izkratīt sirdi”.”

Kopumā skolotāji norādīja, ka vadības komandas ir tās, kuras organizē pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu, jo mērķtiecīgi virza visus skolotājus uz šī mērķa sasniegšanu. Līdz ar to skolas vadības komandu pieejas pilnveidotā satura un pieejas ieviešanā tiks padziļināti iztirzātas 4.3 nodaļā “Skolas vadības paveiktais, lai izveidotu skolu kā mācīšanās organizāciju.”

3.3. Sadarbība ar skolēnu vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Primārās izpētes ietvaros skolotājiem tika uzdots jautājums: “Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?”

3.3.1 Pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas izglītības posma skolotāji pārsvarā sadarbību ar vecākiem vērtēja atzinīgi. Balstoties uz primārās izpētes rezultātiem var secināt ka vecāki vēlas iesaistīties un būt informēti par bērnu ikdienas mācību procesu. Pirmsskolas izglītības iestādes izmanto dažādas sadarbības formas, t.sk.:

1. vecāku sapulces,
2. individuālās pārrunas,
3. padomes,
4. vecāku grupas sociālajos tīklos,
5. elektroniskās skolvadības sistēmas (piemēram, e-klasi),
6. pasākumus,
7. mājas darbus.

Visās pirmsskolas izglītības iestādēs, kuras piedalījās primārajā izpētē, vecāku sapulces tiek izmantotas vecāku informēšanai par mācību saturu un procesu, t.sk. pilnveidoto mācību saturu un pieeju. Primārās izpētes rezultāti liecina, ka skolotāji neuzskata, ka pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai ir bijusi būtiska ietekme uz komunikāciju ar vecākiem.

Atsevišķos gadījumos sapulcēs ar vecākiem tiek komunicētas arī skolotāju un vadības gaidas no vecākiem. Informēšanai un ikdienišķai komunikācijai tiek izmantotas arī vecāku sociālo tīklu grupas, elektroniskās vadības sistēmas un ziņojumu dēļi. Vairāki skolotāji norādīja, ka pirmsskolas izglītības posmā vecākiem ir ļoti būtiska vizuālā informācija (bilde, video) par savu bērnu ikdienas gaitām. Pirmsskolas izglītības iestādēs pēc nepieciešamības vai vadības

komandas skolotāju/vecāku sadarbības iestrādņēm tiek organizētas individuālās pārrunas. Individuālajās pārrunās ar vecākiem tiek izskatīti bērna sasniegumi un izaicinājumi.

Atsevišķās izglītības iestādēs pēc nepieciešamības skolotāji šīm pārrunām piesaista speciālistus (logopēdi, speciālie pedagogi) vai speciālistiem tiek organizētas atsevišķas pārrunas ar vecākiem. Pirmsskolas skolotāji kā problemātisku sadarbības aspektu minēja vecāku izpratni par bērnu vecuma īpatnībām un nepieciešamību pēc spēju, attīstības līmeņa un veselības stāvokļa izvērtēšanas ārpus izglītības iestādes. Vairāku pirmsskolas izglītības iestāžu skolotāji norādīja, ka dažos gadījumos vecāki izvēlas slēpt vai nepievērst uzmanību bērna grūtībām, vai sagaida, ka situāciju risinās izglītības iestāde, un neuzņemas atbildību par problēmjaudājumu risināšanu.

Ar labās prakses piemēriem izcēlās pirmsskolas izglītības iestādes, kuras vecākus jēgpilni iesaista mācību procesā. Tādējādi veicinot un attīstot ne tikai sadarbību, bet izglītojot vecākus par pirmsskolas izglītības iestāžu lomu izglītības sistēmā, virzoties prom no bērnu uzraudzības pakalpojuma paradigmas.

Labā prakse – vecāku jēgpilna iesaistīšana mācību procesā

Mājas darbi vecākiem:

- Maijā uz iestādi tiek aicināti to bērnu vecāki, kuru bērni septembrī uzsāks pirmsskolas gaitas. Vecākiem tiek uzdots sagatavot bērnu pirmsskolas dienas ritmam un sniegta informācija par metodēm bērnu sagatavošanai šķirties no vecākiem.
- Skolotāji veido mājas darbus bērniem un vecākiem. Vecākiem tiek nodota informācija par to, ko un kā darīt, kā arī, kā sniegt atgriezenisko saiti. Piemēram, vecāki iesūta bildes vai video ar padarīto, un bērni grupā stāsta par izpildes procesu un sasniegtajiem rezultātiem.

Meistarklases vecākiem:

- Septembra pirmajā nedēļā vecāki tiek aicināti uz tikšanos. Tiek skaidrots, kā notiks mācību process, kādi mācību līdzekļi tiks izmantoti, kādi resursi tiks izmantoti. Šajās tikšanās reizēs, kuras sauc par meistarklasēm, vecāki stāsta, kā viņi ir gatavi iesaistīties pedagoģiskajā procesā. Meistarklasēs skolotāji ar vecākiem izspēlē pedagoģisko procesu grupās – kā bērni plāno un izvirza sasniedzamos rezultātus, kā piemeklē materiālus, kā prezentē savu darbu, kā dalās grupās.

Vecāku padomes:

- Vadības komanda un skolotāji visus “kutelīgos” jautājumus sākotnēji izrunā ar skolas vecāku padomi. Savukārt, vecāku padome nodod informāciju un/vai pārrunā šos jautājumus ar grupas vecākiem un tad nāk ar iniciatīvām. Tā rezultātā tiek īstenoti daudzi fantastiski projekti. Piemēram, vecāki organizēja komunikāciju ar Latvijas valsts mežiem, kuri atļāva no izcirtumu vietām ņemt sūnas un skujuas rokdarbiem un ābeļdārza iezīmošanai.

Karjeras dienas:

- Vecākus aicina darboties ar bērniem gan drošības, gan medicīnas, pētniecības u.c. profesijās, gan uz vietas, gan bērni apmeklē darba vietas. Svarīgas ir drošības nodarbības – drošība uz ceļa, uz ūdens u.c. Vecāki labprāt iesaistās, stāsta un iesaista bērnus. Ir mammas, kuras strādā restorānā – iesaista bērnus picu cepšanā, ēdienkartes sastādīšanā, galdu klāšanā.

3.3.2 Vispārējās izglītības iestādes

Līdz ar pilnveidotā mācību satura ieviešanu un īstenošanu izglītības iestādes veica informatīvos pasākumus par pilnveidoto mācību saturu un pieeju. Primārās izpētes rezultāti liecina, ka komunikācija pārsvarā notika gan skolas, gan klases vecāku sapulcēs, kuru saturs bija mērķtiecīgi sagatavots, lai informētu skolotājus par pilnveidotā mācību satura un pieejas ietekmi uz skolēnu mācību procesu, vērtēšanu u.c. Skolotāji norādīja, ka informatīvais darbs par pilnveidotā satura un pieejas aspektiem turpinās vēl joprojām. Vecāki dažkārt neizprot pilnveidotās pieejas aspektus, kuri ir saistīti ar pašvadītu mācīšanos un vērtēšanu.

Kopumā primārās izpētes rezultāti liecina, ka skolotāji neuzskata, ka pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai ir bijusi būtiska ietekme uz komunikāciju ar vecākiem. Galvenokārt, komunikācija par skolēnu mācību procesu tiek īstenota E-klasē. Visās izglītības iestādēs, kuras piedalījās primārajā izpētē, tiek organizētas vecāku sapulces. Vienā no izglītības iestādēm, kas piedalījās primārajā izpētē, tematiskās vecāku sapulces un skolas padomes sapulces tiek organizētas attālināti. Tādējādi vecākiem ir dota iespēja līdzdarboties, izvēloties sev interesējošās tēmas. Īpaši izceļami bija tie gadījumi, kuros skolas iesaista vecākus mācību procesā, bet tas nav tieši saistāms ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu.

Labā prakse – vecāku iesaistīšana mācību procesā

Individuālās pārrunas:

- Izglītības iestāde organizē vecāku dienas vai nedēļas. Šajā laikā vecākiem ir tiesības doties vērot stundas, izmantojot skolas sagatavotu vērošanas lapu. Vērošanas lapā vecāki analizē, cik viņa bērnam piemēroti ir uzdotie uzdevumi. Individuālo pārrunu ietvaros vecāks atgriež vērošanas lapu un izrunā ar skolotāju, ko ir piefiksējis, kādu atbalstu var sniegt pats, un ko var darīt izglītības iestāde. Primārās izpētes ietvaros skolotāji norāda, ka vecāki pie šāda sadarbības un atgriezeniskās saites modeļa pierod ar laiku, un ar katru gadu kļūst atvērtāki par savu viedokli un iespējamo iesaisti.

Darba grupas vecāku sapulcēs:

- Organizējot vecāku sapulces, arī vecāki darbojas sadarbības grupās, piemēram, risinot jautājumu, kā palīdzēt bērniem attīstīt lasītprasmi, kopā izstrādā rīcības plānu, tad šo visu prezentē un stāsta citiem. Šī pieeja labi darbojas un vecākiem ļoti patīk.

Salīdzinoši ar pirmsskolas izglītības iestādēm, vispārējās izglītības iestādēs skolotāji vērtē sadarbību ar vecākiem kā smagnēju. Skolotāji šo sasaista arī ar pašu skolēnu vecuma īpatnībām un nevēlēšanos vecākus iesaistīt savā mācību procesā. Kā būtiskākie šķēršļi veiksmīgai sadarbībai tiek minēta vecāku nepietiekama vēlme iesaistīties bērnu audzināšanas un mācību procesā, informētība par bērnu vecuma posmu īpatnībām, un zināšanas par to, kā atbalstīt sava bērna mācību procesu. Skolotāji un vadības pārstāvji primārās izpētes ietvaros norādīja, ka vecāku motivācijas un informētības trūkums ir visasāk jūtams gadījumos, kad skolēnam ir atbalsta vajadzības vai uzvedības traucējumi, kuri būtiski ietekmē emocionālo vidi vai mācību procesu klasē. Vairāku izglītības iestāžu pārstāvji norādīja uz to, ka galējos gadījumos ir bezspēcīgi uzlabot situāciju un būtiski cieš audzināšanas un mācību process.

3.3.3 Speciālās izglītības iestādes

Līdzīgi kā pirmsskolas un vispārējās izglītības skolotāji, arī specialās izglītības skolotāji uzskata, ka pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai nav bijusi būtiska ietekme uz komunikāciju ar vecākiem. Speciālo izglītības iestāžu pārstāvji norādīja, ka iesaista skolēnu vecākus uzvedības atbalsta plānu un individuālo mācību plānu izstrādē. Savukārt, speciālo programmu ietvaros pasākums “Skola katram bērnam” tika izcelts kā motivējošais faktors, lai sasauktu 56. Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem un 58. Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem kodu skolēnu vecāku sapulci un fokusētos uz jautājumiem, kas skar specifiski šīs mērķa grupas. Citas būtiskas atšķirības sadarbībā un komunikācijā ar vecākiem nav vērojamas.

3.4 Secinājumi

Kopumā sadarbība un komandas darbs starp skolotājiem, kā arī skolotājiem un vadību ir lielā mērā atkarīgs no vadības pieejas to organizēšanai. Skolotāju iniciēta sadarbība un komunikācija pārsvarā norāda uz izglītības iestādes kopējo izziņas kultūras līmeni, kurš ir veidojies ilglaicīgi un mērķtiecīgi, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju, un veidojot horizontālas komunikācijas kultūru izglītības iestādē. Sadarbība un komunikācija ar vecākiem ir jēgpilna gadījumos, kad vecāki tiek iesaistīti skolēnu mācību procesā vai mācību procesa/atbalsta plānošanā. Savukārt, gadījumos, kad bērnam ir uzvedības traucējumi un/vai atbalsta vajadzības, skolotāji identificē vairākus šķēršļus - vecāku informētību par vecuma posmu īpatnībām; bērna atbalsta vajadzību izvērtēšanas un atbalsta pasākumu nepieciešamību un lietderību.

Primārās izpētes ietvaros tika izgaismota arī nepieciešamība stiprināt sadarbību starp pašvaldības iestādēm, kuras iesaistās galēju gadījumu risināšanā – pašvaldības policija, sociālais dienests u.c. 5. tabulā tiek aprakstīti ieteikumi politikas plānotājiem un īstenotājiem, lai veicinātu sadarbību un komunikāciju ar vecākiem. Ieteikumi komanddarba un skolotāju un skolas vadības sadarbības un komunikācijas veicināšanai tiks veikti 4. nodaļas ietvaros.

5. tabula: Ieteikumi sadarbības un komunikācijas veicināšanai ar vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju.

Nr.p.k.	Nodaļa
1.	Sadarbība ar skolēnu vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju
1.1.	Informācijas materiāli par skolēnu vecuma īpatnībā, atbalsta vajadzību noteikšanas lietderību, pieejamajiem valsts atbalsta mehānismiem un/vai jau esošo informācijas materiālu nodošana vecākiem.
1.2.	Veicināt vispārējo izglītības iestāžu skolotāju izpratni par sadarbības ar vecākiem nozīmi skolēnu mācīšanās atbalstam.
1.3.	Nodrošināt/turpināt nodrošināt profesionālās pilnveides kursus par sadarbības ar vecākiem un kolēģiem izmantošanu skolēnu mācīšanās atbalstam.

4. SKOLAS VADĪBAS PIEREDZE/IETEKME PILNVEIDOTĀ SATURA IEVIEŠANĀ UN MĀCĪŠANĀS ORGANIZĀCIJĀ

4.1 Īstenotais atbalsts skolas vadībai un profesionālā pilnveide

Tā kā pilnveidotais mācību saturs un pieeja bija jauna pieredze visām tajā iesaistītajām pusēm, Skola2030 ietvaros tika plānoti profesionālās pilnveides kursi skolu vadībai par pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu. 6. tabulā ir apkopoti Skola2030 ietvaros plānotie un uz vadību vērstie profesionālās pilnveides kursi atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.

6. tabula: Plānotie profesionālās pilnveides pasākumi skolas vadībai atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.

Profesionālās pilnveides pasākumi	Dalībnieku skaits
Profesionālās pilnveides kursi pirmsskolas vadības komandām par nodarbību organizāciju, norisi un izvērtēšanu.	1199
Profesionālās pilnveides kursi skolas vadībai - nodarbību organizācija, norise un izvērtēšana pedagogiem par kompetenču pieejā balstīta mācību satura ieviešanu izglītības iestādē, balstoties uz izstrādāto mācību saturu un mācību un metodiskajiem materiāliem.	1623

4.2 Skolas vadības izpratne par skolu kā mācīšanās organizāciju un pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem tika uzdots jautājums: “Ko jūs saprotat ar terminu “mācīšanās organizācija”?” Vērtējot izpratni par terminu “mācīšanās organizācija”, var secināt, ka kopumā vadības komandas to izprot labi. Neatkarīgi no izglītības iestādes veida un lieluma, skaidrojot šo terminu, visbiežāk tiek uzsvērti divi šī termina aspekti: mācīšanās organizācijā mācās gan skolēni, gan skolotāji; mācīšanās ir gan individuāla, gan savstarpēja. Kā rezultātā izglītības iestāde tiek uztverta par vietu, kurā skolēni, skolotāji, vadība, pārējais personāls un arī vecāki individuāli un kopīgi mācās, lai sasniegtu savus un kopējos mērķus.

Daži citāti, kā izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji izprot terminu “mācīšanās organizācija”:

Citāti – izpratne par terminu “mācīšanās organizācija”:

“Mācās visas iesaistītās puses, mācīšanās par mācīšanos, mācās pieaugušie no pieaugušajiem, pieaugušie māca bērnus, bērni māca pieaugušos, bērni mācās no bērniem, vecāki mācās un atbalsta mācīšanās procesu.”

“Savstarpēja, daudzveidīga mācīšanās visos līmeņos – skolotāji, bērni, vecāki utt.”

“Nemitīga mācīšanās. Mācās skolotāji, vadība, vietnieks, ja mēs paņemam vienu tēmu, kuru padziļināti pētām, mācāmies visi kopā.”

“Mācās visi, nebaidās kļūdīties un sarunāties.”

“Visi mācās viens no otra nepārtrauktā kopumā.”

“Visu laiku mācās un pilnveidojās.”

“Mācās visi kopā. Arī skolēni iesaistās un māca, piedalās problēmu risināšanā.”

“Mācās visi.”

Neatkarīgi no izglītības iestādes veida, visas vadības komandas norādīja, ka vadība ir aktīva pārmaiņu rosinātāja. Īpaši uzsverot vadības lomu uz profesionālo dialogu, sadarbību un pieredzes apmaiņu. Vadības komandu izpratni par terminu “mācīšanās organizācija” apliecina arī izglītības iestāžu vadības dalība mācīšanās procesa organizācijā. Vairāk par vadības komandas iesaisti un atbalstu personāla mācīšanās plānošanā skatīt nodaļā 4.3.3.

Atbildot uz jautājumu - kurš sadarbības partneris ir palīdzējis veidot skolu kā mācīšanās organizāciju - visu vadības komandu pārstāvji ir norādījuši vismaz vienu partneri. Visbiežāk minētais ir pašvaldības izglītības pārvalde. Kā arī vadības komandas stāsta, ka strādā pie tā, lai veidotu stipras partnerattiecības ar ārējiem sadarbības partneriem. Daži piemēri tam, kā tiek veidotas stipras partnerattiecības, norādīti zemāk, detalizētāks šī jautājuma apskats pieejams 4.3.4. nodaļā “Kā skolas vadība veicina izziņas kultūru izglītības iestādē”.

Citāti – Kurš sadarbības partneris ir palīdzējis veidot skolu kā mācīšanās organizāciju?

Pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja dalījās savā pieredzē par to, ka: “Tuvs sadarbības partneris mums ir blakus esošā skola. Skolas skolotāji nāk uz bērnudārzu vērot pedagogisko procesu, bērnudārza skolotāji, savukārt, iet uz skolu. Izstrādāts sadarbības plāns.”

Vidusskolas direktore stāsta: “Labs sadarbības partneris ir pašvaldības izglītības pārvalde – viņi organizē dažādus pasākumus, piemēram, pasākumus skolu direktoriem. Vienreiz mēnesī trešdienās ir direktoru dienas. Katru mēnesi viesojamies kādā no pašvaldības skolām, katrai tikšanās reizei tiek veltīta atsevišķa tēma, bieži saistīta ar kompetenču izglītības ieviešanu. Tā pašvaldības skola dalās savā darba pieredzē. Un mēs zinām, ko dara citas skolas pašvaldībā. Mēs labprāt iesaistāmies”.

Pilnveidotā satura ieviešanas kontekstā sadarbības partneri ir iestādes, ar kurām notiek dalīšanās pieredzē, tiek apgūtas vai stiprinātas vadības/skolotāju zināšanas par konkrētiem ieviešanas aspektiem, kā arī dažādotiem resursiem mācību procesa organizēšanā. Sīkāk skolu vadību sniegtā informācija par veiksmīgām sadarbības formām ar ārējiem partneriem tiks iztirzāta 4.3.4. nodaļā.

Vērtējot atbildes uz jautājumu - cik lielā mērā vadības komandas pārstāvji pārzina pilnveidoto mācību saturu - var secināt, ka izglītības iestādes lielumam un vadības iesaistei mācību procesā (piemēram, vadības pārstāvji ir priekšmetu skolotāji) ir tieša saistība ar to, cik padziļināti tā pārzina pilnveidoto mācību saturu.

Daži piemēri tam, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par to, cik labi pārzina pilnveidoto mācību saturu:

Citāti – Cik lielā mērā pārzināt pilnveidoto mācību saturu?

“Skolas administrācijas pārstāvjiem nav varianta neiesaistīties un nepārzināt. Pārzinām, jo mācību grāmatu pārsvarā nav, nav iespēju nepārzināt, skolotājiem ir nepieciešams atbalsts”. (Maza pamatskola).

“Iedziļinājos savā priekšmetā, bet, strādājot pie projekta, runājām vairāk par caurvijām, skolā ir mācības organizētas, lai apzinātu jauno saturu”. (Liela vidusskola).

“Pārzinām visu, kas ir formulēts standartos, atrunājam to ar pedagogu sapulcēs. (Maza pamatskola).

“Pārzinu lielā mērā. No pašiem pirmsākumiem ieviesām, ka reizi mēnesī tiekamies ar skolotājiem un runājam par metodiskajiem jautājumiem. Vērojot stundas, izkristalizējas, kas ir jāpārspriež atkal”. (Maza pamatskola).

“Labi, jo vairāk meklējām atbildes, jo lielāka izpratne veidojās”. (Maza pirmsskolas izglītības iestāde).

“Pārzinām, jo kopā ar skolotājiem plānojam uzdevumus un mērķus gadam, gada beigās veicam aptauju un pēc tās tad skatāmies, kas jāpapildina”. (Vidēja lieluma pirmsskolas izglītības iestāde).

“Es kā direktore pārzinu labi, jo bijām pilotskola. Tomēr ikdienas darbā vietnieki ir vairāk iedziļinājušies. Viņi ir atbildīgi par metodisko darbu skolā.” (Liela vidusskola).

Lielajās izglītības iestādēs vadības komandas sadala un deleģē atbildību, attīstot personāla vadības prasmes un spēju uzņemt atbildību. Savukārt, mazajās izglītības iestādēs vadības komandas ir daudz tiešāk iesaistītas pilnveidotā mācību satura un pieejas praktiskajā ieviešanā, vadot vai iesaistoties metodiskajā darbā, starppriekšmetu sasaistes veidošanā u.c. ieviešanas aspektos. Šī tendence tika novērota gan pirmsskolas izglītības iestādēs, gan vispārīzglītojošajās izglītības iestādēs.

Visi izglītības iestāžu vadītāji un vadības grupu pārstāvji pozitīvi vērtē savas zināšanas par pilnveidoto mācību saturu.

4.3 Skolas vadības paveiktais, lai izveidotu skolu kā mācīšanās organizāciju

4.3.1 Kā skolas vadība veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācībās

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem tika uzdots jautājums: “Kā tiek organizēta kompetenču pieejas ieviešana, kopā veidota un nostiprināta vīzija par visu skolēnu iesaisti mācībās/pašvadītā mācīšanās?” Lai to noskaidrotu, skolas vadībai bija jāapraksta, kā viņu pārstāvētajā izglītības iestādē notiek darbs pie 4 mācību procesa organizācijas aspektiem:

1. Pielāgots stundu saraksts (piemēram, lai stundas nebūtu pa vienai, bet blokos, vidusskolas posmā dienā ir tikai 2 - 3 priekšmeti vai arī kādi priekšmeti notiek pa moduļiem - pirmajā semestrī ir, otrajā nav, bet ir cits priekšmets u.c.).
2. Organizētas un atbalstītas mērķtiecīgas skolēnu mācības ārpus skolas atbilstoši mācību saturam (lauka darbu izbraukumi ģeogrāfijā, veģetācijas pētniecība sezonā bioloģijā u.c.).

3. Vides pielāgošana un izveide efektīvākam mācību procesam (pārbīdāmi galdi sadarbībai grupās, citu telpu izmantošana mācībām, skolas kopējās atgādnēs par mācību saturā būtisko vai prasmēm; skolēnam iespēja mācīties caur vidi (lasīšanas zonas gaitenēs, galda spēles utt.).
4. Diagnosticējošo darbu ieviešana un rezultātu izmantošana skolēnu atbalstam skolas līmenī (piemēram, tekstpratības diagnostika visām 2. klasēm, kur pēc rezultātiem skolēniem tiek sniegts papildus atbalsts skolas līmenī - skolēnu mācīšanās grupas vai mācības pie speciālā pedagoga noteiktu laiku u.c.).

Pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas vadības komandas, neskatoties uz izglītības iestāžu urbanizācijas pakāpi, atbalsta mērķtiecīgas skolēnu mācības ārpus skolas. Pirmsskolas izglītības iestāžu vadības komandas, kurām ir pieejama pieguļošā āra teritorija, mērķtiecīgi strādā, lai piesaistītu pašvaldības finansējumu šo teritoriju attīstīšanai. Ir piemēri, kad iestādes āra teritoriju labiekārto audzēkņu vecāki bez izglītības iestādes finansiālas dalības. Atsevišķu izglītības iestāžu vadības pārstāvji uzsver ieguldīto darbu āra teritoriju labiekārtošanai veidā, kas atbalsta mērķtiecīgu mācību procesu. Piemēram, katrai grupai ir sava nojume, un, līdzīgi kā iekštelpās, nojumēs metodiskie materiāli tiek organizēti jomu centros. Labās prakses piemēri saistās gan ar skolu vadības paveikto, lai atbalstītu mērķtiecīgas skolēnu mācības ārpus skolas, atbilstoši mācību saturam, gan ar to, kā vadība atbalsta pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu, izmantojot āra nodarbību vērošanu.

Labā prakse – āra nodarbību vērošana

- Reizi gadā notiek āra nodarbību vērošana ar mērķi pilnveidot zināšanas par to, ko ir iespējams paveikt āra nodarbības ietvaros. Pedagogi aizpilda vērojumu veidlapas, un sapulcēs tiek sniegta atgriezeniskā saite.
- Skolotāji nofilmē savu lielāko veiksmi āra nodarbības vadīšanā, viss kolektīvs to noskatās un sapulcē analizē un identificē labās prakses piemērus.

Izmantojot mērķtiecīgu stundu vērošanu, pirmsskolas vadības komandas veicina skolotāju prasmju attīstību un savstarpējo komunikāciju par pilnveidota mācību satura un pieejas ieviešanas labās prakses piemēriem un izaicinājumiem.

Pirmsskolas izglītības iestādēm, kurām nav izmantojamu piegulošu teritoriju vai to atrašanās nav izdevīga/piemērota, lai organizētu mācības ārpus skolas “gājiena” attālumā, paļaujas uz pašvaldības nodrošināto transportu mācību ekskursiju organizēšanai.

Pirmsskolas izglītības iestādēs (gan tām, kurām ir piegulošās teritorijas, gan tām, kurām to nav) par transporta pieteikšanu ekskursijām pārsvarā ir atbildīgi vadības komandas pārstāvji, un uz sadarbību vērsta komunikācija ar vadību ir būtiska, lai skolotāji varētu plānot ārpus skolas mācību procesu.

Lielākoties pirmsskolu vadības komandas un skolotāji cenšas izmantot pieejamās sabiedriskās telpas, piemēram, muzejus, inovāciju centrus, bērnu bibliotēkas, zooloģiskos dārzus, mākslas centrus, kā arī neformālās izglītības piedāvātās iespējas. Vadības komandas un skolotāji veido arī sadarbības, piemēram, ar pilsētas teātri, lai bērniem paredzētās izrādes būtu pielāgotas pirmsskolas izglītības iestādes dienas režīmam. Atsevišķos gadījumos vadības komandas norādīja, ka pirms izešanas no izglītības iestādes skolotājiem ir jāaizpilda iesniegums, kurā tiek norādīta ekskursijas sasaiste ar mācību procesu. Stāstot par mācību vides pielāgošanu, pirmsskolas izglītības iestāžu vadības komandas uzsvēra ieguldījumus iestādes āra vides uzlabošanā, kā arī mācīšanās centru izveidi. Vairumā intervēto pirmsskolas izglītības iestāžu āra vide tiek aktīvi izmantota gan izpētei, gan mācību procesam, gan fiziskajām aktivitātēm. Daži citāti, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāstīja par mācību vides pielāgošanu:

Citāti – Vides pielāgošana un izveide efektīvākam mācību procesam:

“Katrs gaitenis, telpa, balkons, lievenis un viss dārzs tiek uztverts kā telpa, kurā var notikt mācību process, vai ir izmantojams kā telpa atelpas brīdim. Piemēram, pirmā stāva balkonus apdzīvojām kā mācību centrus. Savukārt, gada siltajā periodā 2. stāva balkoni tiek izmantoti kā āra kafejnīcas. Vasarā siltumnīcā tiek audzēti dārzeņi, bet rudenī veidoti lapu labirinti.”

“Ja skolotājs vēlas kaut ko mainīt savā darbā, var iet laukā un vadīt nodarbību ārā, var vadīt uz grīdas, virtuvē, citur. Plašas telpas, daudz iespēju darīt visu ko. Kompetenču pieeja neliek rāmjus, ļauj izmantot jebkādu vidi.”

“Veiksmīgi izveidota āra vide dabas pedagogijai. Daudz aktivitāšu kustību attīstībai – baskāju takas, zirnekļi kāpšanai. Iestādes padome aktīvi iesaistās vides sakārtošanā, principā, no iestādes budžeta tas neprasa līdzekļus. Vecāki sarūpē materiālus un izveido vietas -

pētniecībai, dabas stūrīšus, radošajām darbnīcām, tēlotājmākslai. Vasaras mēnešos mācību process notiek ārā.”

“Grupās ir vienota mācību centru pieeja pa jomām. Katrā grupā vidi iekārto pedagogi, līdz ar to katra grupa ir atšķirīga.”

“Mēs ļāvām skolotājām grupas vidi iekārtot tā, kā viņas to saprot.”

Pirmsskolas izglītības līmenī vadības komandas darbu ar diagnosticējošajiem darbiem būtiski neakcentēja. Primārās izpētes ietvaros tika norādīts, ka diagnostika tiek veikta, uzsākot obligāto izglītību 5 gadu vecumā un 6 gadu vecumā, bet uz būtiskiem šķēršļiem saistībā ar rezultātu interpretāciju vai analīzi vadības komandas nenorādīja. Vienas izglītības iestādes pedagogi norādīja uz to, ka izglītības iestādei ir izveidots agrīnās diagnostikas rīks. Savukārt, pārsvarā vadības komandas norādīja, ka pirms 5 gadu vecuma bērna diagnostikas process balstās uz skolotāju vērojumiem.

Vispārējās izglītības iestādes

Balstoties uz primārās izpētes ietvaros apkopotajiem skolu vadību pieredzes stāstiem, visizplatītākās pieejas stundu sarakstu pielāgošanai ir dubultstundas un blokstundas. Dubultstundas bieži tiek izmantotas mācību priekšmetos, kuros paredzētas četras stundas mēnesī, tādējādi veidojot dubultstundas vienu reizi divās nedēļās. Blokstundas arī ir izplatīta pieeja stundu sarakstu plānošanā. Savukārt, moduļu pieeju atsevišķos gadījumos izmanto vidusskolas posma stundu saraksta plānošanai.

Primārās izpētes rezultāti liecina, ka stundu sarakstu pielāgošana ir ievērojami vieglāka mazās izglītības iestādēs, piemēram, darbs bez zvana, pamatpriekšmetu dienas, mācības vienlaicīgi divām klasēm, blokstundas. Lielajās izglītības iestādēs stundu saraksta plānošanu apgrūtina gan skolotāju skaits, gan daudzveidīgās vajadzības (piemēram, skolotāji var strādāt tikai konkrētās nedēļas dienās). Vairāku lielo izglītības iestāžu vadības komandas norādīja, ka stundu saraksta plānošanu ierobežo arī ar grāmatvedību un atalgojumu saistīti jautājumi, piemēram, izmantojot moduļu pieeju. Vadības pieeju stundu saraksta pielāgošanai būtiski ietekmē arī pašu skolotāju vēlmes. Dažkārt skolotāji neizjūt dubultstundas vai blokstundas kā ieguvumu mācību procesam. To var saistīt ar skolotāju prasmju trūkumu plānot un īstenot mācību stundas ārpus ierastā mācību stundas formāta.

Runājot par mērķtiecīgām skolēnu mācībām ārpus skolas, sākumskolas un pamatskolas posmā vadības komandas pārsvarā uzsvēra mācību ekskursijas. Bieži tiek uzsvērtas došanās uz pagastu/pilsētu bibliotēkām. Vidusskolas posmā ir izplatīta pieeja veidot sadarbības ar

augstākās izglītības iestādēm vai darba devējiem, lai skolēni varētu īstenot pētnieciskos vai projekta darbus vidē, kas ir orientēta uz viņu izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Vispārējo izglītības iestāžu vadības komandas par piegulošo teritoriju izmantošanu vai mērķtiecīgu metodisko darbu āra nodarbību vadīšanas attīstīšanā runāja tikai atsevišķos gadījumos. Radot priekšstatu, ka uz doto brīdi šāda mācību procesa organizēšanas pieeja ir atkarīga no skolotāju iniciatīvas.

Labā prakse aktīvai skolas āra vides izmantošanai mazā lauku skolā:

“Priekš mācīšanās izmantojam visu skolai piederošo teritoriju – egļu gatvi, ābeļu dārzu, dīķi. Mācību stundas notiek ārā, aktualizēti eko uzdevumi, āra izglītības diena. Skolotāji veido stundas tā, lai varētu iet ārā. Piemēram, zīmēšanas stundas notiek ārā. Sports lielākoties notiek ārā – ziemā slido uz dīķa, slēpo, citās sezonās – kross, tāllēkšana utt. Sporta zālē darbojas tikai tad, kad ir slikti laika apstākļi. Latviešu valodas un literatūras skolotājs iet ārā – veido dabas aprakstus, apraksta dialogus ar dabas objektiem. Mazās klases veido bioloģiskās daudzveidības katalogus un herbārijus. Bioloģijas skolotājs strādā ar skolas teritorijā esošo koku daudzveidību. Skolas dīķī veikts pētnieciskais darbs.”

Runājot par **mācību vides pielāgošanu**, vairumā gadījumu tika stāstīts, ka mēbeles klasēs ir viegli transformējamas grupu darbam. Vairums izglītības iestāžu pielāgo koridorus, veidojot skolu par vietu, kurā var mācīties jebkur, tādējādi veicinot pašvadītu mācīšanos.

Labā prakse

- Skola ir vieta, kur var mācīties jebkurā vietā. Vestibilos ir galdi un krēsli, un skolēniem ir brīvi pieejami datori. Mēģinām pielāgot klases vidi, lai nebūtu tā, ka visi sēž un skatās uz skolotāju, piemēram, iegādājoties taburetes kuras šūpojas un stāvgaldus.
- Mēbeles ir iegādātas tādas, lai tās būtu viegli transformējamas, lai vieglāk būtu veidot grupu darbus, pāru darbus, lai ir vieta brīvam aplim, kurā strādāt, lai darbs nenotiek tikai solos, bet arī uz paklāja, grīdas. Skolas telpā ir dīvāni, atsevišķa klusuma telpa. Skola ir būtiski pārkārtota, ar domu, ka ir vide, kura var viegli transformēties, kura nav ierobežota savā izkārtojumā.
- Skola ir vieta, kur var mācīties jebkurā vietā. Vestibilos ir galdi un krēsli. Katrs bērns var atrast piemērotāko vietu, kurā strādāt.

- Vide ir skolotājs. Mums ir interaktīvi koridori, ir pie sienām spēles, lasāmais, daļa sienu noklāta ar tāfeles krāsu.

Visos izglītības posmos vides pielāgošana un izveide efektīvākam mācību procesam lielākoties ir deleģēta skolotājiem. Primārās izpētes ietvaros izcēlās izglītības iestādes, kuras apgūst visas savā rīcībā esošās telpas un pieguļošo teritoriju, lai bērni/skolēni var darboties, izvēlēties, domāt, kā arī skolotāji varētu radoši pieiet vides izvēlei konkrēto mācību procesa mērķu sasniegšanai.

Visas vispārējās izglītības posma vadības komandas norādīja, ka izglītības procesā ir izmantoti Skola2030 izstrādātie diagnosticējošie rīki, bet kā attīstāmu jomu uzsver to rezultātu analīzi dinamikā. Daži citāti, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāstīja par diagnosticējošo darbu izmantošanu:

Citāti – Diagnosticējošo darbu ieviešana un rezultātu izmantošana skolēnu atbalstam skolas līmenī

“Diagnosticējošais darbs ir tiešām labs diagnostikas rīks skolotājam, lai saprastu, vai skolotājs iet pareizā virzienā. Parāda, kas ir jāpildveido gan lokālā līmenī – bērna prasmju līmenī, gan plašākā mērogā – kur skola ir novada, valsts līmenī.”

“Visus diagnosticējošos darbu pildām, lai iegūtu kopsavilkumu un redzētu, kādā līmenī ir skolēns un pie kā viņam vēl ir jāstrādā. Tas ir darbs skolotājam – analizēt šo darbu un izvirzīt nākamā gada vai nākamā mēneša plānu.”

“Mācību gadu uzsākot, tā vidū un beigās ir diagnosticējošie darbi. Mums pietrūkst laika analizēt dinamiku. Tas ir laikietilpīgi. Es lieku lielas cerības uz e-klase digitālajiem diagnosticējošajiem darbiem, tur ir dažādi griezumī - par klasi, skolotāju un bērnu.”

“Līdz šim esošie diagnosticējošie darbi mēra vidējo temperatūru, kas neko daudz neizsaka.”

“Šī ir joma, kurā ļoti daudz jāstrādā. Es skatījos to diagnostiku, kuru piedāvāja sākumskolas skolēniem. Diagnostikas rezultātus vēl nemākam izmantot.”

Līdz ar to daļa vadības komandas norāda, ka tām ir lielas cerības saistībā ar projekta “IT atbalsta sistēmas prototips atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnu snieguma uzlabošanai tekstpratības un rēķinpratības apguvei” rezultātiem. Atsevišķos gadījumos vadības komandas norāda, ka Skola2030 ietvaros izstrādātie diagnosticējošie rīki tika pielāgoti izglītības iestādes vajadzībām. Vadības komandas primārās izpētes ietvaros padziļināti neapsprieda vadības komandas iesaisti

izglītības iestāžu atbalsta personāla (*psihologi, logopēdi, sociālie pedagogi u.c.*) darba vadīšanā.

4.3.2 Kā skolas vadība veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem bija jāsniedz informācija par to, kā tie veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos (Ir ieplānots un apmaksāts skolotāju sadarbības un kopīgais metodiskais laiks, saskaņots ar stundu sarakstu (piemēram, katru trešdienu 1.stunda ir skolotāju sadarbībai u.c.)). Apkopotā informācija liecina, ka visu līmeņu izglītības iestāžu vadības komandas plāno sadarbību un kopīgo metodisko laiku, pielāgojoties skolotāju metodiskā atbalsta vajadzībām un gatavībai sadarboties ar vadību un kolēģiem. Metodisko sapulču saskaņošana ar stundu sarakstu/bērnu dienas režīmu ir relatīvi izplatīta. Izglītības iestādēs, kurās ir ieviesta šāda sadarbības forma, šis laiks parasti tiek nodalīts no metodisko komisiju/grupu darba, un tajā tiek skatīti jautājumi, kuri ir aktuāli visam kolektīvam. Lielākoties vispārējās izglītības iestādēs šis laiks ir ieplānots darba dienu rītos, pirmsskolas izglītības iestādēs – bērnu diendusas laikā un notiek regulāri – reizi nedēļā, reizi divās nedēļās vai reizi mēnesī. Metodiskais darbs tiek plānots arī dažādiem vecuma posmiem, jomām vai specifiskiem metodiskajiem jautājumiem.

Izglītības iestādēs, kurās skolas prioritātes ir risināt metodiskos jautājumus, kuri ir saistīti ar pilnveidoto mācību saturu (satura analīzi, tematisko plānu veidošanu, mācību materiālu izstrādi u.c.), parasti metodiskais darbs notiek jomās vai vecuma posmos. Savukārt, izglītības iestādēs, kurās skolas prioritātes ir saistītas ar pilnveidotās pieejas aspektu ieviešanu, biežāk plāno metodisko darbu ap šo problēmjautājumu risināšanu. Šāda veida metodiskais darbs parasti notiek paralēli metodiskajam darbam vecuma posmos/jomās, un atsevišķos gadījumos tā vietā. To bieži organizē kā skolotāju mācību grupas, un atsevišķos gadījumos viena gada laikā tiek veidotas vairākas metodiskā darba mācību grupas, kurās skolotāji var pieteikties pēc savas iniciatīvas. Dodot skolotājiem brīvību izvēlēties, kuru pilnveidotās pieejas aspektu attīstīšana tiem konkrētajā mirklī ir visbūtiskākā.

Kopumā vadības komandas veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos, balstoties uz esošās situācijas analīzi. Vadības komandas analizē metodisko komisiju mācību grupu darbu, secinot, cik produktīvs un skolotāju vajadzībām atbilstošs ir šo sadarbības formu sniegums. Pārsvārā, pielāgojoties situācijai, vadības komandas maina šīs sadarbības formas. Primārās izpētes ietvaros izcēlās izglītības iestāde, kura pēc esošās situācijas analīzes, konstatēja, ka komplekss atbalsts ir nepieciešams specifiskai skolotāju grupai – jaunajiem pedagogiem.

Labā prakse – metodiķis darbam ar jaunajiem pedagogiem

Lēmums atvēlēt metodiķi jaunajiem pedagogiem tika veikts, jo bija svarīgi noturēt jaunos skolotājus, bet direktora vietniekam izglītības jautājumos nebija laika pilnvērtīgi pievērsties šīs skolotāju grupas atbalstam. Līdz ar to sapratām, ka ir vajadzīgs viens tuvāks cilvēks, kas nav no vadības. Jaunie pedagogi neizjūt metodiķi kā kontroli, un, ja metodiķim ir šī mācīšanas vadītāja kvalifikācija, sadarbība notiek daudz labāk. Primārais mērķis ir metodiski palīdzēt, jo, ienākot jaunam pedagogam, ir jāplāno un jānodrošina mācību process, bet metodiķis sniedz atbalstu arī komunikācijā ar skolēniem un viņu vecākiem. Vecāki ļoti iesaistās skolas procesos, un jaunajiem skolotājiem nav kompetences darbā ar vecākiem.

Visbiežāk minētās esošās situācijas analīzes formas ir stundu vērošana. Lielākoties vadības komandas veicina stundu vērošanu izglītības iestādēs. Uzliekot skolotājiem par pienākumu iet uz stundu vērošanu, nodrošinot vērojumu veidlapas utt. Balstoties uz primārās izpētes rezultātiem, salīdzinoši liela daļa skolotāju vēl arvien pretojas stundu vērošanai. Šajos gadījumos stundu vērošanas ieviešana vai veicināšana netiek izvirzīta kā prioritāte. Savukārt, izglītības iestādēs, kurās notiek mērķtiecīga vadības un skolotāju sadarbība pie stundu vērošanas pieejas attīstīšanas, veiksmīgāk un mērķtiecīgāk plāno gan komanddarbu, gan savstarpējo mācīšanos. Šādās izglītības iestādēs stundu vērošana bieži vien ir sasaistīta ar konkrētā mācību gada ietvaros noteiktajiem attīstības mērķiem. Primārās izpētes ietvaros tika identificēti vairāki labās prakses piemēri stundu vērošanai, kurās vadības komandas un skolotāji ir atraduši sev visatbilstošāko pieeju stundu vērošanai.

Labā prakse – stundu vērošana

- Katru gadu stundu vērošanas sistēma tiek papildināta un uzlabota. Nekad nav bijis tā, ka 2 gadus pēc kārtas dara kā iepriekš, vienmēr kaut ko pieliek klāt vai pamaina. Maina vai nu stundu vērošanas lapu, vai pašu procesu.
- Pagājušajā gadā viena no skolotāju mācīšanās grupām strādāja pie stundu vērošanas sistēmas uzlabošanas. Šogad bija brīvprātības princips – nenorādot, kuras stundas un pie kuriem skolotājiem. Nonāca pie secinājuma, ka skolotāji ir izauguši līdz tādai savstarpējai koleģiālai kultūrai, ka skolotāji vēlas, lai pie viņiem atnāk kolēģi. Skolotāji pat aicina viens otru atnākt uz savām stundām. Skolotāji vairs nebaidās savā stundā redzēt kolēģus, nebaidās, ko viņi teiks, vēlas dzirdēt viņu domas. Vērotās stundas analīze notiek nevis 1:1, kad stundu ir vērojis tikai viens cilvēks, bet vēro 3-

4 cilvēki (maksimāli pat 7), saruna pēc stundas ir daudz kvalitatīvāka, ar lielāku pievienoto vērtību. Dažādi skolotāji pamana atšķirīgas lietas.

- Bieži iet vērošanas vizītēs, precīzi norādot vērtējamo tēmu, un skolotāji jau pieraduši. Bieža un regulāra vērošana būtiski atvieglo efektivitātes uzlabošanas procesus.
- Skolēnu brīvlaikā metodiskā diena par stundu vērošanai. Dalās grupās, izrunā, kas bija labs, izvirza jautājumus, pie kuriem jāstrādā turpmāk. Šīs metodiskās dienas no profesionālā viedokļa ir ļoti vērtīgas.
- Reizi gadā notiek āra nodarbību vērošana ar mērķi pilnveidot zināšanas par to, ko ir iespējams paveikt āra nodarbības ietvaros. Pedagogi aizpilda vērojumu veidlapas, un sapulcēs tiek sniegta atgriezeniskā saite.
- Stundu vērošanai ir dažādi mērķi, piemēram, praktizējam, ka tiek vērots, kā mācās klase kādā noteiktā mācību priekšmetā, šajos gadījumos vēro ne tik daudz skolotāja darbu, cik klases darbu.

4.3.3 Kā vadība atbalsta attīstību un pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem bija jāsniedz informācija par to, kā tie atbalsta attīstību (veicina personāla profesionālo pilnveidi un iepazīšanos ar kompetenču pieeju, veido atbilstošu darba vidi personālam, u.c.), nodrošinot zemāk aprakstītās atbalsta formas:

1. Metodisks, saturisks atbalsts (mērķtiecīgi organizēta profesionālā pilnveide - mācības, stundu vērošana un analīze, labo piemēru izcelšana, individuāls metodisks atbalsts u.c.)
2. Skaidrojošs, emocionāls atbalsts (supervīziju nodrošināšana; iedrošinājums un pārmaiņu skaidrošana (skolas vadība pati iedziļinājusies); metodisko mērķu, aktivitāšu izvēle un sabalansētība ar skolotāju slodzi; skolas vadība rāda piemēru un modelē pārmaiņas u.c.)
3. Papildināts tehniskais nodrošinājums un organizētas mācības, metodiskais atbalsts izmantošanai stundās (piemēram, iegādāti datori skolēniem, skolotāji ir apmācīti, kā tos jēgpilni izmantot stundās; meklēts finansējums laborantam u.c.)

Kā arī, kā vadība līdz ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu ir veikusi skolas cilvēkresursu darba pārorganizāciju/citu darbinieku iesaisti atbalsta organizēšanā (piemēram, bibliotekāre atlasa materiālus latviešu valodas skolotājiem; speciālā pedagoga piesaiste, darba plānošana; sadarbība ar skolas tehnisko personālu vides pielāgošanai skolotāja mācību mērķiem u.c.), un normatīvo aktu izmaiņas un pielāgošana (piemēram, vērtēšanas nolikums).

Pirmsskolas izglītības iestādes

Runājot par pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogu metodisko un saturisko atbalstu, pamatā tiek izceltas sekojošas atbalsta formas – atbalsts dalībai apmācībās, nodarbību vērošana un metodiskais darbs, t.sk. regulārās sapulces. Atbildību par profesionālo pilnveidi visbiežāk uzņemas paši skolotāji, vadības komandas iesaistās gadījumos, kad skolotāji lūdz atbalstu vai gadījumos, kad izjūt nepieciešamību virzīt skolotāju uz konkrētu prasmju attīstīšanu. Daži piemēri par to, ko saka izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji par metodisko un saturisko atbalstu:

Citāti:

“Pašvaldība iedala iestādei budžetu pedagogu apmācībām. 99% kvalifikācijas celšanas kursus apmaksā darba devējs. Daudz tiek izmantotas bezmaksas apmācības. Ja skolotājs grib mācīties kaut ko specifiskāku, skolotājs var ieguldīt arī savu finansējumu. Bet šobrīd esošā budžeta ietvaros iestāde var nodrošināt profesionālās pilnveides kursus”.

“Tematiskās sapulces, tālākizglītības kursi, pieredzes apmaiņa gan savas iestādes, gan novada ietvaros. Papildus tam mērķtiecīgi strādājam pie skolotāju palīgu izglītošanas, lai viņi saprot, ka viņi nav apkopēji, bet atbalstītāji mācību procesā”.

“Pedagogi izrāda iniciatīvu un lūdz vadību pēc konkrētiem metodiskajiem materiāliem”.

“Pedagogi paši veido seminārus un vada, t.sk. arī ārpus savas izglītības iestādes. Iekļaujot gan teoriju, gan labās prakses piemērus, gan izstrādājot materiālus.”

“Komanddarbs līdz ar kompetenču izglītības ieviešanu ir kļuvis atbalstošāks. Aug skolotāju profesionalitāte, ir nemitīga mācīšanās. Skolotāji dalās ar savām zināšanām un pieredzi ar citiem. Izveidojusies atvērta mācīšanās kopiena. Gan iestādes mācīšanās kopiena, gan vecāku”.

Runājot par metodisko un saturisko atbalstu, vairāku pirmsskolas izglītības iestāžu vadības grupas pārstāvji aktualizēja jautājumu par mentoringa programmām, norādot, ka izjūt nepieciešamību atjaunot šo izglītību. Tāpat vairākās intervijās izskanēja vajadzība pēc atbalsta personāla – psihologa un logopēda. Daži piemēri par to, ko saka izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji par vajadzībām metodiskā un saturiskā atbalsta uzlabošanai:

Citāti:

“Jautājums, kur palikušas mentoru programmas? Nepieciešams atjaunot šo izglītību. Vērtīgi, ja tā būtu patstāvīgi. Šobrīd vadītājs, vietnieki, psihologs, sociālais pedagogs – kādam pedagogam ir mentors, tomēr, ja būtu atsevišķa persona, tas būtu vērtīgi. Izejot kursus, ar sertifikātu var strādāt un atbalstīt mazāk pieredzējušu kolēģi, pārrunāt dažādas situācijas, saņemot par to atlīdzību. Nauda ir spēcīgs motivators.”

“Iestādē nav psihologa. Izglītības pārvaldē ir psihologs, iestādei ir iespēja pieaicināt uz gadījumu/problēmu risināšanu akūtos jautājumos gan bērniem, gan pedagogiem. Tomēr sistemātiska iestādes apmeklējuma, bērnu vērošanas, savstarpējo attiecību vērošanas nav. Gada plānā ielāno psihologa konsultācijas”.

Metodiskās dienas un darbs metodiskajās grupās, kā arī stundu vērošana tika aprakstītas iepriekšējā, 4.3.2. nodaļā.

Runājot par emocionālo un skaidrojošo atbalstu, visbiežāk tika minētas supervīzijas un dažādi pasākumi skolotājiem. Kopumā tiek norādīts, ka darbinieku emocionālās labsajūtas uzturēšanai vadības komandas pārstāvji cenšas veltīt lielu uzmanību. Atšķirībā no vispārējām izglītības iestādēm, pirmsskolas izglītības iestādēs emocionālais atbalsts visbiežāk tiek sniegts individuāli. Tas ir skaidrojams ar darba organizācijas īpatnībām, jo saorganizēt visu kolektīvu uz regulārām sapulcēm ir diezgan liels izaicinājums. Tāpat darba organizācijas īpatnību dēļ komandas saliedēšanās pasākumi visbiežāk tiek organizēti brīvdienās, kad izglītības iestāde nestrādā.

Labā prakse:

- Vadītāja ierodas darbā ļoti agri, pirms ierodas bērni, ir iespēja ar kolēģiem pārrunāt aktuālos jautājumus.

Daži piemēri par to, ko saka izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji par emocionālo un skaidrojošo atbalstu:

Citāti:

“Kolektīva emocionālajai labsajūtai tiek veltīts daudz laika. PII jau 2 gadus iesaistīts SIF projektā “Ģimenei draudzīga darbavieta” – izveidota vide, notiek pasākumi darbiniekiem ar bērniem, veidota ergonomiska un droša vide, sagatavots stūrītis darbinieku bērniem, kurā var sagaidīt mammu starp pulciņiem/pēc skolas. Lai pedagogs var strādāt droši un mierīgi, zinot, ka viņu ģimenēs viss ir labi un bērni neklīst pa ielām”.

“Darbiniekiem tiek organizēti svētki – sveic jaunās māmiņas (darbinieces), sveic darbiniekus jubilejās, atbalsta sēru brīžos. Skolotāju dienai veltīti pasākumi. Liels atbalsts darbinieka labsajūtai, ja darbinieks to sajūtīs, arī strādāt prieks būs lielāks”.

“Skola2030 ir iemācījusi saprast, ka ir ļauts kļūdīties, un dalīšanās savās kļūdās vai palīdzības jautāšana nav nosodāma. Līdz ar to pedagogi brīvi spēj vērsties pēc skaidrojoša un emocionāla atbalsta gan no vadības, gan kolēģiem”.

“Mēs organizējam netradicionālās aktivitātes, ekskursijas, radošās darbnīcas. Mēs cenšamies uztaustīt katra darbinieka stiprās puses un vajadzības. Tikai šajā gadījumā mēs varam runāt par iekļaujošu un atbalstošu vidi”.

Kopumā primārās izpētes rezultāti liecina, ka pirmsskolas izglītības iestāžu vadības grupas pārstāvji savu iestāžu tehnisko nodrošinājumu vērtē kā apmierinošu. Tikai dažas iestādes norādīja, ka tām ir problemātiski nodrošināt visu vajadzīgo materiāli-tehnisko nodrošinājumu katrā grupā. Runājot par to, kā vajadzības tiek apzinātas, vadības grupas pārstāvji dalās savos piemēros:

Citāti:

“Mēs regulāri taisām aptauju, sapulcēs un sarunās uzzinām, ko vajadzētu, skolotājas dodas mācīties un saprot, ko viņas vēlējas. Katrai grupai otrajā stāvā ir portatīvais dators. Šajā gadā esam tikuši pie jauna projektorā. Esam pieteikušies interaktīvajai tāfeli, jo ir jāgaida finansējums. Bet ar to visu skolotājas mēģina izmantot digitālos materiālus”.

“Noskaidrojam gada sākumā, kas ir nepieciešams, visu pārkam, balstoties uz pedagogu vajadzībām – planšetes, roboti un tā tālāk”.

Primārās izpētes ietvaros tika konstatēts, ka mērķtiecīga, vadības komandas virzīta cilvēkresursu pārorganizācija tika īstenota tikai vienā pirmsskolas izglītības iestādē. Pirmsskolas vadības komanda mērķtiecīgi organizē skolotāju palīgu/auklīšu profesionālo pilnveidi ar mērķi celt šī resursa prasmes sniegt atbalstu mācību procesa īstenošanā.

Runājot par citu darbinieku iesaisti, bieži tiek minēts, ka dārznieki un pavāri iesaistās bērnu mācību procesā, tomēr tas netika saistīts ar pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu. Daži piemēri par to, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par darbinieku iesaisti:

Citāti:

“Piemēram, pavasarī dārznieks kopā ar bērniem audzē puķes un veic skaidrojošo darbu par dārzniecību. Savukārt, pavāri piesaistās, piemēram, uz Ziemassvētku laiku un palīdz bērniem cept piparkūkas. Tas notiek ēdamzālē, nevis grupā.”

“Dārzniekam iet palīgā – epizodiski. Saimniecības pārzinis regulāri veic dažādus darbus. Tur ir ļoti svarīgs cilvēciskais faktors, speciāli neorganizē darbu. Izstaigā iestādi, paciemojas virtuvē, paciemojas veļas mazgātuvē. Bērniem ļoti patīk”.

Runājot par normatīvo aktu izmaiņām un pielāgošanu, primārās izpētes laikā visas vadības komandas norādīja, ka pielāgo izglītības iestādes normatīvo regulējumu atbilstoši izmaiņām ārējos normatīvajos aktos. Starp mainītajiem un pielāgotajiem normatīvajiem aktiem minēti: vērtēšanas kārtība, nodarbību vērošanas kārtība, rotaļnodarbību plānojums, iekšējā kārtība, 5-6 gadīgo vērtēšana.

Vispārējās izglītības iestādes

Runājot par pedagogu metodisko un saturisko atbalstu vispārējās izglītības iestādēs, tiek izceltas tās pašas atbalsta formas, kuras jau minētas pie pirmsskolas izglītības iestādēm – atbalsts dalībai apmācībās, stundu vērošana un metodiskais darbs.

Vadības komandas iesaistās personāla mācīšanās plānošanā, īpašu uzmanību pievēršot savstarpējam mācīšanās procesam izglītības iestādes ietvaros. Atbildību par profesionālo pilnveidi vadības komandas lielā mērā deleģē skolotājiem (ar retiem izņēmumiem) un iesaistās gadījumos, kad izjūt nepieciešamību virzīt skolotāju uz konkrētu prasmju attīstīšanu.

Citāts: “Skolotāju mācīšanās atkarīga no paša skolotāja vēlmes to darīt. Ir skolotāji, kuriem ir 300 apmācību stundas gadā, un ir skolotāji, kuri gada laikā nesalasa minimālo stundu skaitu.”

Apmācības iedalāmas divās kategorijās:

1. mācības ārpus iestādes, t.i. dažādi kursi, semināri, meistarklases, pieredzes apmaiņas pasākumi gan klātienē, gan neklātienē;
2. mācības savas izglītības iestādes ietvaros.

Mācības ārpus izglītības iestādes pamatā notiek pēc pašu skolotāju iniciatīvas un vēlmēm. Izplatīta prakse ir, kad skolotāji informē skolas vadību par savām vēlmēm un vajadzībām. Tad atkarībā no izglītības iestādes iekšējās kārtības un darba organizācijas skolas vadība vai pats skolotājs atrod sev interesējošās apmācības. Kā atzīst izglītības iestāžu vadības komandas,

daudz ir pieejamas bezmaksas apmācības. Gadījumos, ja apmācības ir par maksu, izglītības iestādes cenšas rast iespēju apmaksāt skolotāju apmācības, tomēr nereti ir gadījumi, kad skolotāji paši tās apmaksā. Tāpat bieža prakse ir, ka pašvaldību izglītības pārvaldes organizē apmācības, konferences, pieredzes apmaiņas pasākumus sava reģiona/novada skolotājiem. Kā arī ir pašvaldības, kurās finanšu līdzekļi apmācībām netiek iedalīti skolai, bet paliek pašvaldības izglītības pārvaldes rīcībā.

Daži piemēri par to, ko saka izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji par skolotāju mācīšanos ārpus savas izglītības iestādes:

Citāti:

“Skolotāji izrāda iniciatīvu – administrācija atbalsta. Katrā mācību priekšmetā ir daudz bezmaksas kursu, visi skolas skolotāji ir piedalījušies sava mācību priekšmetaursos. Dalībaursos ir gan pēc pašu iniciatīvas, gan pēc skolas direktores rekomendācijām”.

“Skolotājs direktoru informē par savām vajadzībām, kādus kursus gribētu, kādas iemaņas un informācija pietrūkst, un tad tiek sastādīts plāns nākamajam gadam”.

“Veicam elektronisku aptauju skolotāju vēlmju noskaidrošanai, tā ir savlaicīga budžeta plānošana”.

“Pēc novada reformas skolai ir 0 budžets pedagogu tālākizglītībai. Visi līdzekļi ir pašvaldībai, Izglītības pārvalde seminārus organizē centralizēti, skola nevar pielāgot mācību seminārus savām vajadzībām. Skolotājiem nevajag vispārīgas mācības, katrai mācīšanās organizācijai ir specifiskas vajadzības, nevar izveidot vienu unikālo piedāvājumu. Mācībām vienmēr nav jābūt kā ārpalpojuma, bet materiāls resurss mācībām ir vajadzīgs jebkurā gadījumā, un tas nav tikai lektora atalgojums”.

Mācīšanās izglītības iestādes ietvaros notiek vairākos veidos. Izplatīta ir prakse, kad skolotājs pēc kursu/semināru apmeklējuma dalās ar iegūtajām zināšanām ar kolēģiem; skolas piesaista lektoros, un apmācības tiek organizētas iestādes ietvaros, vienlaicīgi visiem skolas pedagogiem, dažas izglītības iestādes apmācībās iesaista arī skolas tehnisko personālu, vai arī skolotāji organizē savas mācīšanās grupas (aprakstīts 4.3.2. nodaļā). Daži piemēri par to, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par skolotāju mācīšanos savas izglītības iestādes ietvaros:

Citāti:

“Kad kompetenču pieejas ieviešanā skolotājiem radās daudz neskaidro jautājumu, nolēmām, ka jāsagatavo skolotāji-konsultanti novada un skolas mērogā. Sūtījām skolotājus uz kursiem, kur viņi apguva metodiku, struktūru. Kad atgriezās, novadīja metodiskos seminārus un atklātās stundas. Skaidroja posmus, ko dara skolotājs, ko dara skolēni. Par pārmaiņām – kā bija pirms, kas būs pēc.”

“Skolotāju mācīšanās notiek visu laiku. Otrdienās pēcpusdienas ir atvēlētas metodiskajam darbam, stundu ir mazāk, skolotājiem šajās dienās notiek skolotāju mācīšanās grupas, sanāksmes, grupu nodarbības. Grupu nodarbībās strādā pie tēmām – sasniedzamais rezultāts, atgriezeniskā saite, bija nodarbība par caurvijām. Daudz strādāts pie stundu vērošanas. Mācīšanās notiek gan daloties savā pieredzē un zināšanās, gan arī tiek piesaistīti skolotāji no citām skolām un lektori no ārpuses. Skolotāji dalās ar informāciju, kuru paši ieguvuši kādosursos vai apguvuši kādus IT rīkus”.

“Metodiskās trešdienas – notiek darba grupas, vadām kursus, t.sk. pedagogu profesionālās pilnveides kursus - gan teorija, gan prakse. Vadām arī seminārus citām skolām”.

“Ir bijušas skolotāju mācīšanās grupas pa jomām, pēc aktuālajiem problēmjautājumiem/vajadzībām. Par šīs grupas atbildīgo vai nu vadība izvirza tematiski zinošāko skolotāju, vai arī skolotāji paši izvirza sev vadītāju. Skolas vadība šīs grupas nevada. Pagājušajā gadā darbojās ārpuskolā mācīšanās organizēšanas grupa, kura pati sastādīja plānu”.

Metodiskās dienas un darbs metodiskajās grupās, kā arī stundu vērošana tika aprakstītas iepriekšējā, 4.3.2. nodaļā.

Dažos gadījumos primārās izpētes laikā kā metodiskais un saturiskais atbalsts tika minēts skolas atbalsta personāls, piemēram, skolotāja palīgs, sociālais pedagogs, bibliotekārs, logopēds, kas atvieglo skolotājam mācību satura ieviešanu, pārstrādā metodiskos materiālus, pielāgojot bērnu specifiskajām vajadzībām. Runājot par emocionālo un skaidrojošo atbalstu, visbiežāk tika minētas supervīzijas un dažādi pasākumi skolotājiem. Visas izglītības iestādes, kuras stāstīja par supervīzijām pedagogiem, tās saņēma projekta “Pumpurs” ietvaros.

Izglītības iestāžu vadība emocionālo atbalstu cenšas nodrošināt ar kopīgiem spēkiem, kopīgos pasākumos – gan formālos, gan neformālos. Formālie pasākumi ir jau iepriekš minētās metodiskās un mācīšanās grupas, kurās skolotāji pārrunā arī savas neveiksmes un problēmas,

saņemot kolēģu atbalstu. Neformālie pasākumi ir ekskursijas, dažāda veida pasākumi komandas saliedēšanai, kopīgas svētku svinēšanas, kas uzlabo gan kolektīva komunikāciju, sadarbību un kolektīva kopējo emocionālo fonu, gan arī dod enerģiju un iedvesmo. Daži piemēri par to, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par skolotāju emocionālo atbalstu:

Citāti:

“Tiek organizēti pasākumi darbiniekiem ārpus skolas – ekskursijas, saliedēšanās pasākumi mācību gada noslēgumā, Skolotāju dienā, uz Ziemassvētkiem. Kopīgi svinam svētkus, kolēģiem gatavojam koncertu, kopīgas radošas aktivitātes.”

“Emocionālo labsajūtu cenšamies uzturēt ar kopīgiem pasākumiem – 2 reizes gadā braucam kopīgās ekskursijās; uzturam sadarbības sapulcēs – pārrunājot problēmjautājumus un izrunājot visu, kas sasāpējis.”

”Ikdienā skolotāji viens otru emocionāli atbalsta. Komandu saliedēšanās pasākumi. Skolotāju ekskursijas Skolotāju dienā.”

Vairākkārt intervijās izskanēja apgalvojums, ka šobrīd skolās ir nelabvēlīgs emocionālais fons. Dažāda veida izmaiņas un neziņa negatīvi ietekmē skolotāju emocionālo labsajūtu. Vadības komandas, kuru skolās darbojas psihologs, atzinīgi vērtēja tā lomu arī skolotāju emocionālās labsajūtas uzturēšanā. Savukārt, vadības komandas, kuru pārstāvētajās skolās psihologa nav, bieži izteica vajadzību pēc psihologa pieejamības.

Citāti:

“Emocionāli skolā šobrīd ir ļoti grūti, skolotāji un skolas vadība dzīvo neziņā, gaidot, kuras no plānotajām izmaiņām tiks ieviestas.”

“Skolā šobrīd iet smagi, skolotāji izdeg, grūti noturēt jaudu visa mācību gada garumā. Palīdzošas būtu psihologu konsultācijas. Būtu labi, ja vismaz pašvaldībā būtu psihologs, pie kura varētu vērsties.”

Primārās izpētes rezultātā var secināt, ka vispārējo izglītības iestāžu tehniskais nodrošinājums ir tieši saistīts ar izglītības iestāžu lielumu un pašvaldību īstenoto politiku. Visbiežāk tehniski labi nodrošinātas ir lielās izglītības iestādes. Bieža prakse, ka mazās izglītības iestādes sadarbojas ar lielākām un tehniski labāk nodrošinātām, brauc uz tām ar šo specifisko tehniku darboties. Piemēram, ar 3D printeriem, CNC iekārtām u.c.

Citāti:

“Planšetes datori iegādāti, interaktīvās tāfeles bija. Tagad iegādāsies vēl vienu interaktīvo tāfeli mūzikas stundām. Iegādāti daudzi mācību materiāli – daudzi mūzikas instrumenti. Dizainā un inženierzinībās braucam uz kaimiņu arodskolu, darboties ar 3D printeri un citu specifisko tehniku. Šādas izbraukuma nodarbības notiek vairākas reizes gadā”. (Maza skola)

“Uzdāvināti datori 7.-9.klasei, gribētu, lai šāda iespēja būtu no 5.klases. Protams, ir datorklase, kuru var izmantot, bet kad katram skolēnam ir savs dators, tas ir daudz ērtāk. Divās klasēs iegādātas interaktīvās tāfeles”. (Maza skola)

“Tehniskais nodrošinājums ir pāri galvām, visu, ko vajag – viss mums ir. Skolotāju vēlmes ir izpildītas. Ir roboti un droni. Tomēr, bieži man ir neizpratne, kāpēc jāpērk visāda tehnika bez izpratnes, kāpēc tas tiek darīts. Laukos nav optiskā interneta, rezultātā daudzās vietās šī tehnika noguļ vai noveco neizmanto”. (Liela skola)

“Ļoti labs nodrošinājums, pašvaldība atbalsta arī ar dažādām tehnoloģijām. Šobrīd skolotāju lielākais iebildums, ka nav mācību grāmatu”. (Liela skola)

Novērojumi liecina, ka būtisku lomu apmierinātībā ar tehnisko nodrošinājumu spēlē pašvaldības īstenotā izglītības politika. Skolu tehniskais nodrošinājums ir atkarīgs no katras pašvaldības prioritātēm izglītības jomā, neatkarīgi no pašvaldības lieluma, budžeta ieņēmuma apjoma vai pat kopējā izglītības jomas budžeta. Piemēram, izglītības iestāde no pašvaldības, kuras budžeta ieņēmumi 2023.gadā nedaudz pārsniedza 50 miljonus EUR un kurā izglītības jomai ir atvēlēts nedaudz vairāk nekā puse visa budžeta, ar savu tehnisko nodrošinājumu ir ļoti apmierināta. Savukārt, izglītības iestāde, kurā pašvaldības budžeta ieņēmumi 2023.gadā ir gandrīz 100 miljoni euro un kur izglītībai tiek atvēlēti vairāk nekā 40 miljoni EUR, ar savu tehnisko nodrošinājumu nav apmierināti, jo tehniskais nodrošinājums nav prioritizēts.

Citāti:

“Kompetenču ieviešana sāka nelabvēlīgā laikā – novada reformas laikā. Plāns par materiāli tehniskās bāzes papildināšanu bija iepriekšējā pašvaldībā, tas tika veiksmīgi īstenots. Ar novada reformu šī plāna realizācijas pārtrūka, šobrīd skola ir 2 gadu gaidīšanas režīmā, kad nekas no jauna klāt nenāk. Viskritiskākā situācija skolā ir ar interneta pārklājumu un savienojuma kvalitāti”. (Skola no pašvaldības ar budžeta ieņēmumiem 2023.gadā ~100 miljonu EUR apmērā).

“Interneta tīkla sakārtošanai pašvaldībā bija prioritārs atbalsts, par to rūpējas pašvaldības IT nodaļa. Visiem skolotājiem ir nodrošināti datori. Attālinātajam darbam skolēniem nodevām 50 datorus. Abas skolas ēkas nodrošinātas ar ļoti labu bezvadu interneta pārklājumu gan pedagogiem darbam, gan skolēniem mācībām”. (Skola no pašvaldības ar budžeta ieņēmumiem 2023.gadā ~50 miljonu EUR apmērā).

Skolas cilvēkresursu mērķtiecīga pārorganizācija nav izplatīta pieeja attīstības un pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai. Pārsvārā ar mācībām nesaistīto izglītības iestādes cilvēkresursu iesaiste pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanā ir atkarīga no paša personāla. Piemēram, bieži tika minēts skolas bibliotekāra atbalsts skolotājiem, tomēr tas netika saistīts ar pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu, jo bibliotekārs skolotājiem ir palīdzējis vienmēr. Primārās izpētes ietvaros mērķtiecīga, vadības komandas virzīta cilvēkresursu pārorganizācija tika īstenota tikai vienā vispārējās izglītības iestādē un vienā speciālās izglītības iestādē.

Vispārējās izglītības iestādē ir izveidota štata vieta laborantam, kurš pašlaik organizē tehniskā nodrošinājuma pieejamību (datori, planšetes). Pirms šīs štata vietas izveidošanas šo lomu uzņēmās skolotājs, bet ar laiku šī atbildība kļuva par šķērslī skolotāju pienākumu izpildei. Savukārt, speciālās izglītības iestādē visam tehniskajam personālam tiek apmaksāti tālākizglītības kursi darbam ar bērniem ar garīga rakstura traucējumiem. Vadība uzskata, ka visam personālam ir jāspēj korekti reaģēt jebkurā ikdienas situācijā, lai tehniskā personāla uzvedība nekļūtu par “palaidējmehanismu” krīzes situācijai.

Runājot par citu darbinieku iesaisti, izglītības iestādes, kurās ir atbalsta personāls – strādā skolotāju palīgi, psihologi un logopēdi – ļoti atzinīgi novērtē viņu lomu izglītības procesa uzlabošanā un atbalsta sniegšanā skolotājiem. Daži piemēri par to, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par citu darbinieku iesaisti mācību procesā:

Citāti:

“Nebija radikālas pārmaiņas, mums bibliotekāre ir palīdzējusi un iesaistījusi visu laiku. Sociālais pedagogs mums ir, cenšas pievērsties bērniem, kuriem ir nepieciešams atbalsts. Kā atrast to, kas konkrētajam bērnam interesētu. Mums ļoti laimējās, ka pagājušajā gadā bija psiholoģe, viņa ļoti atbalstīja. Šie cilvēki palīdz veidot motivāciju skolēniem”.

“Ar pilnveidotā satura ieviešanu īsti nekas nav mainījies, piemēram, bibliotekārs vienmēr ir palīdzējis skolotājiem. Skolā ir atbalsta personāls - psihologs, logopēds un skolotāja palīgs

bērniem ar mācīšanās grūtībām. Viņa vada konsultācijas bērniem ar mācīšanās grūtībām pēc stundām, ja vajag – sēž kopā stundās. Tas ir būtisks atbalsts skolotājam.”

“Darbinieki ir iesaistīti mācību procesā, bet tā ir bijis vienmēr. Bibliotekārs vienmēr ir bijis mācību procesā. Sētniece palīdz sporta skolotājam, piemēram, kad bērnam jāuzvelk slēpes un slidas”.

“Vienīgais kas ir mainījies – datorika un programmēšana notiek attālināti. Daži skolotāji ir mācību procesa uzraudzītāji”.

Runājot par normatīvo aktu izmaiņām un pielāgošanu, primārās izpētes laikā visas vadības komandas norādīja, ka pielāgo izglītības iestādes normatīvo regulējumu atbilstoši izmaiņām MK noteikumos, attiecīgi iepazīstinot skolotājus ar veiktajām izmaiņām un informējot par to, kā tās ietekmēs viņu ikdienas darbu. Visi vadītāji un vadības komandas pārstāvji minēja, ka ir veikuši izmaiņas vērtēšanas kārtībā. Daži piemēri par to, ko izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji stāsta par izmaiņām izglītības iestādes normatīvajos aktos:

Citāti:

“Skolas normatīvie akti mainās atbilstoši ārējiem normatīvajiem aktiem, visbūtiskākais, kas ir mainījies – mācību stundu norises pulkstenlaiki un vērtēšanas kārtība. Sekojam ārējiem normatīvajiem aktiem un skatāmies, kas mums jāliek klāt.”

“Veicām izmaiņas vērtēšanas kārtībā un nolikumā. Nolikumā iekļauta attālinātā mācīšanās kā jauna mācību forma”.

“Vērtēšanas nolikums tika mainīts, skolas iekšējās kārtības noteikumi”.

“Vērtēšanas kārtību, jo tur vajadzēja akcentēt formatīvo vērtēšanu. Pārlikt akcentus uz pašvadītu mācīšanos. Regulāri mainām iekšējās kārtības noteikumus, bet nevaru teikt, ka tas tiešā veidā ir saistīts ar pilnveidotā mācību satura ieviešanu.”

“Vērtēšanas kārtība, metodiskās padomes nolikums, ar ekskursijām saistītie normatīvie akti, jo ekskursiju pieteikumā esam iekļāvuši, kuru priekšmetu saturs tiek ievests un karjeras izglītības aspekti”.

“Metodiskā kārtība, skolas nolikums – katru gadu mainās.”

Neatkarīgi no izglītības līmeņa, balstoties uz primārās izpētes rezultātiem, vadības komandu nodrošinātais metodiskais un saturiskais atbalsts attīstībai un pilnveidotā satura un pieejas ieviešanai ir lielā mērā atkarīgs no tā, kāda ir izglītības iestādes sadarbība ar pašvaldību un/vai

pašvaldības izglītības pārvaldi. Veiksmīga sadarbība starp izglītības iestādēm un pašvaldības izglītības pārvaldi pārsvarā atspoguļojās izglītības iestādes vadības spējā mērķtiecīgi nodrošināt un organizēt skolotājiem nepieciešamo atbalstu. Savukārt, pašvaldības izglītības pārvaldēm ir skaidri definēta un atbalstoša loma pilnveidotā mācību satura ieviešanā. Tās uzņemas atbildību par atbalsta organizēšanu, piemēram, vienotas izpratnes veidošanu saistībā ar pilnveidoto mācību saturu un pieeju pašvaldības mērogā, organizē dažādas sadarbības formas starp pašvaldības izglītības iestādēm, izmantojot dažādas pieejas, organizē metodisko atbalstu, organizē atbalstu, balstoties uz izglītības iestādes individuālajām vajadzībām.

Labā prakse – izglītības pārvaldes organizē atbalstu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai

- Izglītības pārvalde organizē metodisko materiālu skates un dalīšanos labās prakses piemēros.
- Reaģējot uz izglītības iestādes individuālajām vajadzībām, pašvaldība piešķir finansējumu papildu štata vietām. Līdz ar to pirmsskolas izglītības iestādē uz vienu grupu ir 2 pilnas slodzes skolotāji un 2 pilnas slodzes skolotāju palīgi.
- Pašvaldībā ir pirmsskolu eksperti, kurus mēs esam aicinājuši braukt un vērot, un izteikt savus secinājumus. Šie eksperti organizē arī pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu savstarpējo mācīšanos.
- Pašvaldībā ir PII jomas koordinators – viena persona pa visiem novada dārziņiem. Viņa uzdevums ir piedāvāt kopā sanāksšanas, dot informāciju par pasākumiem, semināriem, apmācībām.
- Pašvaldībā ir mācību priekšmetu jomu koordinatori, kuri organizē mācību priekšmetu skolotājiem darbu pie programmām.
- Izglītības pārvaldē ir izglītības kvalitātes eksperts, reizi gadā viņš nāk uz iestādi un vēro skolotājus. Viņa mērķis nav kontrolēt, bet atbalstīt. Vēro, kurās jomās nepieciešama palīdzība, konsultācijas. Sākotnēji izglītības kvalitātes eksperts apmāca un konsultē iestādes administrāciju un vadību. Iestādēs, kurās ir konflikta situācijas, eksperts izvērtē, vai pedagoģiskais process ir kvalitatīvi organizēts, vai ir sasniedzis mērķi. Šo speciālistu uztver kā atbalsta personu.
- Izglītības pārvalde izveidojusi stundu vērošanas informatīvo sistēmu. Tā ir elektroniska mape ar veidlapām. Veicot nodarbību vērošanu, pārraudzību, analīzi, tam izmanto šīs veidlapas, veidlapa procentuāli parāda, kuri no kritērijiem

(piemēram, plānošana, bērnu iesaistīšana plānošanā, sasniedzamo rezultātu izvirzīšana, pasākumu organizēšana un plānošana, āra nodarbības) ir veiksmīgāki, kuri - mazāk veiksmīgi. Izmantojot šos rīkus, parādās jomas, kurās skolotājiem ir nepieciešams atbalsts. Gada pēdējā pedagoģiskajā sēdē, gatavojoties pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanai, izmantojot šos rezultātus, tiek izvirzīti uzdevumi nākošajam mācību gadam. Veidlapas labi parāda arī trūkumus pedagogu zināšanās, parāda, kuram ir nepieciešamas apmācības konkrētu pilnveidotā mācību satura pieejas ieviešanas aspektos.

- Izglītības pārvalde vienu reizi gadā piešķir iestādei apmaksātu transportu pedagogu pieredzes apmaiņas braucienam. Tas ir ne tikai izglītojošais brauciens, bet arī izzinošais – pa ceļam apmeklē kultūrvēsturiskus objektus. Šis ir nozīmīgs pasākums darbinieku labbūtības nodrošināšanai.

4.3.4 Kā skolas vadība veicina izziņas kultūru izglītības iestādē

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem bija jāsniedz informācija par to, kā tie veicina izziņas kultūru izglītības iestādē. Analizējot primārās izpētes ietvaros iegūto informāciju gan pirmsskolas izglītības iestādēs, gan vispārīzglītojošajās izglītības iestādēs, viens no vizitplatītākajiem veidiem, kā tiek veicināta izziņas kultūra, ir izvirzot skolas mērķus un attīstības plānus, balstoties uz esošās situācijas analīzi. Vadības komandas izmanto dažādas pieejas, lai analizētu esošo situāciju. Visbiežāk kā rīki esošās situācijas analīzei tiek minēti skolotāju pašvērtējuma ziņojumi, stundu/nodarbību vērošanas rezultāti, kā arī skolotāju darba izvērtējumi. Primārās izpētes ietvaros vadības komandas neizceļ specifiski šim mērķim veidotas sistēmas, ar kuru palīdzību vadības komandas izvērtē sasniegto un atšķirību starp plānotajiem un esošajiem sasniegumiem. Savukārt, lielākā daļa vadību komandu norāda, ka izglītības iestāžu mērķi un attīstības plāni tiek izvirzīti sadarbībā ar skolotājiem mācību gada noslēgumā, pedagoģiskajās vai cita veida sēdēs/sanāksmēs, kuru mērķis ir attīstīt metodisko darbu izglītības iestādē. Kā labās prakses piemērs izcēlās vispārējās izglītības iestāde, kura mērķtiecīgi iesaista skolēnus un skolēnu vecākus izglītības iestādes attīstības plāna veidošanā.

Labā prakse – mērķtiecīga stundu vērošana

Reizi četros gados skola rīko forumu, kurā pieaicina iesaistītās puses. Forums parasti notiek mācību gada otrajā pusē, martā vai aprīlī, kādā no sestdienām, lai nodrošinātu lielāku iesaisti. Bez skolotājiem un skolēniem forumā piedalās arī vecāki, skolas absolventi un sadarbības partneri (kultūras nams, jauniešu centrs, pašvaldības pārstāvji). Forumā tiek pieaicināts

moderators no malas. Izvērtē līdzšinējo attīstības plānu un prezentē sasniegto. Tad seko darbs grupās ar izskatāmajiem jautājumiem. Dalībnieki iepriekš ir labi sagatavoti, un viņiem ir skaidrs, kas no viņiem tiks sagaidīts. Būtiska loma ir arī kafijas pauzēm, kur sapazīstas dažādas iesaistītās puses. Forumam ir vairāki būtiski ieguvumi - gan plašāka iesaistīto pušu loka dalība izvērtēšanas un plānošanas procesos, gan iespēja skolai parādīt sevi plašākai sabiedrībai un iesaistīt to izglītības procesos.

Gan pirmsskolu, gan vispārējās izglītības iestāžu vadības komandas veido sadarbības ar citām izglītības iestādēm u.c. sadarbības partneriem ārpus izglītības iestādes. Tādējādi nodrošinot skolotājiem iespējas iesaistīties pieredzes apmaiņas procesos ārpus izglītības iestādes. Vadības komandas norāda, ka pieredzes apmaiņa ārpus izglītības iestādes ir lietderīgs rīks skolotāju iedrošināšanai uzdrīkstēties parādīt savus sasniegumus un neveiksmes un attīsta izziņas kultūru izglītības iestādē. Izmantojot pieredzes apmaiņas pasākumus, skolotājiem rodas plašāks skatījums par pilnveidotā satura un pieejas ieviešanas metodēm, kas veicina viņus izmantot jaunas pieejas sava mācību procesa plānošanā un organizēšanā.

Sadarbības tiek veidotas ar citām izglītības iestādēm Latvijā, pilnveidotā mācību satura un pieejas ekspertiem, kā arī citām valsts, pašvaldības un privātā sektora iestādēm/uzņēmumiem atbilstoši izglītības iestādes specifiskajām atbalsta vajadzībām. Primārajā izpētē intervētās vispārējās izglītības iestādes veido sadarbības arī ar izglītības iestādēm ārpus Latvijas (Erasmus+ vai citu starptautisku sadarbības programmu ietvaros), augstākās izglītības iestādēm un to attīstības centriem (Starpnozaru izglītības inovāciju centrs).

Vispārējās izglītības skolu dalība dažādos projektos ieņem būtisku lomu izziņas kultūras attīstībā, jo sniedz skolotājiem daudzveidīgus resursus, kuri atbalsta pilnveidotā mācību satura ieviešanu, piemēram, projekts "Dabaszinātnes un matemātika", Latvijas mežu projekts "Cūkmens" utt.

4.4 Covid-19 ietekme uz pilnveidotās pieejas un satura ieviešanu

Covid-19 laikā pirmsskolu un vispārējās izglītības iestāžu vadības komandas galvenokārt fokusējās uz atbalsta sniegšanu skolotājiem attālināta mācību procesa nodrošināšanai. Līdz ar to metodiskais darbs bija fokusēts uz tehnoloģiju un digitālo risinājumu apgūšanu un izmantošanu pilnveidotā mācību satura ieviešanai, kā arī pilnveidotās pieejas ieviešanu attālinātajā mācību procesā. Lai gan pilnveidotā mācību satura ieviešanai klātienē Covid-19 iegūtās prasmes bija lietderīgas, nepieciešamais metodiskais darbs pie pilnveidotās pieejas iedzīvināšanas klātienē mācību procesā bija atšķirīgs. Papildus tam, atgriežoties klātienē

mācību procesā, vadības komandām bija jāsniedz skolotājiem metodiskais un emocionālais atbalsts darbā ar Covid-19 izraisītajām sekām. Atsevišķos gadījumos vadības komandas norāda, ka pēc atgriešanās klātienē procesā ir būtiski aktualizējusies nepieciešamība diferencēt mācību pieeju katram skolēnam, jo zināšanu līmeņi ir būtiski atšķirīgi vienas klases ietvaros.

Daži piemēri par to, ko saka izglītības iestāžu vadītāji un vadības komandas pārstāvji par Covid-19 radītajiem sarežģījumiem un iespējām:

Citāti:

“Pārorganizēšanās no klātienē mācībām uz neklātienē prasīja ļoti daudz resursu. Bērnu sagatavotība pēc pandēmijas ir ļoti atšķirīga, vairs neiet runa par 2-3 līmeņiem klasē, bērnu sagatavotība atšķiras ļoti būtiski. Digitalizācija ir gan ieguvums, gan sarežģījums. Jo direktorei ir daudz vairāk jādomā par bērna emocionālo labsajūtu, ko negatīvi ietekmē pārmērīga viedierīču lietošana. Jādomā par bērnu emocionālo higiēnu – dzīvošanu ārpus digitālām ierīcēm. Pandēmija izvirzīja priekšplānā katra paša personīgo atbildību par savas emocionālās labbūtības uzturēšanu”.

“Covid-19 veicināja e-klases apguvi, veicināja vecāku iesaisti bērnu mācību procesā, vecākiem bija jāsadarbojas ar pedagogiem un jāpilda ar bērniem mājas uzdevumi. Veicināja mācīšanos ārā”.

“Visgrūtākais bija uzdevumu, pārbaudes darbu organizēšana mājas vidē. Tas bija milzīgs darba un laika ieguldījums. Mans uzdevums bija motivēt pedagogus, lai viņi nesalūst un strādā. Covid radīja sekas gan mācību sasniegumos un intelektuālā līmeņa kritumā, gan atstāja negatīvu ietekmi uz emocionālo labsajūtu.”

“Katra krīze mums kaut ko iemāca. Paaugstinājās skolotāju tehnoloģiju prasmes. Vecāki pavadīja bērnus līdz ārdurvīm, bērniem uzlabojās pašapkalpošanās iemaņas”.

“Pēc Covid skolotāji un tehniskie darbinieki ļoti slimo, šobrīd ir situācija, ka visu laiku ir jāveic izmaiņas stundu sarakstā. Ietekmē arī skolotāju komandas saliedēšanās pasākumus u.c. aktivitātes”.

“Mācoties mājās, skolēns ir teicamnieks, atnākot mājās - nesekmīgs. Vecāki piestrādāja, palīdzēja”.

“Covid laikā bija ļoti nepārdomāti turpināt kompetenču izglītības ieviešanu. Bērni mājās, pidžamā pie datora, skolotājs ir darba vietā, tas viss izvērtās par vienu lielu eksperimentu. 1.5-2 gadi izglītības ziņā bija nekvalitatīvi ieviešanas jomā. Katrs rīkojās savas izpratnes

robežās, papildus tam bija virkne tehnisku problēmu, kuras bija sarežģīti risināmas. Piemēram, skolēniem problēmas ar kamerām, skaņu utt.”.

“Covid laikā bija 6 mazo bērnu grupas, kurās nelaida vecākus. Adaptācija notika ātrāk. Komunikācija ar vecākiem ir mainījusies – sašaurinātas iespējas paplašināja redzesloku. Iestādes pasākumi kļuva vairāk orientēti uz bērnu, bērnu labsajūtu. Svētkus sāka svinēt sev, nevis atrādīt vecākiem. Bērniem mazāks stress un mazāk pārdzīvojumu, ka kaut kas neizdosies”.

4.5 Secinājumi

Kopumā vadības komandas izprot terminu “skola kā mācīšanās organizācija” kā vietu, kurā skolēni, skolotāji, vadība un pārējais personāls individuāli un kopīgi mācās, lai sasniegtu savus un kopējos mērķus. Neatkarīgi no izglītības iestādes veida, visas vadības komandas norādīja, ka vadība ir aktīva pārmaiņu rosinātāja. Īpaši uzsverot vadības lomu uz profesionālo dialogu, sadarbību un pieredzes apmaiņu.

Lai noskaidrotu, kā skolas vadība veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācībās, vadības komandām tika lūgts izklāstīt, kā iestādē notiek darbs pie 4 mācību procesa organizācijas aspektiem:

1. Pielāgots stundu saraksts (piemēram, lai stundas nebūtu pa vienai, bet blokos, vidusskolas posmā dienā ir tikai 2 - 3 priekšmeti, vai arī kādi priekšmeti notiek pa moduļiem - pirmajā semestrī ir, otrajā nav, bet ir cits priekšmets u.c.).
2. Organizētas un atbalstītas mērķtiecīgas skolēnu mācības ārpus skolas atbilstoši mācību saturam (lauka darbu izbraukumi ģeogrāfijā, veģetācijas pētniecība sezonā bioloģijā u.c.).
3. Vides pielāgošana un izveide efektīvākam mācību procesam (pārbīdāmi galdi sadarbībai grupās, citu telpu izmantošana mācībām, skolas kopējās atgādnēs par mācību saturā būtisko vai prasmēm; skolēnam iespēja mācīties caur vidi (lasīšanas zonas gaitenēs, galda spēles utt.).
4. Diagnosticējošo darbu ieviešana un rezultātu izmantošana skolēnu atbalstam skolas līmenī (piemēram, tekstpratības diagnostika visām 2.klasēm, kur pēc rezultātiem skolēniem tiek sniegts papildus atbalsts skolas līmenī - skolēnu mācīšanās grupās vai mācības pie speciālā pedagoga noteiktu laiku u.c.).

Vadības komandas pārsvarā pielāgo stundu sarakstu atbilstoši skolotāju vēlmēm, gatavībai ieviest pārmaiņas un iespējām pārorganizēt citu kolēģu darbu. Primārā izpēte liecina, ka skolotāju gatavība izmantot pielāgotu stundu sarakstu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai ir atkarīga no tā, cik lielā mērā skolotāji pārzina pilnveidoto mācību saturu un jūtas ērti eksperimentēt ar tā ieviešanu, tieši komunicējot savus plānus ar vadības komandu, kura ir atbildīga par stundu saraksta pielāgošanu. Pēc pētnieku domām, skolotāju gatavība izmantot pielāgotu stundu sarakstu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai norāda arī uz to, cik lielā mērā izglītības iestādē ir attīstīta izziņu un inovāciju kultūra. Stundu sarakstu pielāgošana ir ievērojami vieglāka mazu skolu vadības komandām, kuras var plānošanas procesam pieiet

dinamiskāk. Apkopotā informācija liecina, ka vadības komandām lielās izglītības iestādēs stundu sarakstu pielāgošana saistās ar birokrātisko slogu, kas, iespējams, kavē šī mācību procesa organizācijas aspekta pilnvērtīgu izmantošanu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai.

Organizētām un atbalstītām mērķtiecīgām skolēnu mācībām ārpus skolas atbilstoši mācību saturam īpaša uzmanība tiek pievērsta pirmsskolas izglītības iestādēs. Pilnveidotā mācību pieeja jau sākotnēji noteica būtiskas izmaiņas vides organizācijā pirmsskolas izglītības iestādēs, un izglītības iestāžu komandas atbilstoši sev pieejamajiem resursiem cenšas attīstīt šādu mācību procesu arī skolas āra vidē. Līdzīgi arī speciālajās izglītības iestādēs telpu iekārtojuma un āra vides izmantošanai tiek pievērsta pastiprināta vērība, lai gan mācības ārpus skolas atbilstoši mācību saturam tika ieviestas pirms Skola2030.

Vispārējās izglītības iestādēs skolēnu mācības ārpus skolas tiek veicinātas, veidojot sadarbības ar vietējām kopienām vai līdzdarbojoties vietējos un starptautiskos projektos. Vadoties pēc primārās izpētes rezultātiem, sākumskolās un pamatskolās izplatītākas ir mācību ekskursijas. Savukārt, vidusskolas posmā skolēni biežāk īsteno savus projektus izmantojot, piemēram, sadarbības partneru telpas un resursus vai arī mērķtiecīgi īstenojot pētniecības procesu ārpus skolas. Vides pielāgošana un izveide efektīvam un iesaistošam mācību procesam ir aktuālāka pirmsskolas izglītības iestādēs. Vispārējās izglītības iestādēs šo resursu izmanto ierobežoti. Primāri vadības komandas fokusējās uz mācību klašu labiekārtošanu un materiāltehnisko nodrošinājumu.

Vadības komandas, kuras piedalījās primārajā izpētē, norādīja, ka diagnosticējošie darbi tiek izmēģināti un ieviesti. Neskatoties uz to, vadības komandas norāda uz nepieciešamo iestrādņu un zināšanu trūkumu šo diagnosticējošo darbu rezultātu analīzei dinamikā. Primārās izpētes ietvaros vadības komandas norāda, ka diagnosticējošie darbi tiek pielāgoti viņu izglītības iestāžu vajadzībām, kas ir uzskatāms par veiksmīgu soli piemērotākas un pielāgotākas vērtēšanas sistēmas izveidei.

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem bija jāsniedz informācija par to, kā tie veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos. Komanddarbs, savstarpēja mācīšanās un attīstība tiek veicināta un atbalstīta, balstoties uz esošās situācijas analīzi, ko var uzskatīt par pragmatisku, pierādījumos balstītu pieeju. Primārās izpētes ietvaros vadības komandas izcēla, ka mācību gada beigās sadarbībā ar skolotājiem un, pamatojoties uz dažādu esošās situācijas analīzes rīku sniegto informāciju (stundu vērojumiem, pašvērtējuma ziņojumiem u.c.), vadība izvērtē, vai

mācību gadā izmantotās sadarbības formas ir bijušas veiksmīgas. Tiek analizēti situāciju ietekmējošie faktori un pieņemti lēmumi par to, kas ir jāmaina un jāpielāgo skolotāju vajadzībām, kā arī, kādas ir attīstāmās jomas, uz kurām fokusēt metodisko darbu jaunajā mācību gadā. Kopumā vadības komandas skolotājiem neuzspiež sadarbības formas, kuru pieņemšanai skolotāji nav gatavi. Tā vietā tiek veikts skaidrojošais darbs, lai veicinātu izpratni par izmaiņu nepieciešamību un motivāciju tās ieviest. Tikai atsevišķos gadījumos vadības komandas norādīja, ka ir bijušas spiestas atvadīties no kolēģiem, kuri nav bijuši gatavi pieņemt vadības redzējumu par pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu.

Primārās izpētes ietvaros skolu vadītājiem bija jāsniedz informācija par to, kā tie atbalsta attīstību. Metodiskais un saturiskais atbalsts tiek primāri sniegts, izmantojot daudzveidīgas pieejas metodiskā darba organizēšanai, un visu laiku tiek meklētas arvien jaunas, inovatīvas pieejas. Ar labās prakses piemēriem izcēlās tās izglītības iestādes, kurās notiek mērķtiecīga stundu vērošana (vēroti specifiski pilnveidotās pieejas aspekti, piemēram, sasniedzamo rezultātu izvirzīšana) un vērojumu analīze. Izcēlās arī tās izglītības iestādes, kurās ir izveidotas stundu vērošanas anketas vai tās nodrošina pašvaldības izglītības pārvalde. Šajās izglītības iestādēs vadības komandas veic centienus mērķtiecīgi virzīt visu kolektīvu uz konkrētu skolas attīstības mērķu sasniegšanu un esošās situācijas analīzi. Atsevišķos gadījumos skolu vadības komandas organizē labās prakses piemēru izcelšanu un/vai dod iespēju skolotājiem dalīties ar labās prakses piemēriem vai metodiskajiem/mācību materiāliem.

Primārās izpētes rezultāti liecina, ka skaidrojošais atbalsts pārsvarā tiek nodrošināts informatīvo sapulču ietvaros un emocionālais atbalsts pārsvarā ir neformāls. Atsevišķos gadījumos skolas vadības komandas veido komandas saliedēšanās pasākumus, cenšoties nodrošināt skolotāju emocionālās vajadzības un uzlabot kolektīva mikroklimatu. Finansiālā, metodiskā, materiāltehnikā atbalsta apmērs, kuru vadības komandas spēj sniegt skolotājiem, ir tieši saistīts ar izglītības iestādes sadarbību ar pašvaldību. Primārās izpētes ietvaros izcēlās izglītības iestādes, kuru pārstāvēto pašvaldību izglītības attīstības pārvaldes/departamenti ir uzņēmušies organizatorisko lomu pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanā pašvaldības līmenī. Šīs izglītības iestādes saņēma daudz mērķtiecīgāku un daudzpusīgāku atbalstu, kas ne visos gadījumos bija saistīts ar izglītības iestādes finansēšanu.

Pārsvarā vadības komandas neizcēla mērķtiecīgi veiktas izmaiņas cilvēkresursu darba pārorganizācijā/citu darbinieku iesaistē, atbalsta organizēšanā. Ar mācību darbu nesaistītā cilvēkresursu iesaiste mācību procesā ir atkarīga no šo cilvēkresursu vēlmēm līdzdarboties.

Savukārt, normatīvo aktu izmaiņas un pielāgošanu izglītības iestādes veic saskaņā ar izmaiņām pašvaldības un valsts normatīvajos aktos. Vadības komandas ar pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanu īpaši saistīja veiktās izmaiņas vērtēšanas kārtībā.

Kopumā vadības komandas veicina izziņas kultūru, izvirzot skolas mērķus un attīstības plānus, balstoties uz esošās situācijas analīzi un apkopotajiem faktiem. Visbiežāk kā rīki esošās situācijas analīzei tiek minēti skolotāju pašvērtējuma ziņojumi, stundu/nodarbību vērošanas rezultāti, kā arī skolotāju darba izvērtējumi. Kā labās prakses piemērs izcēlās vispārējās izglītības iestāde, kura mērķtiecīgi iesaista skolēnus un skolēnu vecākus izglītības iestādes attīstības plāna veidošanā. Primārās izpētes ietvaros ar labās prakses piemēriem izcēlās tās izglītības iestādes, kuras nodrošina skolotājiem pieredzes apmaiņas iespējas ārpus izglītības iestādes. Šo skolu vadītāji atzīst, ka pieredzes apmaiņas pasākumi paplašina skolotāju redzes loku un mudina viņus izmantot jaunas un inovatīvas pieejas sava mācību procesa plānošanā un organizēšanā. Jāmin, ka primārās izpētes rezultāti liecina, ka dažādi vietēji un starptautiski projekti kalpo kā būtisks atbalsts pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai, jo to ietvaros tiek izstrādāti metodiskie un mācību materiāli (projekts “Dabaszinātnes un matemātika”), un dažkārt sniegts papildus profesionālais atbalsts, piemēram, ar supervīzijām (“Pumpurs”).

Kopumā skolu vadības komandas Covid-19 ietekmi redz saistībā ar skolēnu sniegumu, atgriežoties klātienē mācību procesā. Vadības komandu pārstāvji un skolotāji FG diskusiju ietvaros norādīja uz lielajām atšķirībām skolēnu zināšanās, kas, savukārt, rada nepieciešamību diferencēt uzdevumus un mācību materiālus, lai skolēni spētu tikt līdzī mācību procesam.

7. tabulā ir apkopoti ieteikumi skolas vadības komandām pilnveidotā satura ieviešanā un mācīšanās organizācijas veidošanā.

7. tabula: Ieteikumi skolas vadībai pilnveidotā satura ieviešanā un mācīšanās organizācijas veidošanā.

Nr.p.k.	Nodaļa
1.	Skolas vadības izpratne par skolu kā mācīšanās organizāciju un pilnveidoto mācību saturu un pieeju
1.1.	Skolu vadības komandai profesionālās pilnveides pasākumos turpināt akcentēt mācīšanās organizācijas būtību, ieguvumus un skolas vadības lomu un uzdevumus mācīšanās organizācijas izveidē.
2.	Skolas vadības paveiktais, lai izveidotu skolu kā mācīšanās organizāciju

2.1.	Kā skolas vadība veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācībās
2.1.1.	Veidot publiski pieejamus vebinārus par stundu saraksta pielāgošanas pieejām, to lietderību pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai un administrēšanas veidiem skolās ar dažādu skolotāju un bērnu skaitu.
2.1.2.	Publiskot labās prakses piemērus par pielāgota stundu saraksta izmantošanu pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanā, iekļaujot informāciju par stundu saraksta pielāgošanas administrēšanu.
2.1.3.	Veidot/turpināt nodrošināt profesionālas pilnveides pasākumus par āra nodarbību plānošana un vadīšanu.
2.1.4.	Publiskot un popularizēt labās prakses piemērus par āra nodarbību plānošanu un vadīšanu dažādu vecumu skolēniem.
2.1.5.	Veidot/turpināt nodrošināt profesionālas pilnveides pasākumus vai publiskot labās prakses piemērus par skolas vides izmantošanas iespējām pilnveidotā satura un pieejas ieviešanā.
2.2.	Kā skolas vadība veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos
2.2.1.	Organizēt metodisko darbu un citas sadarbības formas, balstoties uz skolotāju atbalsta faktisko vajadzību analīzi un skolas attīstības mērķiem.
2.2.2.	Regulāri izvērtēt esošās skolotāju sadarbības formas un to lietderību izvirzīto mērķu sasniegšanai.
2.3.	Kā vadība atbalsta attīstību un pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu
2.3.1.	Attīstīt organizētu un mērķtiecīgu stundu vērošanas kultūru izglītības iestādē, piemēram, izvirzot specifisku mērķi stundu vērošanai. Tādējādi veicinot skolotāju savstarpējo sadarbību, savstarpējo mācīšanos un izziņu un inovāciju kultūru izglītības iestādē.
2.3.2.	Organizēt apmaiņu labās prakses piemēros un to analīzi, lai skolotājiem veidotos priekšstats par to, kā tos īstenot mācību procesā.
2.3.3.	Ņemot vērā pirmsskolas izglītības iestāžu darba specifiku (pirmsskolas skolotājiem visa gada garumā nav pieejams apmaksāts darba laiks bez

kontaktstundām), nodrošināt kolektīviem iespēju piedalīties komandas saliedēšanas pasākumos.

2.4.	Kā skolas vadība veicina izziņas kultūru izglītības iestādē
2.4.1.	Veikt regulāru esošās situācijas analīzi, izvērtējot virzību uz skolas mērķu sasniegšanu un skolotāju atbalsta vajadzības.
2.4.2.	Palielināt skolēnu un skolēnu vecāku iesaisti izglītības iestādes attīstības plāna veidošanā.
2.4.3.	Veicināt skolotāju pieredzes apmaiņu ārpus izglītības iestādes gan Latvijā, gan ārpus tās.
2.4.4.	Izglītības iestādes pašvaldības līmenī vairāk atbalsta skolotāju sadarbību metodisko un mācību materiālu izstrādē.
2.4.5.	Skolas līdzdarbojas vietējos un starptautiskos projektos, kuri atbalsta pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu.
2.5.	Covid-19
2.5.1.	Veidot/turpināt nodrošināt profesionālās pilnveides pasākumus, kuru uzsvars ir uz uzdevumu diferenciaciju un pielāgošanu skolēnu vajadzībām.

5. IETEIKUMI

IETEIKUMU JOMA	IETEIKUMI
1. SKOLOTĀJU IZPRATNE PAR PILNVEIDOTO MĀCĪBU SATURU UN PIEEJU, PĀRMAIŅU NEPIECIEŠAMĪBU	
1.1. Izpratne par pilnveidotās pieejas elementiem, principiem	<p>Turpināt aktualizēt pilnveidotās pieejas elementus un principus profesionālās pilnveides pasākumu un/vai informatīvu pasākumu ietvaros. Tādējādi nostiprinot skolotāju izpratni par pilnveidotā mācību satura un pieejas vīziju un mērķiem.</p> <p>Nodrošināt lielāku pieejamību profesionālās pilnveides kursiem, kuru fokuss ir uz to, kā skolotāji ikdienas procesā var iedvesmot, virzīt un atbalstīt savus skolēnus izaugsmē klasē ar daudzveidīgiem bērniem. Praktiski profesionālās pilnveides kursi par individuālās pieejas nodrošināšanu klasē ar daudzveidīgiem bērniem.</p> <p>Praktiski profesionālās pilnveides kursi par to, kā veidot fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi klasē ar daudzveidīgiem bērniem dažādos vecuma posmos.</p> <p>Veicināt vispārējo izglītības iestāžu skolotāju izpratni par sadarbības ar kolēģiem un vecākiem nozīmi skolēnu mācīšanās atbalstam.</p> <p>Nodrošināt/turpināt nodrošināt profesionālās pilnveides kursus par sadarbības ar vecākiem un kolēģiem izmantošanu skolēnu mācīšanās atbalstam.</p>
1.2. Izpratne par to, ko kompetenču pieeja piedāvā pilnveidot/ kas ir nepieciešamās pārmaiņas	<p>Turpināt aktualizēt to, ko pilnveidotais saturs un pieeja piedāvā pilnveidot/ir mainījuši. Tādējādi nostiprinot skolotāju izpratni par pilnveidotā mācību satura un pieejas mērķiem, kā arī skaidri definējot skolotājiem, uz kādām pārmaiņām sava darba procesā tiem ir jātiecas.</p>

2. SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ IZAUGSME UN PRAKSE, ĪSTENOJOT PILNVEIDOTO MACĪBU SATURU UN PIEEJU

2.1. Mācīšanas prakse /2.2. Pilnveidotās pieejas īstenošana

Izglītības iestādēs vai pašvaldību mērogā veicināt/turpināt veicināt metodisko un mācību materiālu labās prakses piemēru apmaiņu un padarīt tos pieejamus izglītības iestādes vai pašvaldības izglītības iestāžu skolotājiem.

Veidot/turpināt veidot profesionālās pilnveides pasākumus, kuros skolotājiem tiek sniegta informācija, kā izmantot mācību programmu un līdzekļu paraugus ikdienas darbā, t.sk. jēgpilnu uzdevumu veidošanā.

Izglītības iestādes orientējas uz skolotāju sadarbību metodisko un mācību materiālu izstrādē.

Izglītības iestāde saviem skolotājiem nodrošina skaidras vadlīnijas par vērtēšanas kārtības ieviešanu.

Nodrošināt lielāku pieejamību profesionālās pilnveides kursiem par diferencētu uzdevumu vērtēšanu.

Nodrošināt lielāku pieejamību profesionālās pilnveides kursiem par pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanu klasē ar daudzveidīgiem bērniem (bērniem ar uzvedības traucējumiem, iekļautiem bērniem).

Vadības komandas identificē skolotāju tālākizglītības vajadzības dažādības un iekļaušanās vadības jomā. Aktīvi piedāvā un motivē skolotājus piedalīties tālākizglītībasursos, kas ir fokusēti uz šo zināšanu attīstīšanu un prasmju ieguvu praktiskā darbā ar daudzveidīgiem skolēniem.

Pašvaldība apzina tās rīcībā esošās atbalsta iespējas (piemēram, pašvaldību iekļaujošās izglītības atbalsta centrus, attīstības centrus un labās prakses piemērus) un informē izglītības iestādes par tām.

Izstrādāto diagnostikas rīku patstāvīga pilnveide, ņemot vērā to lietotāju ieteikumus un izstrādes mērķi.

Semināri par diagnostikas rīku izmantošanu, rezultātu interpretāciju un analīzi dinamikā.

Izstrādāt metodiskos un mācību materiālus iekļautiem skolēniem vai vadlīnijas šādu materiālu izstrādei.

Lielāks/papildu finansējums pedagogu palīgu algošanai, ņemot vērā skolai nepieciešamo atbalsta vajadzību apmēru.

Finansējums speciālistu algošanai individuālās pieejas nodrošināšanai (speciālie pedagogi, sociālie pedagogi, logopēdi, ABA terapeiti u.c.)

Izglītības iestādes apzina, ko skolotāji dara, lai nodrošinātu individuālo pieeju daudzveidīgiem skolēniem, un kādas ir viņu atbalsta vajadzības.

Izglītības iestādes apzina savas atbalsta rīku un personāla vajadzības, ņemot vērā pilnveidotā mācību satura un pieejas prasības individuālās pieejas nodrošināšanai.

3. SKOLOTĀJU SADARBĪBA UN KOMUNIKĀCIJA AR KOLĒĢIEM, SKOLAS VADĪBU UN SKOLĒNU VECĀKIEM

3.3. Sadarbība ar skolēnu vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Informācijas materiāli par skolēnu vecuma īpatnībām, atbalsta vajadzību noteikšanas lietderību, pieejamajiem valsts atbalsta mehānismiem un/vai jau esošo informācijas materiālu nodošana vecākiem.

Veicināt vispārējo izglītības iestāžu skolotāju izpratni par sadarbības ar vecākiem nozīmi skolēnu mācīšanās atbalstam.

Nodrošināt/turpināt nodrošināt profesionālās pilnveides kursus par sadarbības ar vecākiem un kolēģiem izmantošanu skolēnu mācīšanās atbalstam.

4. SKOLAS VADĪBAS PIEREDZE/IETEKME PILNVEIDOTĀ SATURA IEVIEŠANĀ UN MĀCĪŠANĀS ORGANIZĀCIJĀ

4.2. Skolas vadības izpratne par skolu kā mācīšanās organizāciju un pilnveidoto mācību saturu un pieeju

Skolu vadības komandai profesionālās pilnveides pasākumos turpināt akcentēt mācīšanās organizācijas būtību, ieguvumus un skolas vadības lomu un uzdevumus mācīšanās organizācijas izveidē.

4.3. Skolas vadības paveiktais, lai izveidotu skolu kā mācīšanās organizāciju

4.3.1. Kā skolas vadība veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācībās

Veidot publiski pieejamus vebinārus par stundu saraksta pielāgošanas pieejām, to lietderību pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanai un administrēšanas veidiem skolās ar dažādu skolotāju un bērnu skaitu.

Publiskot labās prakses piemērus par pielāgota stundu saraksta izmantošanu pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanā, iekļaujot informāciju par stundu saraksta pielāgošanas administrēšanu.

Veidot/turpināt nodrošināt profesionālas pilnveides pasākumus par āra nodarbību plānošanu un vadīšanu.

	<p>Publiskot labās prakses piemērus par āra nodarbību plānošanu un vadīšanu dažādu vecumu skolēniem.</p> <p>Veidot/turpināt nodrošināt profesionālas pilnveides pasākumus vai publiskot labās prakses piemērus par skolas vides izmantošanas iespējām pilnveidotā satura un pieejas ieviešanā.</p>
4.3.2. Kā skolas vadība veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos	<p>Organizēt metodisko darbu un citas sadarbības formas, balstoties uz skolotāju atbalsta vajadzību analīzi un skolas attīstības mērķiem.</p> <p>Regulāri izvērtēt esošās skolotāju sadarbības formas un to lietderību izvirzīto mērķu sasniegšanai.</p>
4.3.3. Kā vadība atbalsta attīstību un pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu	<p>Attīstīt organizētu un mērķtiecīgu stundu vērošanas kultūru izglītības iestādē, piemēram, izvirzot specifisku mērķi stundu vērošanai. Tādējādi veicinot skolotāju savstarpējo sadarbību, savstarpējo mācīšanos un izziņu un inovāciju kultūru izglītības iestādē.</p> <p>Organizēt apmaiņu labās prakses piemēros un to analīzi, lai skolotājiem veidotos priekšstats par to, kā tos īstenot mācību procesā.</p> <p>Ņemot vērā pirmsskolas izglītības iestāžu darba specifiku (pirmsskolas skolotājiem visa gada garumā nav pieejams apmaksāts darba laiks bez kontaktstundām), nodrošināt kolektīviem iespēju piedalīties komandas saliedēšanās pasākumos.</p>
4.3.4. Kā skolas vadība veicina izziņas kultūru izglītības iestādē	<p>Veikt regulāru esošās situācijas analīzi, izvērtējot virzību uz skolas mērķu sasniegšanu un skolotāju atbalsta vajadzības.</p> <p>Skolēnu un skolēnu vecāku iesaiste izglītības iestādes attīstības plāna veidošanā.</p>

Veicināt skolotāju pieredzes apmaiņu ārpus izglītības iestādes.

Izglītības iestādes pašvaldības līmenī orientējas uz skolotāju sadarbību metodisko un mācību materiālu izstrādē.

Skolas līdzdarbojas vietējos un starptautiskos projektos, kuri atbalsta pilnveidotā satura un pieejas ieviešanu.

4.4. Covid - 19

Veidot/turpināt nodrošināt profesionālās pilnveides pasākumus, kuru uzsvars ir uz uzdevumu diferenciaciju un pielāgošanu skolēnu vajadzībām.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI

CFLA (2015) Eiropas sociālā fonda iesniegums: Projekts “Kompetenču pieeja mācību saturā”.

Likumi (1999) Izglītības likums. Pieejams tiešsaistē: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums> (08.05.2023)

Ministru kabinets (2019) MK noteikumi Nr. 716 “Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem”. Pieejami tiešsaistē: <https://likumi.lv/ta/id/303371-noteikumi-par-valsts-pirmsskolas-izglitibas-vadlinijam-un-pirmsskolas-izglitibas-programmu-paraugiem> (08.05.2023)

Skola2030 (2021) Vadīt mācīšanos. Skolotāja snieguma apraksts. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/vadit-macisanos-skolotaja-snieguma-apraksts> (skatīts 20.07.2023.)

Skola2030 (n.d.) Mācīšanās iedziļinoties. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/istenosana/macibu-pieeja/macisanas-iedzilinos> (31.07.2023.)

Skola2030 (n.d.) Par projektu. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/par-projektu> (08.05.2023)

Skola2030 (n.d.) Pārmaiņu iemesli. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/macibu-satura-pilnveide/nepieciesamibas-pamatojums> (08.05.2023)

Skola2030 (n.d.) Pilnveides principi. Pieejams tiešsaistē: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/macibu-satura-pilnveide/pilnveides-principi> (08.05.2023)

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

Saīsinājums	Skaidrojums
KPR	Kurzemes plānošanas reģions
LPR	Latgales plānošanas reģions
MK	Ministru kabinets
RPR	Rīgas plānošanas reģions
Skola2030	Projekts "Kompetenču pieeja mācību saturā"
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VPR	Vidzemes plānošanas reģions
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
FG	Fokusgrupa
SR	Sasniedzamais rezultāts

IZMANTOTIE TERMINI UN JĒDZIENI

Termins vai jēdziens	Skaidrojums
Liela izglītības iestāde	Balstoties uz pētījuma tehnisko specifikāciju, par lielu izglītības iestādi tiek uzskatīta izglītības iestāde, kurā mācās vairāk kā 300 skolēni.
Maza izglītības iestāde	Balstoties uz pētījuma TS, par mazu izglītības iestādi tiek uzskatīta izglītības iestāde, kurā mācās mazāk par 100 skolēniem.
Pilotprojekts	Lai aprobētu projekta ietvaros topošo mācību saturu un pieeju, Valsts izglītības satura centrs (VISC) šim mērķim 2017. gada janvārī izraudzījās 100 pirmsskolas un skolas (turpmāk – pilotskolas). Aprobācija ilga divus gadus.
Pilotskolas	Izglītības iestādes, kurās tika aprobēts Skola2030 ietvaros izstrādātais mācību saturs un pieeja.
Platformas	Skola2030 ietvaros izstrādātās atbalsta platformas skolo.lv, tavaklase.lv un mape.gov.lv
Urbanizācijas pakāpe	Izglītības iestādes atrašanās vietas urbanizācijas pakāpe (novada centrs, valstspilsēta, reģions) tika noteikta, balstoties uz Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu ¹³ .
Vidēja izglītības iestāde	Balstoties uz pētījuma tehnisko specifikāciju, par vidēju izglītības iestādi tiek uzskatīta izglītības iestāde, kurā mācās 101 - 300 skolēni.

13 Latvijas Republikas Saeima (2020) Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums. Pieejams tiešsaistē: <https://likumi.lv/ta/id/315654-administrativo-teritoriju-un-apdzivoto-vietu-likums> (10.04.2023)

TABULU RĀDĪTĀJS

1.tabula: Primārās izpētes grafiks pēc izglītības iestādes veida, lieluma un urbanizācijas pakāpes.	15
2. tabula: Ieteikumi skolotāju izpratnes veicināšanai par pilnveidoto mācību saturu, pieeju, pārmaiņu nepieciešamību.....	36
3. tabula: Plānotie profesionālās pilnveides pasākumi skolotājiem atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.....	38
4. tabula: Ieteikumi skolotāju profesionālās izaugsmes un prakses, īstenojot pilnveidoto mācību saturu un pieeju, pilnveidei.....	56
5. tabula: Ieteikumi sadarbības un komunikācijas veicināšanai ar vecākiem, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju.	69
6. tabula: Plānotie profesionālās pilnveides pasākumi skolas vadībai atbilstoši Skola2030 darbību un sasniedzamo rezultātu aprakstam.....	70
7. tabula: Ieteikumi skolas vadībai pilnveidotā satura ieviešanā un mācīšanās organizācijas veidošanā.....	100

PIELIKUMI

PIELIKUMS NR.1 Interviju vadlīnijas skolas vadību grupām

Jomas	Jautājumi	
Iepazīšanās	Kāda ir bijusi jūsu līdzšinējā pieredze ar Skola2030 projektu?	
	Cik lielā mērā pārzināt pilnveidoto mācību saturu?	
	Cik lielā mērā iesaistāties pilnveidotā mācību satura ieviešanā?	
	Ko jūs saprotat ar terminu “mācīšanās organizācija”?	
Ieviešana/mācīšanās organizācija	<p>Kā tiek organizēta kompetenču pieejas ieviešana?</p> <p>Kopā veido un nostiprina vīziju par visu skolēnu iesaisti mācībās/ pašvadītu mācīšanos</p> <p>Veicina komanddarbu un savstarpēju mācīšanos</p> <p>Vadība atbalsta attīstību: veicina personāla profesionālo pilnveidi un</p>	<p>Pielāgots stundu saraksts (piemēram, lai stundas nebūtu pa vienai, bet blokos, vidusskolas posmā dienā ir tikai 2 - 3 priekšmeti, vai arī kādi priekšmeti notiek pa moduļiem: pirmajā semestrī ir, otrajā nav, bet ir cits priekšmets u.c.)</p>
		<p>Organizētas un atbalstītas mērķtiecīgas skolēnu mācības ārpus skolas atbilstoši mācību saturam (lauka darbu izbraukumi ģeogrāfijā, veģetācijas pētniecība sezonā bioloģijā u.c.)</p>
		<p>Vides pielāgošana un izveide efektīvākam mācību procesam (pārbīdāmi galdi sadarbībai grupās, citu telpu izmantošana mācībām, skolas kopējās atgādnēs par māc.saturā būtisko vai prasmēm; skolēnam iespēja mācīties caur vidi (lasīšanas zonas gaitenšos, galda spēles utt.)</p>
		<p>Diagnosticējošo darbu ieviešana un rezultātu izmantošana skolēnu atbalstam skolas līmenī (piemēram tekstpratības diagnostika visām 2.klasēm, kur pēc rezultātiem skolēniem tiek sniegts papildus atbalsts skolas līmenī - skolēnu mācīšanās grupās vai mācības pie spec.pedagoga noteiktu laiku u.c.)</p>
		<p>Ir ieplānots un apmaksāts skolotāju sadarbības un kopīgais metodiskais laiks, saskaņots ar st.sarakstu (piemēram, katru trešdienu 1.stunda ir skolotāju sadarbībai u.c.)</p>
<p>Metodisks, saturisks atbalsts (mērķtiecīgi organizēta profesionālā pilnveide - mācības, stundu vērošana un analīze, labo piemēru izcelšana, individuāls metodisks atbalsts u.c.)</p>		

Jomas	Jautājumi	
	<p>iepažīšanos ar kompetenču pieeju, veidot atbilstošu darba vidi personālam u.c.</p>	<p>Skaidrojošs, emocionāls atbalsts (supervīziju nodrošināšana; iedrošinājums un pārmaiņu skaidrošana (skolas vadība pati iedziļinājusies); metodisko mērķu, aktivitāšu izvēle un sabalansētība ar skolotāju slodzi; skolas vadība rāda piemēru un modelē pārmaiņas u.c.)</p> <p>Papildināts tehniskais nodrošinājums un organizētas mācības, metodiskais atbalsts izmantošanai stundās (piemēram, iegādāti datori skolēniem, skolotāji ir apmācīti, kā tos jēgpilni izmantot stundās; meklēts finansējums laborantam u.c.)</p> <p>Veicina izziņas un inovāciju kultūra izglītības iestādē</p> <p>Skolas vadība organizējusi papildus sadarbību ar vecākiem (skaidrojot pārmaiņas piemēram vērtēšanā, mācību darba organizācijā u.c.)</p> <p>Skolas cilvēkresursu darba pārorganizācija/citu darbinieku iesaiste, atbalsta organizēšana (bibliotekāre atlasa materiālus latv.val. skolotājiem; speciālā pedagoga piesaiste, darba plānošana; sadarbība ar skolas tehnisko personālu vides pielāgošanai skolotāja mācību mērķiem u.c.)</p> <p>Normatīvo aktu izmaiņas un pielāgošana (īpaši vērtēšanas nolikums)</p> <p>Kurš sadarbības partneris ir palīdzējis veidot skolu kā mācīšanās organizāciju?</p>
Šķēršļi	<p>Kāds atbalsts izglītības iestādei būtu nepieciešams, lai veidotu skolu kā mācīšanās organizāciju? Ko varam darīt paši? Kāds atbalsts nepieciešams no ārpuses?</p>	<p>Ko varam darīt paši?</p> <p>Kāds atbalsts nepieciešams?</p>
Komunikācija	<p>Kā jūs sākotnēji komunicējāt un kā turpināt komunicēt pilnveidotā mācību satura jēgu un izpausmes ikdienā citiem skolotājiem, vecākiem, izglītības iestādes dibinātāju, Izglītības pārvaldi u.c. sadarbības partneriem (lūdzu norādīt)?</p>	
Covid-19	<p>Kāda ir bijusi C-ovid19 ietekme uz kompetenču pieejā balstīta mācību procesa ieviešanu?</p>	<p>Sarežģījumi</p> <p>Iespējas</p>

Jomas	Jautājumi
Rekomendācijas	Vai ir vēl kādas rekomendācijas, kas, jūsuprāt, būtu ieteicamas veiksmīgākai kompetencēs balstīta izglītības modeļa ieviešanai?

PIELIKUMS NR.2 FG diskusiju vadlīnijas pamatizglītības un vidējās izglītības posmam

Nr.p.k.	Jautājums			
Iesildīšanās / Izpratne par pilnveidoto mācību saturu un pieeju				
1.	Kā jūs saprotat – kompetenču pieeja mācību saturā? Ko tas sevī ietver, ko tas nozīmē? (Kā tas izskatās klasē?)			
2.	*Kas, jūsuprāt, bija tas, ko pilnveidotā pieeja un mācību saturs piedāvāja mainīt vai uzlabot? (kāpēc kompetenču pieeja bija nepieciešama/kas pietrūka skolēnu māc.procesam, pieredzei?)			
3.	*Kas no pilnveidotā satura un pieejas (kompetenču pieejas) jūs uzrunā personīgi? (Ko vēlētos būt piedzīvojis/-usi, kad mācījāties skolā? Ko iegūtu skolēns, kad pilnveidoto pieeju un saturu izdotos īstenot?)			
Izglītības iestādes darbības, skolotāja pieredze par vadības līmeni (organizācijas atbalsts skolotājam)				
4.	Vai un kādas izmaiņas ir veikusi skolas vadība, lai palīdzētu ieviest pilnveidoto mācību saturu un pieeju, piemēram, komunikācijā, darba organizācijā, iekšējā kultūrā, pasākumos? Kāds atbalsts būtu nepieciešams, lai uzlabotu komunikāciju, darba organizāciju u.c.?			
Skolotāja profesionālā pieredze, izaugsme, labā prakse, īstenojot pieeju un saturu				
5.	Ko jūs personīgi savā mācīšanas praksē esat mēģinājis, darījis, mainījis vai atklājis, lai skolēni apgūtu pilnveidoto mācību saturu un pieeju?			
6.	Vai un kuram no šiem skolotāja darba aspektiem esat pievērsis vislielāko uzmanību? (īstenojot pilnveidoto pieeju?)	Kā tieši (ja skolotājs šo izvēlas)?	Kādēļ izvēlējāties strādāt pie šī aspekta?	Rezultāti
	a. Plānot mācību procesu, stundas, lai sasniegtu konkrētus izmērāmus mērķus			
	b. Sagatavot, atlasīt jēgpilnus uzdevumus ar konkrētiem progresā vērtēšanas kritērijiem			
	c. Nodrošināt efektīvu atgriezenisko saiti , veidojot skolēna izpratni par kļūdām un turpmāko rīcību			
	d. Veicināt domāšanu par mācīšanos un reflektēšanu			
	e. Veidot attīstošu un iekļaujošu vidi (klasvadība, skolēnu iesaiste, daudzveidīgas metodes, attiecības)			
	f. Iedvesmot un apzināti virzīt skolēnu mācīšanos (attieksme pret skolēniem, mācību paņēmienu pielāgošana u.c.)			

7.	Kā Covid-19 ietekmēja pilnveidotā mācību satura ieviešanu: iespējas, grūtības?
Komunikācija, sadarbība, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju	
8.	Vai un kā ir mainījies jūsu komunikācija, sadarbība ar kolēģiem , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?
9.	Vai un kā ir mainījies jūsu komunikācija, sadarbība ar vecākiem , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?
10.	Vai un kā ir mainījies jūsu komunikācija, sadarbība ar skolas vadību , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?

PIELIKUMS NR.3 FG diskusiju vadlīnijas pirmsskolas izglītības posmam

Nr.p.k.	Jautājums			
Iesildīšanās / Izpratne par pilnveidoto mācību saturu un pieeju				
1.	Kā jūs saprotat – kompetenču pieeja mācību saturā? Ko tas sevī ietver, ko tas nozīmē? (Kā tas izskatās pirmsskolā?)			
2.	*Kas, jūsuprāt, bija tas, ko pilnveidotā pieeja un mācību saturs piedāvāja mainīt vai uzlabot? (kāpēc kompetenču pieeja bija nepieciešama/kas pietrūka bērnu māc.procesam, pieredzei?)			
3.	*Kas no pilnveidotā satura un pieejas (kompetenču pieejas) jūs uzrunā personīgi? (ko iegūtu bērni, kad pilnveidoto pieeju un saturu izdotos īstenot?)			
Izglītības iestādes darbības, skolotāja pieredze par vadības līmeni (organizācijas atbalsts skolotājam)				
4.	Vai un kādas izmaiņas ir veikusi skolas vadība, lai palīdzētu ieviest pilnveidoto mācību saturu un pieeju, piemēram, komunikācijā, darba organizācijā, iekšējā kultūrā, pasākumos? Kāds atbalsts būtu nepieciešams, lai uzlabotu komunikāciju, darba organizāciju u.c.?			
Skolotāja profesionālā pieredze, izaugsme, labā prakse, īstenojot pieeju un saturu				
5.	Ko jūs personīgi savā mācīšanas praksē esat mēģinājis, darījis, mainījis vai atklājis, lai bērni apgūtu pilnveidoto mācību saturu un pieeju?			
6.	Vai un kuram no šiem skolotāja darba aspektiem esat pievērsis vislielāko uzmanību? (īstenojot pilnveidoto pieeju?)	Kā tieši (ja skolotājs šo izvēlas)?	Kādēļ izvēlējaties strādāt pie šī aspekta?	Rezultāti
	a. Plānot mācības bērnam, domājot par to, ko bērns (nevis skolotājs) darīs, lai sasniegtu plānoto rezultātu			
	b. Plānot atvērtus uzdevumus, kuros bērnam ir iespēja pētīt, izzināt, izpaust savas domas, nevis tikai sekot skolotāja norādēm			
	c. Saskatīt vērtību tajā, ka bērns mācās izmēģinot un kļūdoties, sniedz konkrētu un bērnam noderīgu atgriezenisko saiti			
	d. Plānot mācības, domājot par katra bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām, nevis tikai par visu grupu kopumā			
	e. Iekārtot vidi tā, lai bērns var darboties, izvēlēties, domāt, tātad mācīties bez tiešas skolotāja klātbūtnes			
	f. Bērnu uztvert kā kompetentu, zinošu un prasmīgu darītāju un domātāju, atbilstoši savam vecumam			
7.	Kā Covid-19 ietekmēja pilnveidotā mācību satura ieviešanu: iespējas, grūtības?			
Komunikācija, sadarbība, ieviešot pilnveidoto mācību saturu un pieeju				
8.	Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar kolēģiem , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?			
9.	Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar vecākiem , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?			
10.	Vai un kā ir mainījusies jūsu komunikācija, sadarbība ar pirmsskolas vadību , ieviešot pilnveidoto mācību saturu/pieeju?			

PIELIKUMS NR.4 Aptaujas anketa

Pētījums par VISC īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” ietekmi izglītības iestādēs

Valsts izglītības satura centra uzdevumā SIA “Oxford Research Baltics” veic “Pētījums par projekta ietekmi izglītības iestādēs līdz ar pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanu” (iepirkuma id. Nr. VISC 2022/25).

Pētījuma mērķis ir izvērtēt pilnveidotā mācību satura un tā ieviešanas uzsākšanas procesu visās izglītības pakāpēs no pirmsskolas līdz vidējās izglītības pakāpei.

Paldies Jums jau iepriekš par anketas aizpildīšanai veltīto laiku!

1. Kādā mērā jūs pārzināt pilnveidoto izglītības standartu/vadlīnijas?

Piemēram, pilnveidotās valsts pirmsskolas vadlīnijas/valsts pamatizglītības standartu/valsts vispārējās vidējās izglītības standartu (atkarībā no tā, kuru vecumposmu mācāt).

1 - neesmu lasījis

2 - esmu lasījis, bet labi nepārzinu

3 - esmu lasījis, pārzinu diezgan labi

4 - esmu lasījis un reizēm izmantoju sava darba plānošanā

5 - esmu lasījis, ikdienā brīvi izmantoju sava darba plānošanā

2. Kādā mērā jūs pārzināt mācību priekšmetu vai kursu programmu paraugus?

1 - vēl neesmu iepazinies/neizmantoju

2 - esmu iepazinies

3 - esmu iepazinies un daļēji izmantoju

4 - esmu iepazinies un bieži izmantoju

5 - esmu iepazinies un brīvi izmantoju ikdienas darbā

3. Kādā mērā jūs esat iepazinies un izmantojat mācību līdzekļu paraugus?

1 - vēl neesmu iepazinies/neizmantoju

2 - esmu iepazinies

3 - esmu iepazinies un daļēji izmantoju

4 - esmu iepazinies un bieži izmantoju

5 - esmu iepazinies un brīvi izmantoju ikdienas darbā

4. Kādā mērā ikdienā izmantojat Skola2030.lv platformā pieejamo informāciju par aktualitātēm savā mācību priekšmetā/kursā?

1 - neizmantoju

2 - izmantoju pāris reizes semestrī

3 - izmantoju pāris reizes mēnesī

4 - izmantoju reizi nedēļā

5 - izmantoju vairākas reizes nedēļā

5. Ja izmantojat, ko tieši izmantojat?

6. Kādā mērā ikdienā izmantojat skolo.lv platformā pieejamajos materiālos?

1 - neizmantoju

2 - izmantoju pāris reizes semestrī

3 - izmantoju pāris reizes mēnesī

4 - izmantoju reizi nedēļā

5 - izmantoju vairākas reizes nedēļā

7. Ja izmantojat, ko tieši izmantojat?

8. Kādā mērā ikdienā izmantojat tavaklase.lv platformā pieejamajos materiālos?

1 - neizmantoju

2 - izmantoju pāris reizes semestrī

3 - izmantoju pāris reizes mēnesī

4 - izmantoju reizi nedēļā

5 - izmantoju vairākas reizes nedēļā

9. Ja izmantojat, ko tieši izmantojat?

10. Kādā mērā ikdienā izmantojat mape.gov.lv platformā pieejamajos materiālos?

1 - neizmantoju

2 - izmantoju pāris reizes semestrī

3 - izmantoju pāris reizes mēnesī

4 - izmantoju reizi nedēļā

5 - izmantoju vairākas reizes nedēļā

11. Ja izmantojat, ko tieši izmantojat?

12. Kuri no atbalsta platformās pieejamajiem materiāliem sniedz vislielāko atbalstu kompetenču pieejas realizēšanā?

	1 - Pilnīgi nenoderīgi	2	3	4	5 - Ļoti noderīgi
Mācību satura materiāli (piemēram, standarti, programmu paraugi)					

	1 - Pilnīgi nenoderīgi	2	3	4	5 - Ļoti noderīgi
Metodiskie materiāli (piemēram, mācību saturs un pieejas plānošanai u.c.)					
Ieteikumi vērtēšanas sistēmas uzlabošanai					
Pārbaudes darbu paraugi					
Uzdevumu paraugi					
Mācību līdzekļu komplekti					
Mācību video materiāli					
Konkrētām mērķa grupām piemēroti mācību materiāli, piemēram, adaptēšana vieglajā valodā					

13. Ja vēlaties minēt citus atbalsta materiālus, lūdzu, norādiet maksimāli 3 atbalsta materiālus:

14. Kādā mērā esat piedalījies pilnveidotā saturs īstenošanas atbalsta un profesionālās pilnveides pasākumos?

	1 - Nekad neesmu piedalījies	2	3	4	5 - regulāri piedalos vairākas reizes gadā
profesionālās pilnveidesursos					
vebināros					
ieviešanas semināros					
konferencēs					

	1 - Nekad neesmu piedalījies	2	3	4	5 - regulāri piedalos vairākas reizes gadā
Platformu funkciju izmantošanas apmācībās, piemēram, skolo.lv, mape.gov.lv					
Tiešsaistes konsultācijās					
Skolotāju mācīšanās kopienās					
Skolu vadības mācībās/pasākumos					

15. Ja esat piedalījies citos pilnveidotā satura īstenošanas atbalsta un profesionālās pilnveides pasākumos, lūdzu, norādiet kādos:

16. Kāds vēl atbalsts būtu nepieciešams veiksmīgai pilnveidotā mācību satura mācīšanai?

	1 - Nav nepieciešams	2	3	4	5 - Būtu ļoti noderīgs
Praktiskas nodarbības					
Video pamācības					
Metodiskie materiāli					
Regulāra pieredzes apmaiņa jomā, ko mācu					
Konsultatīvais tālrunis, kur būtu iespējams saņemt konsultāciju, kad tā nepieciešama, piemēram, pa telefonu.					
Uzdevumu piemēri					

17. Ja ir nepieciešams cita veida atbalsts, lūdzu, norādiet kāds:

18. Kāds ir primārais avots, no kura jūs iegūstat informāciju par jaunumiem savā jomā?

	1 – Gandrīz nekad	2	3	4	5 – Ļoti bieži
Mediji, piemēram, radio un televīzija					
Profesionālās kopienas internetā, piemēram, facebook grupas					
Sociālie tīkli					
Pēc pašu iniciatīvas izveidotas whatsapp grupas, piemēram, pēc prof.pilnveides kursiem					
Kolēģi skolā					
Metodiķis skolā					
Skolas vadība					
Mācību jomu koordinators					
Pašvaldības izglītības pārvalde					
Skolotāju arodbiedrība					
VISC					
Skolas padome					
IZM					

19. Cik veiksmīga ir jūsu sadarbība un/vai komunikācija pilnveidotā mācību satura izpratnē un mācīšanās skolēniem?

	1 – Nav sadarbība	2	3	4	5 – Ļoti veiksmīga sadarbība
ar kolēģiem skolā no savas mācību jomas					
ar pārējiem kolēģiem skolā					
ar savas mācību jomas skolotājiem savā novadā/pilsētā					
ar citu mācību jomu skolotājiem savā novadā					
ar savas mācību jomas koordinatoru savā novadā/pilsētā					
ar savas skolas vadību					
ar skolas atbalsta personālu					
ar novada izglītības pārvaldi					
ar VISC					
ar IZM					
ar augstskolām					

20. Kurus informācijas kanālus jūs izmantojat, lai gūtu informāciju par projekta aktualitātēm savā mācību jomā un priekšmetā/kursā?

	1 – Gandrīz nekad	2	3	4	5 – Ļoti bieži
Mājas lapu					
Sociālos tīklus, piemēram, facebook lapu					
Tiešie e-pasti					
Vēstkopas (newsletter)					

21. Ja izmantojiet citus informācijas kanālus, lūdzu, norādiet kādus un cik bieži:

22. Vai jūsu skola ir bijusi Skola2030 pilotskola?

Jā

Nē

Nezinu

23. Reģions, kurā atrodas jūsu skola

Kurzemes plānošanas reģions

Latgales plānošanas reģions

Rīgas plānošanas reģions

Vidzemes plānošanas reģions

Zemgales plānošanas reģions

24. Cik daudz skolēnu mācās jūsu skolā?

Mazāk kā 100

101 – 300

Vairāk kā 301

25. Skola, kurā es strādāju, atrodas:

Novada centrā

Valstspilsētā

Reģionā

26. Jūsu vecums:

20 - 30

30 – 40

40 – 55

55 – 64

64 <

27. Dzimums:

Sieviete

Vīrietis

Nevēlos atklāt

28. Pieredze pedagogiskajā darbā:

<1

2 – 5

6 – 10

11 <

29. Kāda ir jūsu loma skolā?

Skolotājs

Metodiķis

Vadības pārstāvis

30. Kādā izglītības pakāpē jūs strādājat?

Ja strādājat vairāk kā vienā no norādītajām izglītības pakāpēm, pēc pasniegto priekšmetu izvēles jums būs iespēja atgriezties pie jautājuma un norādīt papildus izglītības pakāpi.

Pirmsskolas

1. – 3. klase

4. – 6. klase

7. – 9. klase

10. – 12. klase

31a. Kādus priekšmetus jūs pasniedzat pamatizglītības posmā?

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
1.	Valodu mācību joma			
1.1.	latviešu valoda ²			
1.2.	svešvaloda 1, svešvaloda 2 ³			
2.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma			
2.1.	sociālās zinības			
2.2.	sociālās zinības un vēsture			
2.3.	Latvijas un pasaules vēsture			
3.	Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību joma			
3.1.	vizuālā māksla			
3.2.	mūzika			
3.3.	literatūra			
3.4.	teātra māksla			
4.	Dabaszinātņu mācību joma			
4.1.	dabaszinības			
4.2.	ķīmija			
4.3.	fizika			
4.4.	bioloģija			

Nr. p.k.	Mācību joma un mācību priekšmets	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
4.5.	ģeogrāfija			
5.	Matemātikas mācību joma			
	matemātika			
6.	Tehnoloģiju mācību joma			
6.1.	dizains un tehnoloģijas			
6.2.	datorika			
6.3.	inženierzinības			
7.	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma			
	sports un veselība ⁴			

PIELIKUMS NR.5 Izvērsti skolotāju snieguma apraksts

Skolotāju snieguma apraksta aspekti	Skolotāju snieguma apraksta aspektu iztirzājums
Iedvesmo, virza un atbalsta skolēnus izaugsmē	<ul style="list-style-type: none"> — Pauž pozitīvu attieksmi un patiesu interesi par skolēniem un savu darbu; rīkojas atbilstoši tam, ko sagaida no saviem skolēniem. — Saskata skolēnos potenciālu, rosina darīt labāko, kas ir viņu spēkos, neatkarīgi no iepriekšējās pieredzes, sasniegumiem un spējām. — Uzņemas iniciatīvu un atbildību virzīt katra skolēna izaugsmi, motivē sasniegt lielus mērķus un veicina psiholoģisko labklājību, lai to paveiktu. — Zina, kā skolēni mācās un attīstās fiziski, sociāli, emocionāli un intelektuāli un kas var ierobežot viņu mācīšanos; pielāgo atbilstošus mācīšanas paņēmienus. — Rosina skolēnus ieguldīt pūles un uzņemties arvien lielāku atbildību par savu mācīšanos; piedāvā arvien jaunus izaicinājumus un atbalstu, lai skolēni ar tiem varētu tikt galā patstāvīgi.
Veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi	<ul style="list-style-type: none"> — Ar skolēniem veido pozitīvas, taisnīgas, cieņpilnas un konstruktīvas attiecības, izzinot un ņemot vērā viņu intereses, viedokli un mācīšanās vajadzības. — Klasē apzināti veido un sistemātiski uztur pozitīvu mācīšanās kultūru, kurā tās dalībnieki novērtē un atbalsta vēlmi izzināt, pūles un grūtību pārvarēšanu, sadarbību un savstarpējo atbalstu, apzinās paveikto un priecājas par sasniegumiem, kļūdas uztver kā iespēju augt, saista savus panākumus ar ieguldīto darbu; piedalās šādas kultūras veidošanā skolā. — Pārzina un efektīvi izmanto klasvadības paņēmienus, kas veicina mācīšanos un pozitīvu uzvedību: sadarbībā ar skolēniem un kolēģiem formulē skaidrus uzvedības noteikumus, kurus skolēni sistemātiski apgūst; atbilstošu uzvedību labvēlīgi atbalsta, bet uz uzvedības noteikumu pārkāpumiem reaģē konsekventi un taisnīgi. — Mērķtiecīgi un efektīvi izmanto visu pieejamo mācību laiku, lai mācībās iesaistītu ikvienu: izmanto daudzveidīgus paņēmienus, to skaitā individuālo, pāru un grupu darbu, kas rosina katru skolēnu domāt un darīt pašam; organizē mācību procesu tā, lai atbalstu skolēni saņemtu gan no skolotāja, gan viens no otra. — Izvēlas un veido sasniedzamajiem rezultātiem atbilstošu fizisko vidi un tādēļ organizē mācības gan skolā, gan ārpus tās, variē ar klases iekārtojumu un izmanto uzskates līdzekļus, atgādnes un citus nepieciešamos resursus, kas veicina skolēna patstāvīgu mācīšanos.
Plāno mācības stratēģiski un tās efektīvi īsteno/Izvirza sasniedzamo rezultātu (SR)	<ul style="list-style-type: none"> — Plāno mācības, kas virzītas uz SR skolēnam. — Izvirza skolēniem nozīmīgus un kompleksus īstermiņa un ilgtermiņa SR, kas paredz gan konkrētu zināšanu un atsevišķu prasmju apguvi, gan to pārnesi jaunās situācijās; izvirza SR gan viena mācību priekšmeta ietvaros, gan

Skolotāju snieguma apraksta aspekti	Skolotāju snieguma apraksta aspektu iztirzājums
	<p>tādus, kas skar vairākus priekšmetus/jomas; rūpējas, lai SR ietvertu caurviju prasmju attīstību un paredzētu saskaņoti lietot zināšanas, prasmes un attieksmes.</p> <ul style="list-style-type: none"> — Iesaista skolēnus SR izvirzīšanā un skaidro to nozīmi. Organizē darbu, kurā skolēniem rodas izpratne, ko viņi iemācīsies, veicot uzdevumu, kā uzdevums palīdzēs sasniegt mērķi, un kāds ir labs sniegums.
Piedāvā jēgpilnus uzdevumus	<ul style="list-style-type: none"> — Plāno un īsteno mācību nodarbības, kurās skolēniem ir saprotams SR, iespēja jauno informāciju saistīt ar iepriekšējām zināšanām, ar mērķtiecīgu skolotāja atbalstu veidot dziļu izpratni par mācību saturu, pašiem praktiski darbojoties un izmantojot jaunās zināšanas un prasmes daudzveidīgās situācijās. — Sagatavo un mērķtiecīgi izvēlas SR sasniegšanai piemērotus uzdevumus, kas prasa patstāvīgi domāt un darboties augstākajos izzināšanas līmeņos, ar modeļu un piemēru palīdzību pašiem atklājot likumsakarības. — Piedāvā izaicinājumus, kas prasa izmantot gan vienas, gan vairāku mācību jomu vai mācību priekšmetu zināšanas un prasmes. — Māca skolēniem konkrētai situācijai atbilstošas stratēģijas, piedāvājot atbalstu, piemēram, paraugus, modeļus, piemērus, procesa aprakstus, snieguma līmeņu aprakstus; ievieš un nostiprina tādu mācīšanās procesu, kurā skolēni tos mērķtiecīgi izmanto, pēc nepieciešamības papildina un pielāgo savām vajadzībām, pakāpeniski veidojot patstāvīgas mācīšanās ieradumus. — Organizē mācību procesu tā, lai skolēni risinātu reālās pasaules problēmas arvien pieaugošā grūtības pakāpē, izaicinātu esošo situāciju, lai saskatītu pasaulē iespējas veidot pievienoto vērtību un to arī darītu, kā arī savas ikdienas darbības saistītu ar plašāku kontekstu un rūpēs par savu kopieni, sabiedrību, pasauli rīkotos atbildīgi un saskaņā ar savām vērtībām. — Rūpējas, lai skolēni kritiski izvērtētu dažādu informāciju un pieņemtu izsvērtus lēmumus, kā arī ieklausītos atšķirīgos viedokļos un efektīvi sadarbotos, ievērojot gan savas, gan citu vajadzības.
Atgriezeniskā saite	<ul style="list-style-type: none"> — Skolotājs rūpējas, lai skolēnu darbu vērtēšana vienmēr būtu taisnīga, saprotama un tā atbalstītu skolēnu mācīšanos. Iesaistās vērtēšanas pieejas redzējuma izveidē skolas līmenī. — Mērķtiecīgi plāno, izvēlas un veido uzticamus, mācību jomai un mācību priekšmetam, skolēnu SR un vērtēšanas mērķim atbilstošus vērtēšanas rīkus. — Formulē skaidrus un SR atbilstošus kritērijus skolēnu snieguma vērtēšanai. Kompleksa snieguma izvērtēšanai veido snieguma līmeņu aprakstus.

Skolotāju snieguma apraksta aspekti	Skolotāju snieguma apraksta aspektu iztirzājums
	<ul style="list-style-type: none"> — Sadarbojas ar kolēģiem, lai izvirzītu un izmantotu vienotus vērtēšanas kritērijus un sekotu skolēnu izpratnes un prasmju attīstībai ilgtermiņā. — Regulāri nodrošina skolēniem konkrētu, izmantojamu, laikus iegūstamu un cieņpilnu atgriezenisko saiti par sniegumu (gan procesu, gan rezultātu). Informē skolēnus par viņu darba vērtēšanas kritērijiem pirms snieguma demonstrēšanas un nodrošina skolēnu izpratni par to. Iesaista skolēnus savas izaugsmes sekošanā un snieguma izvērtēšanā un piedāvā atbilstošas iespējas un atbalstu sniegumu uzlabot.
Rosina domāt par mācīšanos	<ul style="list-style-type: none"> — Regulāri rosina skolēnus domāt par savu mācīšanos – reflektēt par savu domāšanu, analizēt savas domāšanas procesus un izvērtēt izmantotās stratēģijas; pats modelē savas domāšanas gaitu un to atklāj skolēniem. — Organizē mācību procesu tā, lai skolēniem būtu iespēja pašiem plānot, uzraudzīt un izvērtēt savu mācīšanās procesu. — Rosina skolēnus izvirzīt personiskos izaugsmes mērķus, plānot savu darbu mērķu sasniegšanai un sekot savai izaugsmei, izzināt savas stiprās un vājās puses, meklēt iespējas un veidus, kā attīstīt savu domāšanu. — Atbalsta un sekmē domāšanas kultūras attīstību gan stundās, gan ārpus tām: regulāri uzdod jautājumus, uz kuriem nav vienas pareizās atbildes, atvēl laiku domāšanai un izsvērtām atbildēm, atbalsta neierastus skatījumus.
Pilnveido savu profesionālo praksi un sadarbojas ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam	<ul style="list-style-type: none"> — Izmantojot precīzus un uzticamus datus no dažādiem avotiem, to skaitā informāciju par skolēnu izaugsmi un atgriezenisko saiti no skolēniem par mācību procesu, individuāli un kopā ar kolēģiem analizē un kritiski izvērtē, cik efektīvs bijis darbs, lai sasniegtu izvirzītos SR. Pielāgo plānus, lai darbs būtu vēl efektīvāks; sistemātiski izvērtē mācību nodarbību un mācīšanas pieejas efektivitāti. — Sadarbojas ar kolēģiem, lai kopīgi plānotu un saskaņotu mācību saturu un pieeju; laikus risina problēmsituācijas, vajadzības gadījumā prasot padomu kolēģiem vai speciālistiem; efektīvi iesaista atbalsta personālu. — Veido pozitīvas, sadarbībā balstītas attiecības ar vecākiem, lai uzlabotu viņu bērnu mācīšanos un psiholoģisko labklājību; rada iespējas vecākiem atbalstīt savu bērnu mācīšanos: saprotami, cieņpilni un regulāri komunicē ar vecākiem par viņu bērnu progresu un min konkrētus ieteikumus, kā viņi savus bērnus var atbalstīt. — Sistemātiski plāno un īsteno savu profesionālo izaugsmi; meklē papildu resursus – atbalstu, laiku un izziņas materiālus –, lai turpinātu pilnveidoties. — Regulāri piedalās izglītības iestādes attīstībā, dalās sava darba pieredzē ar kolēģiem skolā un ārpus tās; aicina un

Skolotāju snieguma apraksta aspekti	Skolotāju snieguma apraksta aspektu iztirzājums
	atbalsta arī citus kolēģus dalīties pieredzē, saskata kolēģus kā savas profesionālās pilnveides avotu.

